

УВОД

Законом о стратешкој процени утицаја („Сл. Гласник РС“ бр. 135/04, 88/10) дефинисана је обавеза спровођења поступка стратешке процене утицаја на животну средину за планове и програме из области урбанистичког или просторног планирања.

Стратешка процена утицаја на животну средину је инструмент којим се описују, вреднују и процењују могући значајни утицаји планских решења на животну средину до којих може доћи имплементацијом плана, у овом случају Измена и допуна Плана генералне регулације, и одређују мере за смањење негативних утицаја на животну средину и здравље људи. У савременом планирању простора, увођењем Извештаја о стратешкој процени утицаја, еколошка димензија прожима читав процес израде планских докумената и интегрисана је у планска решења, чиме планови постају квалитетнији и усклађенији са концептом одрживог развоја.

Применом стратешке процене утицаја у планирању отвара се простор за сагледавање насталих промена у простору и уважавање потреба предметне средине. Планирање подразумева развој, а нова стратегија одрживог развоја захтева заштиту животне средине.

Ако пројектна анализа није била у могућности да усмерава развој услед њене ограничене улоге у планирању, примена анализе би требало да омогући постављање једног новог система вредности, уз уважавање сазнања о нарушеном природном систему.

Стратешка анализа интегрише социјално–економске и биофизичке сегменте животне средине, повезује, анализира и процењује активности различитих интересних сфера и усмерава политику, план или програм ка решењима, која су пре свега од интереса за животну средину. Спровођење стратешке процене животне средине заснива се на следећим основним начелима:

- што раније укључивање стратешке анализе у процес израде политика, планова и програма, а свакако пре него што се донесу коначне одлуке;
- испитивање еколошких ефеката алтернативних решења, што ће помоћи да се утврди како промене политика, планова или програма могу смањити еколошки ризик;
- флексибилност – методологија спровођења стратешке анализе није универзално прописана, већ се на основу општих препорука примењује методологија прилагођена конкретним;
- обухват анализе могућих еколошких ефеката треба да буде у сагласности са размерама очекиваних ефеката;
- користити постојеће механизме за анализу еколошких ефеката, укључујући јавност, вредновати учинак анализе и припремити извештај са резултатима.

Израда предметног извештаја законски је регулисан применом Закона о животној средини и Закона о стратешкој процени („Сл.гласник РС“ бр.135/04 и 88/10) што отвара могућност усклађивања овог процеса са поступком припреме и израде планских докумената. Наведени Закон о СПУ урађен је у складу са основним смерницама које су прописане Директивом Европског парламента и Савета од 27.6.2001. (Директиве 2001/42/ЕЗ), као и у складу са Протоколом о Стратешкој процени утицаја усвојеног 2003.г. у Кијеву која инсистира на вредновању нацрта планова и програма са аспекта последица на животну средину, уз ефикасно и

транспарентно укључивање заинтересоване јавности већ у фази одлучивања о потреби израде предметног извештаја. Током израде извештаја о СПУ омогућено је правовремено интегрисати еколошке аспекте у процес дефинисања планских решења (током целокупног поступка израде плана), на основу чега се добија могућност избора најповољнијег варијантног решења (уколико је више њих предложено) и формирања просторно – урбанистичког плана у складу са концептом одрживог развоја.

Носилац израде Извештаја о стратешкој процени на животну средину Измена и допуна Плана генералне регулације је предузеће „УРБАНПРОЈЕКТ“. У изради Извештаја ангажоване су одговарајуће струке за поједине области које разматра Стратешка процена утицаја на животну средину, а у циљу добијања што потпунијег и квалитетнијег извештаја.

Једна од предности израде Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину огледа се у томе што процедура израде Извештаја прати процедуру израде Плана генералне регулације, што пружа могућност ефикаснијег утицаја на планска решења и благовремено достављање евентуалних примедби и сугестија у циљу унапређења и заштите животне средине.

Основне фазе израде Стратешке процене утицаја

Израда Стратешке процене утицаја на животну средину одвија се у три фазе:

1. одлучивање о потреби израде Стратешке процене утицаја
2. израда извештаја о Стратешкој процени утицаја
3. давање сагласности на извештај о стратешкој процени утицаја

Прва фаза у процедури израде Стратешке процене утицаја је припремна фаза и обухвата:

- 1) одлучивање о потреби израде Стратешке процене утицаја (у надлежности органа надлежног за припрему плана, а по претходно прибављеном мишљењу органа надлежног за послове заштите животне средине);
- 2) доношење Одлуке о изради Стратешке процене утицаја;
- 3) избор носиоца израде Извештаја о стратешкој процени утицаја;
- 4) укључивање заинтересоване јавности, органа и организација;
- 5) доношење Одлуке о потреби или непостојању потребе за израду Стратешке процене утицаја (објављује се у у Службеном гласнику или гласилу јединице локалне самоуправе).

Друга фаза подразумева израду Извештаја о Стратешкој процени утицаја на животну средину који мора бити међусобно усклађен са проценама утицаја пројеката на животну средину, као и плановима и програмима заштите животне средине. Садржина Извештаја о стратешкој процени утицаја Плана генералне регулације на животну средину је у складу са чланом 5. Закона о Стратешкој процени утицаја и садржи:

- 1) кратак преглед садржаја и главних циљева плана или програма и однос са другим плановима и програмима;
- 2) опис постојећег стања животне средине и њеног могућег развоја, уколико се план или програм не реализују;
- 3) идентификацију подручја за која постоји могућност да буду изложена значајном ризику по животну средину и карактеристике животне средине у тим подручјима;
- 4) постојећи проблеми у погледу животне средине у вези са планом или програмом, укључујући нарочито оне које се односе на области које су посебно значајне за

животну средину, као што су станишта биљног и животињског света са аспекта њиховог очувања ;

5) општи и посебни циљеви заштите животне средине установљени на државном или међународном нивоу, који су од значаја за план или програм и начин на који су ови циљеви, као и сви остали аспекти од значаја за животну средину били узети у разматрање у процесу припреме;

6) могуће значајне последице по здравље људи и животну средину, укључујући факторе као што су биолошка разноврсност, становништво, фауна, флора, земљиште, вода, ваздух, климатски чиниоци, материјални ресурси, културно наслеђе, укључујући архитектонско и археолошко наслеђе, пејзаж и међусобни однос ових фактора;

7) мере предвиђене у циљу спречавања, смањења или отклањања, у највећој могућој мери, било ког значајног негативног утицаја на здравље људи и животну средину до кога доводи реализација плана и програма;

8) преглед разлога који су послужили као основа за избор варијантних решења која су узета у обзир, као и опис начина процене, укључујући и евентуалне тешкоће до којих се приликом формулисања тражених података дошло (као што су технички подаци или непостојање know-how);

9) приказ могућих значајних прекограничних утицаја на животну средину;

10) опис програма праћења стања животне средине, укључујући и здравље људи у току реализације плана или програма (мониторинг);

11) закључке до којих се дошло током израде извештаја о стратешкој процени представљене на начин разумљив јавности.

Трећа фаза обухвата поступак одлучивања о (не) давању сагласности предметног извештаја и обухвата:

1) укључивање заинтересоване јавности, органа и организација;

2) излагање предметног извештаја на јавни увид и одржавање јавне презентације извештаја од стране обрађивача;

3) оцена извештаја о стратешкој процени утицаја;

4) давање сагласности на Извештај о стратешкој процени утицаја (од стране надлежног за послове заштите животне средине).

I. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

1.1. Правни и плански однос

Правни основ:

Правни основ за израду Измена и допуна дела Плана генералне регулације за насељено место Прељина садржан је у:

- Закону о планирању и изградњи („Сл. гласник РС“, број 72/09 и 81/09 – испр., 64/10
- одлука УС и 24/11, 121/12, 42/13 - одлука УС, 50/13 - одлука УС, 98/13 – УС 132/2014 и 145/2014-УС).
- Одлуци о изменама и допунама дела Плана генералне регулације за насељено место Прељина, број 06-236/16-I.

Садржај плана дефинисан је Законом о планирању и изградњи („Сл. гласник РС“, број 72/09 и 81/09 – испр., 64/10 - одлука УС и 24/11, 121/12, 42/13 - одлука УС, 50/13 - одлука УС, 98/13 – УС, 132/2014 и 145/2014-УС) и Правилником о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања („Сл. гласник РС“ бр. 64/2015).

Плански основ:

Плански основ за израду Измена и допуна дела Плана генералне регулације за насељено место Прељина (у даљем тексту Измене и допуне дела Плана) је:

- важећи План генералне регулације за насељено место Прељина („Службени лист града Чачка“, 8/2015),
- Просторни план града Чачка („Службени лист града Чачка“, 17/2010).

Правни основ за израду Извештаја о стратешкој процени утицаја представља:

- Закон о планирању и изградњи („Сл. гласник РС“, број 72/09 и 81/09 – испр., 64/10 - одлука УС и 24/11, 121/12, 42/13 - одлука УС, 50/13 - одлука УС, 98/13 – УС 132/2014 и 145/2014-УС),
- Закон о стратешкој процени утицаја („Сл. Гласник РС“ бр. 135/04, 88/10) којим је дефинисана обавеза спровођења поступка стратешке процене утицаја на животну средину за планове и програме из области урбанистичког или просторног планирања,
- Одлука о изменама и допунама дела Плана генералне регулације за насељено место Прељина, број 06-236/16-I. где се према члану 11. наводи да се је саставни део одлуке решење о изради Стратешке процене утицаја на животну средину Измене и допуне дела Плана, бр. 350-60/2016-IV-2-01 од 09.11.2016.год.
- Закон о заштити животне средине ("Сл.гласник РС бр. 135/04,36/09,36/09-др. закон и 72/09-др.закон, 43/11 и 14/16), као и други закони и подзаконска акта везана за област заштите природе и животне средине наведени у поглављу XV.

Плански основ за израду Извештаја о стратешкој процени утицаја представља

- важећи План генералне регулације за насељено место Прељина („Службени лист града Чачка“, 8/2015),
- Просторни план града Чачка („Службени лист града Чачка“, 17/2010),
- Нацрт плана Измана и допуна дела Плана генералне регулације за насељено место Прељина.

1.2. Кратак преглед садржаја и циљева плана и његов однос са другим плановима

Измене и допуне дела Плана генералне регулације за насељено место Прељина односе се на измену дела плана намењену за хиподром са непосредним окружењем. Допуна плана врши се и у делу електроенергетске инфраструктуре тако што се у коридору државног пута у оквиру јавне површине планира постављање кабла за напајање тафостанице у функцији новопланиране намене.

Измене и допуне дела ПГР-а обухватају следеће катастарске парцеле:

К.О. Прељина:

- Целе катастарске парцеле: 2098/2, 2099/1, 2111/1, 2111/2, 2112/1, 2112/2, 2115, 2117/1, 2122/2, 2127, 2129/3, 2134, 2135/2, 2135/3, 2136/1, 2136/2, 2136/5, 2138/1, 2138/2, 2151/2, 2166/3, 2173/5, 2173/6, 2173/7, 2173/8, 2174/2, 2174/3, 2174/4, 2174/6, 2174/7 и 2174/11.
- Делови катастарских парцела: 2130/6, 2131/2, 2132, 2165/1, 2165/2, 2165/3, 2166/1, 2174/9, 2175/1, 2175/2, 2175/4, 2251/1, 2265/1, 2286, 2287/1 и 2287/2.

К.О. Доња Трепча:

- Део катастарске парцеле: 2772

Површина обухвата Плана је 50,7 ha.

Кратак опис планираног стања

Простор у обухвату Измена и допуна дела Плана се налази у оквиру урбанистичке целине 4, дате важећим Планом генералне регулације за насељено место Прељина.

На предметном простору, овим Изменама и допунама дела Плана предвиђа се развој следећих зона:

- зона пословно производних функција
- зона коњичког клуба
- зона заштитног зеленила
- саобраћајне површине

Намена простора и биланс површина

Намена простора

Анализом постојећег стања и процене развојних могућности, а на основу стечених обавеза из планова вишег реда, дошло се до решења саобраћајне мреже са претежним наменама у оквиру предметног простора и поделе земљишта на површине јавне и остале намене.

Намена простора је дефинисана тако да се максимално искористе потенцијали које ова локација има, а који су условљени њеним положајем у односу на значајне саобраћајнице у окружењу.

На нивоу Измена и допуна дела Плана дефинисане су површине јавне намене и површине остале намене као и услови њиховог коришћења:

- **површине јавне намене** , обухватају 8,53 ha
- **површине остале намене**, обухватају 42,18 ha

- **Површине јавне намене**

У оквиру површина јавне намене налазе се:

- саобраћајне површине:
коловози, тротоари
- зона заштитног зеленила:

- **Површине у функцији саобраћаја**

У оквиру површина јавне намене – постојећих и планираних саобраћајница, планирана је изградња саобраћајне инфраструктуре (коловози, тротоари) у складу са рангом саобраћајнице, као и комуналне инфраструктуре (електроенергетска, телекомуникациона, хидротехничка инфраструктура).

Димензионисање јавне саобраћајне и комуналне инфраструктуре извршено је на бази утврђених урбанистичких параметара и према стеченим обавезама у погледу планираних проширења мрежа саобраћајне и комуналне инфраструктуре, као и на основу планова развоја примарне комуналне инфраструктуре зацртаних од стране надлежних институција и комуналних предузећа.

Планским документом је предложено следеће рангирање саобраћајница у обухвату плана:

Функционални ранг саобраћајница

Примарна мрежа

- Државни пут IA реда број 2 (аутопут Београд-Обреновац-Лајковац-Љиг-Горњи Милановац-Прељина-Чачак-Пожега)
- Државни пут IA реда број 5 (Појате-Крушевац-Краљево -Прељина)
- Државни пут IB реда број 22
- Државни пут IB реда број 23
- Општински пут за Прислоницу, Л-304

Секундарна мрежа

- Сабирне улице

- Остале улице секундарне мреже

- ***Зона заштитног зеленила***

Зона заштитног зеленила лоцирана је између зоне пословно производних функција и зоне коњичког клуба. Ова зона представља зелену баријеру између зона пословања и производње са једне стране, и простора који је предвиђен за боравак коња са друге стране. Формирана је као заштитни појас, комбиновањем лишћарских и четинарских, дрвенастих и жбунастих врста различите висине.

- **Површине остале намене**

Површине остале намене обухватају све површине у оквиру граница плана које нису површине јавне намене и то:

- зона пословно-производних функција
- зона коњичког клуба

- ***Зона пословно производних функција***

Према важећем Плану генералне регулације, део простора у обухвату Измена и допуна дела ПГР-а, предвиђен је за развој зоне пословно производних функција и зоне мешовите намене. За други део предметног простора планирано је задржавање постојећег начина коришћења, односно, планирана је зона хиподрома и зона пољопривреде. Међутим, анализом постојећег начина коришћења, функција које се налазе у окружењу, као и потреба заинтересованих корисника овог простора, дошло се до закључка да би у циљу рационалније употребе грађевинског земљишта требало извршити промену планиране намене.

Овим Изменама и допунама дела ПГР-а, за највећи део површине хиподрома, као и за пољопривредне површине биће планирана намена зоне пословно производних функција. Ова промена намене је посебно оправдана узевши у обзир положај и добру саобраћајну повезаност предметног простора. Наиме, локација је позиционирана уз значајну саобраћајницу - Државни пут 1.Б реда бр. 22/23. и налази се у непосредној близини планираног прикључења на будући ауто-пут „Појате - Прељина“, и као таква, погодна је за развој индустрије и пословања, што је од изузетног значаја за привредни развој града Чачка.

- ***Зона коњичког клуба***

Мања површина садашњег хиподрома задржаће сличну намену, односно, на делу где се налазе објекти, задржава се коњички клуб, где се у оквиру одређене површине могу организовати садржаји у објектима и партеру који подржавају намену зоне.

Биланс површина у обухвату плана

НАМЕНА	УКУПНА ПОВРШИНА КОРИШЋЕЊА m ²
ПОВРШИНЕ ЈАВНЕ НАМЕНЕ	
ЗОНА ЗАШТИТНОГ ЗЕЛЕНИЛА	10 843,10
САОБРАЋАЈНЕ ПОВРШИНЕ	
Коловози, тротоари	74 415,69
ПОВРШИНЕ ОСТАЛЕ НАМЕНЕ	
Зона пословно производних функција	383 433,63
Зона коњичког клуба	38 326,71
УКУПНО	507 019,13

Циљеви и задаци израде плана

Циљ израде и доношења Измена и допуна дела ПГР-а генералне регулације за насељено место Прељина је стварање законског и планског основа за просторно уређење подручја у обухвату Плана, са утврђивањем правила уређења и грађења за карактеристичне зоне.

Ове Измене и допуне дела Плана представљају саставни део важећег Плана генералне регулације за насељено место Прељина и представљају основ за издавање локацијских услова.

Израда Измена и допуна дела Плана заснива се на постављеним циљевима и задацима и то у складу са:

- Важећим Просторним планом Града Чачка.
- Могућностима геоморфолошких карактеристика терена, потребама инвеститора и корисника предметног простора, као и принципима заштите животне средине.

Општи урбанистички услови за уређење површина јавне намене-саобраћајне и зелене површине

1. Саобраћајне површине

Визија и принципи развоја су:

Принципи развоја саобраћајне инфраструктуре су:

- друмски саобраћај остаје главни носилац повезивања насеља са широм околином, са посебним освртом на остваривању квалитетних веза са државним путевима у окружењу и планираним аутопутским коридором Београд – Јужни Јадран
- реконструкција, модернизација и доградња постојећих саобраћајница и трасирање нових праваца, у циљу планског развоја простора обухваћеног планом и садржаја планираних у њему
- обезбеђивање услова за развој немоторних видова саобраћаја (бициклически и пешачки).

Предложене активности имају за циљ комплетирање и опремање саобраћајне инфраструктуре, ради економичнијег и ефикаснијег кретања људи и протока робе.

Планирана концепција путне и уличне мреже заснива се на следећим принципима:

- оптималније повезивање подручја Плана са ширим окружењем, ради бољег раздвајања и расподеле саобраћајних токова;
- изградња нових путних и уличних праваца на примарној мрежи са реконструкцијом постојећих, што ће омогућити да се изграђене деонице повежу са новим, континуалним профилима у функционалне целине;
- омогућавање алтернативног међусобног повезивања појединих делова простора, без изласка на државни пут, што ће смањити његово оптерећење.

Предложеним планским решењем као најбитнији програмски елементи издвајају се:

- Стварање услова за успостављање саобраћајног континуитета.
- Стварање услова за градњу нових објеката уз адекватно комунално опремање.

Посебни циљеви развоја друмског саобраћаја

На основу оцене постојећег стања, ограничења и потенцијала за развој, као и смерница и стечених обавеза из планске документације вишег реда, формирани су циљеви саобраћајне мреже на подручју Измена дела ПГР-а и то:

- Обезбеђење приступачности и рационалне повезаности целокупне будуће пословно-производне зоне
- Подизање нивоа безбедности саобраћаја, нарочито дуж државног пута
- Повезивање овог простора са планираним аутопутевима Београд-Јужни Јадран и Појате-Прељина,
- Формирање пешачких комуникација, као и остваривање континуитета дела међународне бициклическе руте EuroVelo 11

Саобраћајна мрежа

Планираном концепцијом саобраћајница, у примарној мрежи, предвиђене су промене у смислу доградње и реконструкције а све у циљу квалитетнијег повезивања будуће пословно-производне зоне.

Мрежа секундарних саобраћајница се надовезује на мрежу примарних. У мрежи секундарних саобраћајница су побољшане везе планираних садржаја на примарну мрежу.

Извршена је корекција постојећих попречних профила саобраћајница, планирана њихова реконструкција и планиране су трасе нових секундарних саобраћајница, тако да се оствари боља саобраћајна функционалност и приступачност.

Саобраћајни концепт садржан је у функционалном рангирању саобраћајница на основу важећег Плана генералне регулације за насељено место Прељина, који је дао категоризацију целокупне мреже насеља Прељина. С обзиром на функционални значај саобраћајнице се разврставају у следеће категорије:

Примарна мрежа

Државни путеви I А реда - Аутопутеви:

- Државни пут IA реда број 2 (аутопут Београд-Обреновац-Лајковац-Љиг-Горњи Милановац-Прељина-Чачак-Пожега)
- Државни пут IA реда број 5 (Појате-Крушевац-Краљево -Прељина)
- Државни пут IB реда број 22
- Државни пут IB реда број 23
- Општински пут за Прислоницу, Л-304

Секундарна мрежа

- Сабирне улице
- Остале улице секундарне мреже

Перспективни развој саобраћаја је у функционалној зависности од укупног развоја подручја насељеног места Прељина. Генерална оцена је да ће друмски саобраћај и у будућности бити основни вид задовољења свих транспортних захтева.

Приоритетне активности је потребно усмерити на ревитализацију и реконструкцију постојеће мреже саобраћајница, по питању обезбеђивања стандардних попречних профила саобраћајница и проширења делова улица који представљају уска грла, обнове или изградње савременог коловоза, решавање одводњавања, обнову сигнализације и сл.

Примарна мрежа

Државни путеви I А реда - Аутопутеви:

- изградња ауто-пута 763 Београд-Јужни Јадран, деонице планираног ауто-пута Београд – Прељина, (деоница Прељина-Љиг изграђена и пуштена у саобраћај)
- изградња ауто-пута 761 – Западно Моравске магистрале/Прељина – Појате;

Аутопут Е-761, Појате-Прељина

За планирани аутопут Е-761, деоница Појате – (веза Е – 75)– Краљево – Прељина (веза Е – 763) од км 0+000 до км 109+612,72, урађена је Претходна студија оправданости са Генералним пројектом

Деоница Адрани - Прељина (км: 81+000 – км: 109+612)

Пета деоница се пружа од насеља Адрани до града Чачка и завршава се петљом „Прељина“ које је предвиђена пројектом аутопута Е-763 Београд – Јужни Јадран. Траса се од петље “Адрани” (км: 82+160) пружа десном обалом реке Западне Мораве, док мостом у км: 83+370 прелази на супротну обалу реке Западна Мораве, којом се креће све до Прељине. Предметна деоница се завршава у чвору „Прељина“ у км: 110+870 где је и крајња стационажа аутопута Е-761.

Државни путеви IБ реда

Државни пут IБ реда бр. 22 - Ибарска магистрала (бивши М22) / Државни пут IБ реда бр. 23 (бивши М5)

Овај путни правац задржава постојећу трасу, и до реализације аутопута остаје најважнија саобраћајница која обухват предметног плана повезује са ширим окружењем.

Планиран је са основним попречним профилем који се састоји од коловоза ширине 7.5м и обостраног тротоара ширине 2м као и бицикличке стазе ширине 2.5 до 3м – према будућој пословно-производној зони. На деоници државног пута која тангира простор ове зоне је Пројектном документацијом за аутопут Е761 предвиђена кружна раскрсница на км 139+684.7 преко које се везују ова два државна пута I реда.

Изменама и допунама дела Плана генералне регулације за насељено место Прељина задржавају се све раскрснице и саобраћајни прикључци на државном путу IБ реда бр. 22 / Државном путу IБ реда бр 23 који су предвиђени у важећем Плану генералне регулације за насељено место Прељина и то:

- **На км 140+715.7 (ДП IБ реда бр. 22)** задржава се, према важећем Плану, постојећа раскрсница са некатегорисаним путем и предвиђа њена реконструкција у смислу формирања посебних саобраћајних трака за лева и десна скретања са државног пута, као и острвима за каналисање саобраћајних токова.
- **На км 139+684.7(ДП IБ реда бр. 22)** задржава се у графичком прилогу, а према важећем Плану, решење кружне раскрснице преузето из Пројекта Аутопута Е761 - деоница Појате – (веза Е – 75)– Краљево – Прељина (веза Е – 763) од км 0+000 до км 109+612,72
- **На км 139+374.7(ДП IБ реда бр. 22)** задржава се, постојећа трокрака раскрсница са некатегорисаним путем, према важећем Плану, којим је дефинисана са једносмерним режимом десних скретања, по принципу улив-излив.
- **Од км 139+9405 до км 140+209 (ДП IБ реда бр. 22)** са леве стране у правцу раста стационаже) задржава се, према важећем Плану, посебна саобраћајна уливно- изливна трака ширине 3м за једносмерне прикључке постојећих пословних садржаја.

Изменама и допунама дела Плана генералне регулације за насељено место Прељина предложена је доградња саобраћајне мреже на простору захваћеном Изменама и то:

- Изградња нове двосмерне сервисне саобраћајнице (радни назив И2) предвиђене ободом планиране пословно-производне зоне од саобраћајнице (радни назив И2) која се везује на државни пут на км 140+715.7(ДП ИБ реда бр. 22) па према западу, све до саобраћајнице (радни назив Улица бр. 19) која излази на државни пут на км 139+374.7.
- **На км 140+0328 (ДП ИБ реда бр. 22)** формирање једносмерног саобраћајног прикључка нове саобраћајнице (радни назив И3), која представља попречну везу између сервисне саобраћајнице (И2) и државног пута. На месту предложеног прикључка важећи План је предвидео посебну уливно-изливну саобраћајну траку која је искоришћена за планирање новог улива (излива) на будућу пословно-производну зону.
- **На км 139+684.7(ДП ИБ реда бр. 22) Овим изменама и допунама дела Плана предлаже се преиспитивање пројектног решења кружне раскрснице које је преузето из Пројекта Аутопута Е761 - деоница Појате – (веза Е – 75)– Краљево – Прељина (веза Е – 763) од км 0+000 до км 109+612,72. Преиспитивање и измене пројектног решења раскрснице потребно је извршити у смислу њеног померања и препројектовања на начин да се предвиди нови (четврти) крак из ње који би омогућио најрационалнију и најбезбеднију саобраћајну везу будуће пословно-производне зоне са ужим и ширим окружењем.**

Секундарна мрежа

Остале улице секундарне мреже

Остатак планиране саобраћајне мреже чине саобраћајнице нижег ранга, улице које унутар предметног обухвата и планиране зоне опслужују будуће намене. Све саобраћајнице секундарне мреже у оквиру обухвата Измена и допуна предвиђене су са минималном регулационом ширином од 12м, односно попречним профилем који се састоји од коловоза минималне ширине 6м и обостраних тротоара ширине 2 (1.5м), углавном са обостраним разделним зеленим појасом између коловоза и тротоара.

Приоритетне активности за секундарну мрежу је потребно усмерити на потпуну ревитализацију и реконструкцију постојећих саобраћајница (Улицу бр. 19 и Улицу И1 / радни називи), по питању обезбеђивања стандардног попречног профила, изградње савременог коловоза, као и изградње потпуно нових приступних саобраћајница, решавање одводњавања, постављање сигнализације и сл.

Постојећа мрежа саобраћајница (приступних путева) ће бити допуњена новим (дограђеним) трасама, а по припадајућим катастарским парцелама. Ове саобраћајнице ће својим карактеристикама у потпуности пратити планирани развој

овог дела насеља Прељина са становишта формирања јавних и пословно-производних садржаја.

Елементи попречног профила саобраћајница унутар регулационе ширине нису обавезујући, и могу се мењати кроз даљу разраду техничке документације.

Паркирање

Паркирање у обухвату плана је у функцији планираних намена површина. На овом простору очекују се велики захтеви за паркирањем како путничких аутомобила тако и теретних возила. У оквиру пословно-производних комплекса се морају решити потребе за паркирањем у складу са нормативима за планирану намену. Дакле, паркирање возила, обавезно је решавати уз објекте на отвореној површини припадајуће парцеле, или у гаражама у оквиру објеката на припадајућим парцелама, према захтевима који проистичу из намене објеката, а у складу са нормативима датим у важећем Плану.

Пешачки саобраћај

Површине резервисане за кретање пешака планиране су уз све саобраћајнице, обостраним, тротоарима минималне ширине 1,5 м.

Бициклички саобраћај

Према Регионалном просторном плану за подручје Златиборског и Моравичког управног округа планирана је реализација бицикличких стаза и повезивања са међународним коридором EuroVelo 11 преко западноморавског бицикличког коридора, уз изградњу пешачких и планинарских стаза до туристичких локалитета.

Јавни превоз путника

Имајући у виду да се на овом простору планира производно-пословна зона, очекује се већи прилив запослених који ће користити јавни превоз. Сходно томе, уз државни пут I Б реда бр. 22, у оквиру граница ПГР-а планирана су две наспрамне нише за аутобусе ван коловоза. Предвиђена су са ширином коловоза од 3.5м, дужином укључне траке са пута од 30.5м и дужином укључне траке на пут од 24.8м.

Заштитни појасеви у инфраструктурним коридорима

Друмски саобраћај

Заштитни појас, са сваке стране јавног пута, има следеће ширине:

1) државни пут II Б реда	20 метара
2) секундарне саобраћајнице	10(5) метара

Ваздушни саобраћај

Летилиште у Прељини није у обухвату разрађиваних Измена и допуна ПГР-а, али је у непосредној близини. Летилиште „Прељина“ има следеће карактеристике:

- Редни број у Регистру летишта РС-046
- Референтна тачка летишта – 43° 53`53,28“ N 20° 26` 09,60“ E.
- Димензије основне стазе полетно слетне стазе 660м x 60м.
- Правац пружања полетно-слетне стазе – 120° – 300°

У овом плану дата је зона ограничене градње и зона контролисане градње у циљу спречавања постављања објеката у близини аеродрома/летишта који могу да буду препреке или доведу до неупотребљивости аеродрома а према условима Директората цивилног ваздухопловства.

На основу члана 12. Правилника о летиштима и теренима („Службени гласник РС“, број 23/12 и 33/13) утврђене су површи за ограничење препрека у близини летишта. На основу ових површи и у складу са референтним кодом аеродрома и одредбама Закона о ваздушном саобраћају („Службени гласник РС“ бр. 73/10, 57/11 и 93/12) утврђене су зоне ограничене и контролисане градње у близини аеродрома.

У зону ограничене градње улази мањи део захвата плана и у њему су предвиђени следећи јавни садржаји: заштитно зеленило и саобраћајница. Простор у оквиру прађевинских парцела пословно-производног садржаја који је захваћен зоном ограничене градње Летишта предлаже се за саобраћајно-манипулативне површине (паркинге и платое).

У зону контролисане градње улази већи део простора у обухвату Измена и допуна ПГР-а обухваћен радијусом од 1000м у односу на референтну тачку летишта. У овој зони планирани објекти не могу прећи висину од +45м у односу на полетно-слетну стазу (283мнв).

Уколико постојећи објекти, инсталације и уређаји, или они који намеравају да се граде, на подручју или изван подручја аеродрома, а који, као препрека или услед емисије или рефлексије радио зрачења, могу да утичу на безбедност ваздушног саобраћаја (антенски стубови, димњааци, торњеви, далеководи,...), мора се прибавити потврда Директората цивилног ваздухопловства Републике Србије да исти не утичу на одржавање прихватљивог нивоа безбедности ваздушног саобраћаја.

2. Зелене површине

Заштита пејзажа обухвата читав низ планских мера којима се делује у правцу очувања, унапређења и спречавања девастације природних одлика пејзажа. У том смислу, као приоритетна и основна мера истиче се утврђивање зона са одговарајућим начином уређења где се штите њихове основне природне вредности, а тиме и пејзаж. Код планирања управљања подручјем утврђен је одговарајући еколошки модел, којим је спречена знатнија измена пејзажних вредности, тј. тежило се ка задржавању аутентичних облика пејзажа, а будући развој базиран је на принципу „одрживог развоја“.

У оквиру јавних зелених површина издвајају се зоне уређеног заштитног зеленила.

Заштитно зеленило

Заштитни појасеви су санитарно-хигијенски појасеви који се постављају према извору буке, аерозагађивачима, у правцу доминантних ветрова, поред водотока и др. Ове површине служе за заштиту, санацију простора, поправљање микроклиматских услова, али и за спречавање ерозије, клизишта и др. У оквиру овог плана заштитни појас је планиран између зоне пословно-производних функција и зоне коњичког клуба. Ова зона представља зелену баријеру између зона пословања и производње са једне стране, и простора који је предвиђен за боравак коња са друге стране.

Како би у потпуности испунио улогу која му је одређена, овај појас је потребно формирати као вишеспратну структуру сачињену од аутохтоних врста биља којима погодују микролокацијски услови. Комбинацијом лишћарских и четинарских, дрвенастих и жбунастих врста постићи ће се адекватна компактност неопходна за одређен степен заштите.

3. Хидротехничка инфраструктура

Водоводна мрежа

С обзиром на промену намене површина на делу плана око хиподрома намеће се потреба за проширење водоводне мреже. Планирана је прстенаста водоводна мрежа. На тај начин би вода дошла до свих потрошача, а била би задовољена и противпожарна заштита. Минимални пречник цевовода је 110мм. Водоводне цеви су од ПЕ материјала за радни притисак од 10 бари. На потребним местима предвидети подземне хидранте. Водоводне цеви поставити изнад канализационих. Дубина укопавања водоводних цеви износи 1.1м. Водоводне цеви се постављају у рову на постељицу од песка. Затрпавање рова вршити шљунком у слојевима од 30цм на местима где су асфалтне површине, и земљом из ископа где су травнате површине. Најкраће растојање до објекта износи 1.5м. Растојање водоводне мреже и фекалне канализације износи 1м. Растојање водоводне мреже и електро инсталација по прописима. На узвишеним деловима предвидети ваздушне вентиле. На хоризонталним и вертикалним преломима предвидети анкер блокове. Специфична потрошња воде износи 400л/ст./дан а коефицијенти дневне и часовне неравномерности износе 1,7 и 2,5.

Фекална канализација

Спречити изградњу водопрпусних септичких јама и понирућих упојних бунара, јер неконтролисано загађују подземље. Сви објекти у којима се обавља производња и постоје технолошке отпадне воде морају имати посебно издата водна акта (услови, сагласности и дозволе) којима се регулишу услови и квалитет отпадне воде и њено упуштање у канализацију. Предвиђена је фекална канализација која прикупља отпадне воде и пумпом одводи у фекалну канализацију у Коњевићима. Канализационе цеви су од тврдог ПВЦ материјала. На потребним местима предвиђени су ревизиони силази са ливено гвозденим поклопцима. Канализационе цеви поставити у ров одговарајуће ширине. Затрпавање вршити шљунком у слојевима од 30цм са потребним квашењем и набијањем. Минимална дубина укопавања износи 1м. Канализација је рађена по сепарационом систему што значи

да су одвојени фекална и атмосферска канализација. Тамо где није предвиђена фекална канализација користити водонепропусне септичке јаме. До изградње планиране фекалне канализације могу се користити водонепропусне септичке јаме.

Атмосферска канализација

Како су планирани тротоари поред саобраћајнице предвиђена је и атмосферска канализација. Потребно је планирати изградњу главног колектора за евакуацију атмосферских вода који се излива у реку Чемерницу. Канализационе цеви су од тврдог ПВЦ материјала. На потребним местима предвиђени су ревизиони силази са ливено гвозденим поклопцима. Канализационе цеви поставити у ров одговарајуће ширине. Затрпавање вршити шљунком у слојевима од 30цм са потребним квашењем и набијањем. Минимална дубина укопавања износи 1м. Посебно водити атмосферску а посебно фекалну канализацију. На уливу колектора у реку Чемерницу поставити жабљи поклопац. Атмосферску воду из отворених канала увести у атмосферску канализацију. Прорачун радити са интензитетом падавина од 175 л/с/ха и повратним периодом од 2 године.

4. Електроенергетска инфраструктура

Како је планирана намена простора који је предмет измене и допуне плана за одређене делатности и према добијеним подацима од надлежне електродистрибутивне организације, да би се створили енергетски услови и адекватно напајање електричном енергијом потребно је изградити нову трафо станицу 35/10kV/kV снаге 2x8MVA. Положај ове трафо станице је дат оријентационо, тачан положај ће се одредити техничком документацијом а у складу са функционалном организацијом комплекса и технолошким процесом. Напајање ове трафо станице предвиђено је кабловски и то каблом напонског нивоа 35kV који ће бити положен од постојеће трафо станице 35/10kV/kV Чачак 4. Тип и пресек овог кабла одредиће пројектна документација самог кабла. Кабал се полаже у земљу у рову димензија 1м на дубини најмањој 1.1м. Предвиђена траса је у тротоару највећим делом у путном појасу државног пута. На прелазу преко саобраћајница предвиђена је израда кабловске канализације кроз коју ће се повући предметни кабал.

Од ново планиране трафо станице предвиђа се полагање 10kV каблова до дистрибутивних трафо станица којих ће бити онолико колико буде захтевала потреба за електричном енергијом простора.

ТРАНСФОРМАТОРСКА СТАНИЦА 10/0.4kV/kV

На основу очекиваног повећања потребне снаге у електричној енергији предвиђа се изградња трафо станице напонског нивоа 10/0.4 kV/ kV. Ове трафо станице биће постављене на локацијама за које се претходно обезбеде решени имовинско правни односи, а углавном се локација одређује пројектном документацијом или нижим планским актом. Прикључење нове трафо станице биће изведено подземно кабловима 10 kV.

Тип будућих трансформатора ће одредити надлежна електродистрибутивна организација, а предлог у овом плану су трафо станице са уљним трансформаторима. Стварни тип трансформатора одредиће надлежна електродистрибутивна организација у чијем саставу је одржавање истих.

Положај трафо станица је изабран како према потрошачима тако и према могућем месту на основу урбанистичких решења. При избору локације водило се рачуна да:

- трафо станица буде што ближе оптерећењу
- прикључни водови високог и ниског напона буду што краћи, а њихов расплет што једноставнији
- да до трафостаница постоји лак прилаз ради монтаже грађевинског дела, енергетских трансформатора и остале опреме

Од ових трафо станица полагаће се каблови како 10kV тако и 1kV, формирањем одговарајућих прстенова на територији унутар овог плана.

Планирана трансформаторска станице 10/0.4kV/kV изградити као слободностојеће(МБТС). Тачан положај трафо станице биће одређен пројектном документацијом и условима надлежног електродистрибутивног предузећа, а где је потребно спољни изглед трафо станице усагласити са амбијентом околног простора. Новопланирана трафо станица ТС 10/0.4kV/kV се постављају у наменски пројектованом простору односно у посебним монтажано-бетонским кућицама у равни терена. Распоред опреме и положај енергетског трансформатора морају бити такви да обезбеде што рационалније коришћење простора, једноставно руковање, уградњу и замену појединих елемената и блокова и омогуће ефикасну заштиту од директног додира делова под напонам. Код извођења, извођач је дужан ускладити своје радове са осталим грађевинским радовима на објекту, како не би долазило до отежавања већ изведених радова и поскупљења градње.

Основне карактеристике планираних трансформаторских станица 10/0.4kV/kV су:

- називни виши напон 10000V
- називни нижи напон 400/231V
- капацитет ТС до 2000кVA
- снага трансформатора 1x630кVA(1000кVA)
- тип трансформатора-уљни
- учестаност 50Hz
- снага кратког споја сабирнице 10kV 500MVA

КАБЛОВСКИ ВОД 10kV

Планирану трафо станицу 10/0.4kV/kV прикључити на електроенергетску мрежу 10kV-ним кабловским водом кроз који може бити пропуштен и напон 6 kV. При планирању полагања кабла све постојеће каблове као и постојеће далеководе који су угрожени планираном изградњом-изградњом нових саобраћајница или објеката изместити на безбедно место. Сви новопланирани 10kV-ни водови су подземни следећих карактеристика:

- номинални напон, 10kV
- тип кабла 4xХНЕ49-А 1x150мм² номинална струја 225А

КАБЛОВСКА МРЕЖА 0.4кV и НН мрежа

Део постојеће нисконапонске ваздушне мреже потребно је изместити због изградње саобраћајница јер ће се иста делом налазити у коридору саобраћајнице, одноизместити НН мреже, или исту извести као подземну мрежу. Измештање НН мреже може се вршити фазно у етапама према динамици изградње саобраћајница. Напомињемо да је траса НН мреже дата према добијеним подацима Електродистрибуције и пре измештања проверити постојећи трасу на лицу места. Кроз новопроектване саобраћајнице предвиђено је полагање 1кV каблова у земљу у тротоару или меком терену за напајање објеката или осветљења саобраћајница.

Планирана електроенергетска мрежа ниског напона је обликована као радијална, кабловска највећим делом подземна за прикључење свих будућих потрошача у насељу. Подземна мрежа планирана је према урбанистичким захтевима и условима које је одредила надлежна организација Електродистрибуција.

У циљу обезбеђења напајања планираних објеката квалитетном електричном енергијом изградиће се из новопланиране трафо станице потребан број нисконапонских кабловских извода до кабловских прикључних ормана који ће се поставити на фасади или у регулационој линији будућих објеката(као слободностојећи).

ОСВЕТЉЕЊЕ ЈАВНИХ ПОВРШИНА

Овим планом се делом дефинише јавно осветљење као саставни део урбанистичке целине тако да га треба и изградити у складу са урбанистичким и саобраћајно-техничким захтевима тежећи да инсталација осветљења постане интегрални елемент урбане средине. При планирању осветљења саобраћајница и осталих површина мора се осигурати минимални осветљај који ће обезбедити кретање уз што већу сигурност и комфор свих учесника у ноћном саобраћају, као и у томе да инсталација осветљења има и своју декоративну функцију. Зато се при решавању уличног осветљења мора водити рачуна о сва четири основна мерила квалитета осветљења:

- ниво сјајности коловоза и прописан ниво осветљености за одвијање нормалног саобраћаја
- подужна и општа равномерност сјајности
- ограничавање заслепљивања (смањење психолошког бљештања)
- визуелно вођење саобраћаја

По важећим препорукама CIE (Publikation CIE 115,1995. год), све саобраћајнице за моторни и мешовити саобраћај су сврстане у пет светлотехничких класа, М1 до М5 а у зависности од категорије пута и густине и сложености саобраћаја као и од постојећих средстава за контролу саобраћаја (семафора, саобраћајних знакова) и средстава за одвајање појединих учесника у саобраћају. Следећа табела даје вредност побројаних светлотехничких параметара који још увек обезбеђују добру видљивост и добар видни комфор:

Светлотехничка класа	Лср минимално (цд/м ²)	У ₀ минимално (Лмин/Лср)	У ₁ минимално (Лмин/Лмак)	Т1 минимално (%)	СР минимално (Е _{ех} /Е _{ин})
М1	2.00	0.40	0.70	10	0.50
М2	1.50	0.40	0.70	10	0.50
М3	1.00	0.40	0.50	10	0.50
М4	0.75	0.40	нема захтева	15	нема захтева
М5	0.50	0.40	нема захтева	15	нема захтева

Што се тиче визуелног вођења саобраћаја, не постоје нумерички показатељи за његово вредновање.

Поред наведених услова за осветљење јавна расвета мора задовољити и следеће параметре:

- економичност употребљених светилки и стубова
- економичност при одржавању јавне расвете
- типизација јавне расвете

Постојеће јавно осветљење остаје и даље у функцији. У делу насеља где се планира нисконапонска мрежа као надземна на истим стубовима НН мреже поставити одговарајуће светилке јавне расвете која ће се напајати подземно полагањем кабла у земљу. Напајање извести каблом ПП00 АСЈ 4х25мм². Избор стубова као и типа светилке за јавно осветљење планираног простора као и њихов тачан положај биће дефинисан главним пројектима јавног осветљења и у складу са правилником града о осветљењу јавних површина.

Побољшање електроенергетске ситуације могуће је остварити производњом електричне енергије у електранама које користе обновљиве изворе енергије, као што су соларне електране, хидро-гео-термалне и електране на био масу. Овакве електране могу се градити у индустријским зонама и зонама комуналних делатности за сопствене потребе и пласман електричне енергије на тржиште, а соларне електране и у зонама становања за сопствене потребе.

5. Телекомуникациона инфраструктура

На основу анализе постојећег стања као и на основу потреба за новим капацитетима предвиђају се одређена решења чији је циљ да се обезбеди планирање и градња телекомуникационе инфраструктуре која ће у будућности задовољити више оператора телекомуникационих услуга и сервиса. Градња нове ТК инфраструктуре треба да понуди и омогући квалитетне и савремене телекомуникационе услуге по економски повољним условима а које ће се моћи користити за потребе органа локалне управе.

При градњи нових инфраструктурних објеката посебну пажњу посветити заштити постојећих телекомуникационе инфраструктуре. Планом се обезбеђују коридори за телекомуникациону кабловску канализацију и за полагање телекомуникационих каблова дуж свих постојећих и будућих саобраћајница.

Градња, реконструкција и замена телекомуникационе инфраструктуре и система мора се изводити по највишим технолошким, економским и еколошким критеријумима.

Телекомуникациони систем је један од најважнијих инфраструктурних система од кога зависи функционисање животних активности у насељима а веома је ваљан за подручје које представља и простор обухваћен овим планом. Планом се предвиђа да ће развој електронске комуникације ићи у правцу дигитализације и интегрисања мреже. Самим тим да се оствари интеграција мреже у универзалну дигиталну мрежу са интегрисаним службама (ИСДН), која применом нових каблова са оптичким влакнима омогућава нове услуге(видеофонија,кабловска телевизија, стереофонски радио канали, и многе друге услуге и сл.)

Да би се остварила боља услуга и више сервиса електронске комуникације за потребе фиксне телекомуникације предвиђена је изградња нове централе мини ИПАН која је предвиђена према условима Телеком Србија у непосредној близини границе овог плана а може бити постављена и у границама измене и допуне плана што ће се одредити у даљој разради плана.

Изградња овог МИПАН се предвиђа ради пружања квалитетних широкопојасних услуга(VDSL за брзи интернет и IPTV за квалитетан пренос видео сигнала са протоком од 30Mb/s до 50Mb/s) а то се остварује развојем кабловске приступне мреже односно скраћивањем претплатничке петље, која се изградњом овог МИПАН објекта остварује. За кориснике који су повезани на ТК мрежу бакарним кабловима претплатничка петља мора бити удаљена највише од 150 до 300 метара.

Овим планом предвиђен је даљи развој кабловске канализације која ће се ослањати на већ поменути постојећу мрежу. Кабловска канализација ће бити изграђена са најмање 4 ПВЦ цеви пречника 110мм и одговарајућим ТК окнима.

Планирану ТК кабловску канализацију изградити у претходно ископан ров у земљи димензија 0.8м дубине и 0.4м ширине. и ПВЦ цеви поставити у одговарајућим носачима за ове цеви. Уз телекомуникациону канализацију предвиђена су и ТК окна димензија које ће одредити надлежно телекомуникационо предузеће односно Телеком Србија или главни пројекти ове инфраструктуре који морају бити израђени пре извођења радова.

У садашњим условима, потребе корисника у области телекомуникационих услуга су задовољене.

Да би се смањиле дужине приводних телекомуникационих каблова до корисника предвиђено је постављање телекомуникационих централа мини ИПАН. Планом је предвиђено да се до места одређеног за мини ИПАН уређај постави кабловска ТК канализација са ТК окнима. Положај овог мини ИПАН објекта је оријентациони а стварне положаје одредиће главни пројекти уз добијање одговарајућих сагласности на локацију где се исти предвиђају за постављање. Ови уређаји се уграђују на бетонским постолјима, стубовима на зид или у оквиру објеката а све у циљу скраћивања претплатничке петље. Кроз планирану телекомуникациону кабловску канализацију предвиђено је полагање оптичких каблова са њиховим међусобним повезивањем са надређеном телекомуникационом централом. На овај начин ће се извршити децентрализација телекомуникационе приступне мреже. Планираном телекомуникационом инфраструктуром омогућавају се технички услови за

повезивање већих корисника телекомуникационих услуга на мрежу оптичких каблова.

Постављањем мини ИПАН уређаја скраћивањем петље претплатничке омогућује се пружање квалитетних широкопојасних услуга (VDSL за брзи интернет и IPTV за квалитетан пренос видео сигнала са протоком од 30Mb/s до 50Mb/s.)

Сваки од ових комутационих чворишта(централа-мини ИПАН) имају капацитет до 128 телефонских прикључака и до 300 пари мреже бакарних каблова.

Ова комутационо чвориште је повезано оптичким су са надређеном централом чворном централом Чачак.

До објекта за смештај телекомуникационе опреме потребно је обезбедити приступну пешачку стазу минималне ширине 1,5 м од најближе јавне саобраћајнице.

Објекат за смештај телекомуникационе опреме мора да има положај такав да не угрожава прегледност, безбедност и сигурност кретања свих учесника у саобраћају.

До објекта за смештај телекомуникационе опреме потребно је обезбедити приступни пут минималне ширине 3 м од најближе јавне саобраћајнице.

Планом се предвиђа да се кроз део будуће и постојеће планиране кабловске канализације у цеви ПЕ пречника 40мм положи оптички кабал којима ће се повезати истурени претплатнички центар са надређеном телекомуникационом централом.

Прикључење нових претплатника на ТК инфраструктуру планирано је подземно од самостојећих концентрационих ормана.

Дуж нових саобраћајница предвиђено је постављање нове кабловске канализације. Где год је могуће ТК кабловску канализацију поставити са једне стране саобраћајнице супротно од електроенергетске инфраструктуре. Планирана ТК окна постави у тротоару или зеленој површини, а ТК окна извести са лаким поклопцима. Уколико се ТК окна морају поставити у коловозу односно површинама преко којих се обавља колски саобраћај потребно је ТК окна изградити са тешким поклопцима. Постојећу телекомуникациону инфраструктуру која ће се налазити у планираним саобраћајницама потребно је изместити кроз новопланирану ТК канализацију. Једну цев у планираној ТК канализацији предвидети за пролаз инсталације кабловске ТВ мреже. За прелаз са једне на другу страну саобраћајнице поставити најмање три ПВЦ цеви пречника 110мм као попрешну везу и везу са постојећом ТК инфраструктуром. Кроз планирану ТК кабловску канализацију предвиђено је полагање каблова ТК59(39)ДСЛ као и оптичких каблова.

Све грађевинске радове на изради телекомуникационе кабловске канализације извести према важећим прописима и стандардима за ове радове.

При градњи објеката као и инфраструктуре непосредно уз објекте елетронске комуникације или при градњи објеката и инфраструктуре за потребе телекомуникација потребно је у свему се придржавати важећих правилника из ове области а који у свему дефинише начине одређивања елемената телекомуникационих мрежа и припадајуће инфраструктуре, ширине заштитних зона и врсти ради коридора у чијој зони није допуштена градња других објеката.

Као што је наведено прикључење планираних објеката предвиђено је подземно са самостојећих концентрационих ормана. У пословним објектима предвидети унутрашње концентрационе ормане од којих урадити унутрашњу инсталацију према условима надлежног телекомуникационог предузећа Телеком Србија. За

индивидуалне објекте предвидети концентрациони орман-стубић постављен на фасади планираних објеката. До објеката положити једну цев ПЕ40мм и одговарајуће каблове а све према условима Телекома Србија и главном пројекту за прикључење објеката на ТК инфраструктуру.

Унутрашњу телекомуникациону инсталацију изводити у свему према Упутству о изради телефонске инсталације и увода-ЗЈПТТ и важећим прописима и стандардима из ове области.

У самим објектима у зависности од намене просторија предвидети одређен број телефонских прикључница. Број прикључница, начин каблирања одредиће се главним пројектом инсталација за сваки објекат а према техничким условима за прикључење објекта на телекомуникациону мрежу које издаје надлежно телекомуникационо предузеће а који су саставни део пројектне документације.

При изградњи нове телекомуникационе мреже изградити и јавне телефонске говорнице у објектима јавних установа или као самостојеће на улицама

Развој мобилне телефоније ће ићи у правцу постављања нових базних станица и антенских стубова, тако да се оствари што већа покривеност локације сигналом мобилне телефоније свих оператера.

За бољи пријем мобилне телефоније предвиђа се изградња две нове базне станице са одговарајућом опремом.

Под телекомуникационом инфраструктуром се у овом случају подразумевају телекомуникациони објекти базних радио станица и радио релејних , са припадајућим антенским системима, стубовима или носачима на зградама за монтажу антена, контејнери за смештај опреме, као и уређаји за напајање опреме са прикључењем на енергетску мрежу.

Тачан положај постављања телекомуникационих објеката за потребе мобилне телефоније није предвиђен овим планом већ зависи од решавања имовинско правних односа.

При постављању нових базних станица потребно је да се приликом избора локације и одређивања положаја базних станица води рачуна о њеном амбијенталном и пејзажном уклапању. У таквом случају избећи лоцирање на јавним зеленим површинама у средишту насеља, на истакнутим рељефним тачкама које представљају панорамске вредности итд.

Потребно је при усаглашавању локације базних станица, а имајући у виду да базне станице својим радом не загађују животно и техничко окружење, нити на било који начин загађују ваздух, воду и земљу, али да може доћи до појаве недозвољеног нивоа електромагнетног зрачења, придржавати се важећих законских акта који се односе на заштиту животне средине, процену утицаја на животну средину и важећих правилника о највећим дозвољеним снагама зрачења радијских станица у градовима и насељима градског обележја. Овим планом су заступљени сви оператери мобилне телефоније који су присутни и на територији државе Србије.

До објекта за смештај мобилне и телекомуникационе опреме потребно је обезбедити приступну пешачку стазу минималне ширине 1,5 м од најближе јавне саобраћајнице.

До објекта за смештај мобилне телекомуникационе опреме потребно је обезбедити приступни пут минималне ширине 3 м од најближе јавне саобраћајнице.

Смернице за уређење зелених површина у оквиру осталих намена

У оквиру система зеленила предметног плана издвајају се зелене површине које прате претежне намене. Оне се могу поделити на:

- Зеленило пословно производне зоне
- Зеленило коњичког клуба

Зеленило пословно производне зоне

На површинама ове намене могућа је изградња објеката различитих пословно – производних садржаја (производни погони, продајни простори, радионице, складишта и сл.) у оквиру радне зоне, уз саобраћајнице у централном делу обухвата плана и уз државне путеве, предложено је формирање линеарног зеленила које има заштитну функцију, постављено тако да не угрожава безбедност саобраћаја у оквиру предметног простора.

У оквиру пословне зоне потребно је отворене зелене површине организовати тако да елиминишу потенцијално негативне ефекте по животно окружење, које планирани садржај на датој површини може имати. Улога зеленила пословне зоне јесте и оплемењивање средине у естетском погледу. У складу са тим је и избор биљака условљен средином у којој оне расту, где се увек боље одржавају групе биљака него појединачна стабла. Распоред и композиција зеленила унутар круга производног погона треба да омогуће постављање појединих групација биља према изворима загађења како би оне „примиле“ на себе прве и најјаче налете облака загађивача.

Већи део површина у оквиру пословно - производне зоне уредити у пејзажном стилу, настојећи да се постигне што бољи однос слободних површина према површинама под објектима. Осим у случају где се ради о стварању унутрашњих паравана, где простор треба испунити високим растињем, формирати веће травне површине. Зеленило се може садити као оквир објектима, како би се ублажиле оштре контуре објеката, по ободу комплекса, чиме се постиже заштита и жељено присуство засене. Могуће је формирати и групне аранжмане зеленила у централним деловима отворених површина чиме се утиче на стварање повољних микроклиматских услова.

Зеленило коњичког клуба

Мања површина садашњег хиподрома задржаће сличну намену, односно, на делу где се налазе објекти, задржава се коњички клуб, где се у оквиру опредељене површине могу организовати садржаји у објектима и партеру који подржавају намену зоне.

Приликом озелењавања прилаз коњичком клубу и део испред објеката озеленити аутохтоним, репрезентативним, декоративним врстама, а организацију свих осталих слободних површина подредити потребама рекреативног јахања (формирати јахаћу стазу са пратећим травним површинама и друге пратеће садржаје).

Услови заштите простора

1. Услови за заштиту животне средине

Увидом у Централни регистар заштићених природних добара који води Завод за заштиту природе Србије и другу документацију, утврђено је да у обухвату Плана нема заштићених подручја, подручја у поступку заштите и подручја планираних за заштиту. У складу са Уредбом о еколошкој мрежи („Службени гласник РС“, бр. 102/2010), појесеви високог зеленила који повезују шумска станишта и предеони елементи са очуваном или делимично измењеном вегетацијом унутар културног предела (шумарци аутохтоних врста, групе и појединачна стабла, кошанице, живице, међе, шибљаци, баре, тршћаци и др.) имају функцију еколошких коридора. Еколошки коридори представљају станишта строго заштићених и заштићених дивљих врста проглашених Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“, бр. 5/2010 и 47/2011) и доприносе очувању и динамике њихових популација и животних заједница на нивоу предела, с обзиром да бројност врста и јединки природних вредности показује сезонску варијабилност са највећим вредностима у периодима миграција појединачних животињских група.

Дефинисани услови заштите природе одређени су у складу са :

- Члановима 4, 5, 7-10, 14-18, 26, 80-82, 99. и 102. Закона о заштити природе;
- Члановима 2, 4, 6, 9, 13, 15 и прилозима 2. и 3. Уредбе о еколошкој мрежи;
- Чланом 8. Конвенције о биолошкој разноврсности („Службени лист СРЈ – Међународни уговори“, бр. 11/2001);
- Члановима 9, 20, 33 и 34. Закона о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр.135/2004, 36/2009, 72/2009, 43/2011);
- Члановима 26. и 29-33. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/2009, 81/2009- исправка, 64/2010- одлука Уставног суда, 24/2011, 121/2012, 42/2013- одлука Уставног суда и 50/2013- одлука Уставног суда)
- Тачкама 1.1.1, 2.3.1. и 3.4.1. потпоглавља 1. „Природа, еколошки развој, заштита“ поглавља V „Просторни развој Републике Србије 2010-2014-2020“ Закона о Просторно плану Републике Србије 2010-2014-2020 („Службени гласник РС“ бр. 88/2010);
- Члановима 4-6, 13, 16, 47, 50, 51, 53, 57. и 63. Закона о шумама („Службени гласник РС“ бр. 30/2010 и 93/2012)
- Члановима 23, 25, 27. и 31. Закона о пољопривредном земљишту („Службени гласник РС“ бр. 62/2006 и 41/2009);
- Члановима 3, 14. и 22. Закона о туризму („Службени гласник РС“ бр. 36/2009, 88/2010 и 93/2012).

Општи услови заштите животне средине обухватају спровођење норматива који су дефинисани како кроз планове вишег реда, тако и кроз услове за изградњу објеката, заступљеност отворених – слободних простора и зелених површина на нивоу урбанистичке зоне.

Придржавањем утврђених услова из плана у погледу врсте и намене новопланираних објеката, њиховог утврђеног положаја, дефинисаних индекса и заузетости простора–парцела и утврђених максималних спратности, уз поштовање ограничења, обезбеђују се квалитетнији услови живота.

Општи услови заштите животне средине обезбеђују се придржавањем одредби:

- Закон о заштити животне средине ("Сл.гласник РС бр. 135/04),
  - Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Сл.гласник РС бр. 135/04 и 88/10),
  - Закон о процени утицаја на животну средину ("Сл.гласник РС бр.135/04,),
- као и другим законима, правилницима и прописима везаним за ову област.

Аутентичност и репрезентативност простора, где је присутна функционална повезаност и међузависност водене и копнене површине, односно реке и њеног непосредног окружења, чини специфичан екосистем.

2. Услови за заштиту од пожара, елементарних и других непогода

Ради заштите од пожара објекти морају бити реализовани према одговарајућим техничким противпожарним прописима, стандардима и нормативима:

- Објекти морају бити реализовани у складу са Законом о заштити од пожара (Сл.гласникбр.111,од 29.12.2009.)

- Објекти морају имати одговарајућу хидрантску мрежу која се по протоку и притиску воде у мрежи планира и пројектује према Правилнику о техничким нормативима за спољну и унутрашњу хидрантску мрежу за гашење пожара (Сл.лист СФРЈ, бр.30/91).

- Објектима мора бити обезбеђен приступни пут за ватрогасна возила, сходно Правилнику о техничким нормативима за приступне путеве, окретнице, уређене платое за ватрогасна возила у близини објеката повећаног ризика од пожара (Сл.лист СРЈ, бр.8/95), по коме најудаљенија тачка коловоза није даља од 25м од габарита објекта.

- Објекти морају бити реализовани у складу са Правилником о техничким нормативима за заштиту високих објеката од пожара (Сл.лист СФРЈ, бр.7/84), Правилником о техничким нормативима за електричне инсталације ниског напона (Сл.лист СФРЈ, бр.53, 58/88 и 28/95) и Правилником о техничким нормативима за заштиту објеката од атмосферског пражњења (Сл.лист СРЈ, бр. 11/96).

У циљу прилагођавања просторног решења потребама заштите од елементарних непогода, пожара и потреба значајних за одбрану укупна реализација односно планирана изградња мора бити извршена уз примену одговарајућих просторних и грађевинско - техничких решења у складу са законском регулативом из те области.

Ради заштите од потреса новопланиране садржаје реализовати у складу са - Правилником о техничким нормативима за изградњу објеката високоградње у сеизмичким подручјима (Сл.лист СФРЈ бр. 52/9).

У поступку спровођења плана обавезна је примена свих прописа, смерница и стручних искуства, као и

- Уредбе о организовању и функционисању цивилне заштите (Сл. гласник РС, бр.21/92).

- Закон о одбрани (Сл.гласник РС, бр.45/91) прописује да урбанистички план

обухвата мере заштите и спасавања, изградњу нових и прилагођавање постојећих склоништа и других објеката за заштиту и склањање људи, материјалних и других добара (чл.74, став 2).

- Одлука о врстама инвестиционих објеката и просторних и урбанистичких планова значајних за одбрану земље (Сл. гласник РС, бр.39/95) утврђује који су објекти од значаја за одбрану.

- Уредбом о организовању и функционисању цивилне заштите (Сл. гласник РС, бр.21/92) градови и насеља у републици Србији класификовани су кроз четири степена угрожености. За сваки степен утврђене су одговарајуће мере, услови и режими заштите.

3. Услови приступачности особама са инвалидитетом

Приликом планирања и пројектовања јавних, саобраћајних и пешачких површина (тротоари и пешачке стазе, пешачки прелази, паркинзи, стајалишта јавног превоза, прилази до објеката хоризонталне и вертикалне комуникације у јавним и стамбеним објектима) морају се обезбедити услови за несметано кретање деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица, у складу са Правилником о техничким стандардима приступачности ("Сл. Гласник РС", бр.46/13), као и осталим важећим прописима, нормативима и стандардима који регулишу ову област и то:

- тротоари и пешачки прелази потребно је да имају нагиб до 5% (1:20), а изузетно 8% (1:12);
- највиши попречни нагиб тротоара на правац кретања износи 2%;
- за савлађивање висинске разлике између тротоара и коловоза, максимални нагиб закошеног дела може износити 20% (1:5);
- прилаз до објеката предвидети на делу објекта чији је приземни део у нивоу терена или је мање уздигнут у односу на терен
- пројектовати свуда уз степенишне просторе и денивелације партера и одговарајуће рампе са максималним нагибом од 15%.

Нивелације свих пешачких стаза и пролаза радити у складу са важећим прописима о кретању инвалидних лица.

Потребно је испоштовати одредбе Закона о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом (Сл. гласник РС број 33/2006) , у смислу члана 13.

4. Услови за одвоз и дистрибуцију комуналног отпада

Управљање отпадом укључује активности прикупљања, транспорта, сортирања, рециклаже, одлагања, праћења и мониторинга отпада. Одлагање отпада планирано је у појединачним посудама за сепаратно прикупљање отпада где се врши примарна селекција отпада из домаћинстава који се даље транспортује до предвиђене трансфер станице која је веза између заједнице која производи отпад и места коначног одлагања – санитарне депоније. Одвоз отпада вршити у складу са Одлуком о комуналном реду и општем уређењу на нивоу града Чачка.

Положај контејнера дефинисати у оквиру јавних површина, у складу са условима ЈКП „Комуналац“ Чачак (Прељина – положај контејнера).

5. Правила и услови заштите природних и културних добара

Услови од стране Завода за заштиту природе Србије нису издати. Не располажемо подацима о евентуалном постојању заштићених подручја за која је спроведен или покренут поступак заштите, утврђених еколошки значајних подручја еколошке мреже Републике Србије или евидентираних природних добара на простору у обухвату Плана.

Ако се у току радова наиђе на природно добро које је геолошко – палеонтолошког типа и минеролошко – петрографског порекла, извођач радова је обавезан да одмах прекине радове и обавести надлежну организацију за заштиту природе.

У складу са условима Завода за заштиту споменика културе Краљево, на катастарској парцели број 2138/1 К.О. Прељина, на којој је смештен хиподром, забрањени су било какви радови без посебних услова издатих од стране поменуте институције. Земљани радови на наведеној катастарској парцели могу се изводити само уз континуиран стручни надзор археолога или након изведених заштитних археолошких истраживања. Посебне мере биће дефинисане у односу на врсту и обим радова.

На простору целог Плана, Завод за заштиту споменика културе Краљево, прописао је следеће мере заштите:

- Уколико се при земљаним радовима (инфраструктура или изградња објеката) наиђе на археолошки материјал, Извођач/ Инвеститор је дужан да обустави радове и обавести надлежну службу заштите.
- Археолог Завода има права да након увида у археолошки материјал пропише праћење земљаних радова или пропише заштитна археолошка истраживања.
- Извођач је дужан да предузме мере заштите како локалитет не би био уништен и оштећен.

Трошкове истраживања, заштите, чувања, публикавања и излагања добра које ужива претходну заштиту, све до предаје добра на чување овлашћеној установи заштите, сноси Инвеститор.

САДРЖАЈ ПЛАНА:

ОПШТА ДОКУМЕНТАЦИЈА

ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

1. ОПШТИ ДЕО

- 1.1. Правни и плански основ за израду плана
- 1.2. Циљеви и задаци израде плана
- 1.3. Граница обухвата плана
- 1.4. Обавезе, услови и смернице из планских докумената вишег реда
- 1.5. Анализа и оцена постојећег стања
  - 1.5.1. Грађевинско подручје
  - 1.5.2. Намена површина
  - 1.5.3. Врста изградње
  - 1.5.4. Трасе, коридори и регулација саобраћајница
  - 1.5.5. Мреже и капацитети јавне комуналне инфраструктуре

- 1.5.6. Зеленило
- 1.5.7. Оцена расположивих подлога за израду плана
- 1.5.8. Биланс површина

2. ПЛАНСКИ ДЕО

2.1. Правила уређења

- 2.1.1. Подела на функционалне зоне унутар простора плана
- 2.1.2. Намена простора и биланс површина
  - 2.1.2.1. Намена простора
  - 2.1.2.2. Биланс површина у обухвату Плана
- 2.1.3. Површине јавне намене – опис локација и попис парцела
- 2.1.4. Општи урбанистички услови за уређење површина јавне намене – саобраћајне и зелене површине
  - 2.1.4.1. Саобраћајне површине
    - 2.1.4.1.1. Визије и принципи развоја
    - 2.1.4.1.2. Саобраћајна мрежа
    - 2.1.4.1.3. Општи услови
  - 2.1.4.2. Зелене површине
- 2.1.5. Општа правила уређења мреже јавне комуналне инфраструктуре
  - 2.1.5.1. Хидротехничка инфраструктура
  - 2.1.5.2. Електроенергетска инфраструктура
  - 2.1.5.3. Телекомуникациона инфраструктура
- 2.1.6. Смернице за уређење зелених површина у оквиру осталих намена
- 2.1.7. Правила, услови и ограничења уређења простора
- 2.1.8. Општи регулациони и нивелациони услови за уређење површина јавне намене - улица
- 2.1.9. Услови и мере заштите простора
  - 2.1.9.1. Правила и услови заштите природних и културних добара

2.2 Правила грађења

- 2.2.1. Правила парцелације, препарцелације и исправке граница парцела
- 2.2.2. Урбанистички показатељи и правила грађења по наменама у обухвату плана
  - 2.2.2.1. Зона пословно производних функција
  - 2.2.2.2. Зона коњичког клуба
- 2.2.3. Услови за прикључење објеката на мрежу комуналне инфраструктуре
  - 2.2.3.1. Хидротехничка инфраструктура
  - 2.2.3.2. Електроенергетска и ТТ инфраструктура
- 2.2.4. Правила за изградњу површина јавне намене – саобраћајне и зелене површине
  - 2.2.4.1. Правила за изградњу саобраћајне мреже
  - 2.2.4.2. Правила за изградњу и уређење јавних зелених површина
- 2.2.5. Правила за изградњу мреже и објеката јавне комуналне инфраструктуре
  - 2.2.5.1. Правила за изградњу водоводне и канализационе мреже
  - 2.2.5.2. Правила за изградњу електроенергетске мреже
  - 2.2.5.3. Правила за изградњу телекомуникационе мреже
  - 2.2.5.4. Правила за изградњу термотехничке мреже
- 2.2.6. Очекивани капацитети у обухвату Плана детаљне регулације

ГРАФИЧКИ ДЕО

Однос са другим плановима и програмима

При процени могућих утицаја стратешког карактера Плана на животну средину, морају се у обзир узети планови вишег реда и планови од значаја за предметни План, због обавезујућих смерница које морају бити имплементирани у предметни План. На то обавезује једно од начела стратешке процене утицаја - начело хијерархије и координације на свим нивоима.

Извод из Просторног плана Републике Србије

Законом о Просторном плану Републике Србије и Просторним планом Републике Србије (Службени гласник РС”, број 88/2010) утврђена су основна стратегијска опредељења, планска решења, смернице и пропозиције које се односе и на функционално подручје Чачка, подручје града Чачка и њихово регионално окружење, и предмет су даље разраде у Просторном плану града Чачка. Општина Чачак је обухваћена Просторним планом Републике Србије као стратешким развојним документом. Овим стратешким планом јасно је дефинисан значај општине Чачак у саставу секундарне Западно – Моравске осовине развоја која се наставља на примарну осовину развоја Суботица – Скопље. Град Чачак је регионални центар који има локационе погодности за развој у долини Западне Мораве у оквиру Западно – Моравског појаса (Крушевац, Трстеник, Краљево, Чачак, Лучани, Пожега). Услед повољног положаја, веома плодног земљишта, климатских повољности могућ је велики развој пољопривреде на овом подручју. Општина је веома добро саобраћајно повезана, али ће у дугорочном периоду остварити још бољи ниво повезаности преко ауто-путних коридора (Западноморавски, Београд Јужни Јадран, везни коридори, Баточина – Крагујевац, Западноморавски коридори.)

Просторним планом града Чачка настојало се да се спроведу (примене) основна стратешка опредељења ППРС, да се постигне већи степен укупне функционалне интегрисаности простора, већа саобраћајна и економска повезаност, побољшање квалитета живота, као и стимулисање развоја сеоских насеља и подручја као вишефункционалних производних, социјалних и културних простора и јачање економске снаге сеоских домаћинстава. Међу потенцијалима који су наведени у ППРС за општину Чачак истичу се:

- пољопривредно земљиште,
- хидроенергетски потенцијал,
- минералне сировине (магнезит, шљунак),
- саобраћај,
- туризам,
- природна и непокретна културна добра.

Утврђено је основно стратегијско опредељење да се постигне већи степен укупне функционалне интегрисаности простора Републике Србије и да се обезбеде услови за знатно веће саобраћајно и економско повезивање Републике са суседним и осталим европским земљама.

Извод из Просторног плана града Чачка (насељено место Прељина)

Просторни план града Чачка, донет на основу члана 35. став 9. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник Републике Србије“ бр. 72/09 и 81/09) и члана 63. Статута града Чачка („Службени лист града Чачка“ бр. 3/2008) на седници одржаној 24. новембра 2010. године, ослањао се на услове и смернице из следећих планских докумената вишег реда:

- Просторног плана Републике Србије
- ППППН инфраструктурног коридора Београд-Јужни Јадран, деоница Београд-Пожега

Организација мреже насеља

Формирање мреже насеља и насељских центара

На основу анализе мреже насеља и центара града Чачка, дошло се до закључка да постоји неколико група насеља и то:

- Прву групу насеља чине сеоска насеља која су опремљена и организована у циљу постизања што веће пољопривредне производње. У овим насељима поред стамбених објеката и објеката најнужније насељске опреме нема других објеката, или садржаја који би могли постаћи развој ових насеља на бази непољопривредних делатности.

- У другој групи се налазе и сеоска насеља која поред пољопривредне производње имају услова на бази расположивих ресурса (близина дрвне масе, украсног и грађевинског камена, туристичких знаменитости, извора минералне воде и сл.) могућности задовољење неких других потреба кроз развој других непољопривредних делатности као што су туризам, прерада сточних и пољопривредних сировина, објеката мале привреде и сл.

- Трећој групи насеља припадају она насеља у којима се становништво бави пољопривредном производњом, али и радом изван пољопривреде. Из ове групе насеља је највећи број миграната који одлазе на рад у урбани центар Чачка, а затим и у друга непољопривредна насеља.

Формирање подручја Чачка, будући правци развоја, проблеми у постојећој мрежи насеља, функционална опремљеност насеља директно утичу на будуће формирање мреже насеља.

За будући развој град треба да користи локационе потенцијале свих центара и то тако што би вршило одговарајуће диференцирање по њиховим специјалностима. У том систему Чачак и даље треба да буде културни, просветни, административни, привредни и здравствени центар. Бања Трепча и Овчар Бања треба да постану још значајнији здравствени, рекреативни и туристички центри. Мрчајевци, *Прељина* имају погодности поред секундарних делатности за развој и неких терцијалних, рецимо за формирање трговачког пункта ширег значаја.

Правила изградње и уређења простора

Основна намена простора са планираним билансом површина

Основни грађевински реон насеља формиран је на простору око постојећег функционалног центра и линеарно уз постојеће и планиране путеве који се зракасто протежу кроз насеља. На тај начин усмерава се даља изградња на просторима, у деловима насеља, у којима је већ започета градња, а у циљу рационалног коришћења и инфраструктурног опремања земљишта.

Ширина планираног појаса грађевинског подручја уз државне путеве може се кретати до 100 м, изузетно и до 200 м у зонама са централним функцијама и привредним комплексима, док се ширина појаса планиране изградње уз општинске путеве у сеоским насељима утврђује према локалним потребама и условима.

Постојеће и планиране површине грађевинског подручја за насељено место Прељина:

- површина насеља 1326,24 ха
- постојећа површина грађевинског подручја 209,7ха
- планирана површина грађевинског подручја 256,99ха
- повећање грађевинског подручја на нивоу КО 3,56%

Правила уређења у планираној мрежи насеља

У будућој мрежи насеља Прељина је секундарни центар који својим функцијама опслужује више села са сеоским центром и примарна села, окупљајући их у једну просторно – функционалну целину, док је са друге стране везана за градски центар. Планирано повећање централитета насеља доведиће и до ширења грађевинског рејона. Највећа концентрација становништва биће у делу већ формираног “функционалног” центра насеља са јавним садржајима.

У стамбеној зони централног дела насеља осим породичног становања може бити заступљено и вишепородично становање.

У оквиру породичног становања заступљени су сви типови домаћинства: непољопривредно, мешовито и пољопривредно. У овим насељима у централној зони биће доминантна непољопривредна домаћинстава, а мешовита и посебно пољопривредна биће заступљена у мањем обиму, у ободним деловима насеља. Организација сеоског дворишта зависиће од типа домаћинства и конфигурације терена, а у складу са Правилима уређења сеоског дворишта.

У оквиру зона становања могу бити заступљене централне функције, односно делатности које не угрожавају животну средину.

Од друштвених садржаја у овим насељима су предвиђени: месна канцеларија, месна заједница, осмогодишња школа, објекат дечије заштите, здравствена станица, апотека, културни центар, полицијска станица, ватрогасна служба, пошта, пијаца, ветеринарска станица, аутобуска станица и други централни садржаји (објекти мале привреде, терцијарне делатности, бензинско-сервисна станица, откупна места и складишта, и др.).

Планирано је повећање производних и услужних капацитета (робно дистрибутивних и транспортних центара, укључујући и технолошке паркове и др.), пре свега у

Прељини, због њене добре саобраћајне повезаности са насељима града Чачка и шире.

У Прељини уз државни пут првог реда М-5, већ је дошло до формирања радне зоне, па је планирано попуњавање слободних површина. Кроз урбанистичке планове потребно је планирати сервисно-приступне саобраћајнице овим садржајима, како би се постигао задовољавајући број и међусобна удаљеност прикључака на магистрални пут.

Унапређење области спорта и рекреације остварити кроз изградњу затворених објеката (једно и вишенаменских сала) и дисперзивни размештај садржаја на отвореном простору.

У оквиру насеља развијати транзитни туризам, обзиром на повољни положај.

За насеље Прељина је обавезна изградња урбанистичких планова.

Инфраструктурни системи

Друмски саобраћај

Државни путеви I реда

Мрежу државних путева I реда града Чачка (насељено место Прељина) карактеришу:

-велико саобраћајно оптерећење, које је последица интензивног транзитног и изворно-циљног саобраћаја (на пример деоноца Чачак – Прељина, на којој просечан годишњи дневни саобраћај износи 14 500 воз/дан, што одговара саобраћајном оптерећењу аутопута);

-пролазак путних праваца кроз насеља без обилазница (Мрчајевци, Прељина, Бресница...), што, због интензивног транзитног саобраћаја, негативно утиче на безбедност саобраћаја;

-постојање дугих деоница у правцу (Прељина – Прислоница), односно веома прегледних (Паковраће, Међувршје...), погодних за развијање брзина знатно већих од дозвољених, што је узрок бројних саобраћајних несрећа на тим путним потезима;

-велики број прилазних путева и прикључака на државне путеве I реда, посебно у зонама насеља;

-екстремно велика угроженост (са тенденцијом раста) заштитних појасева државних путева I реда грађењем, већином, пословно-стамбених објеката, посебно у подручјима насеља;

-деоница пута М5 (сада Државни пут 1.Б реда бр.23) (од Парменца до Прељине) пролази кроз градско ткиво са великим бројем раскрсница у нивоу без обезбеђене потребне прегледности, тако да не врши првобитну улогу обилазнице, већ представља најкритичнију деоницу у смислу безбедности саобраћаја;

Општи циљеви развоја друмског саобраћаја

1.изградња планираних ауто-путева са пратећим садржајима.

- очување постојећих коридора у функцији побољшања постојеће путне мреже и омогућавања реализације планираних траса, посебно у сегменту спречавања даље градње уз саме саобраћајнице;

- изградња обилазница око насељених места кроз која се одвија транзитни саобраћај;

Посебни циљеви развоја друмског саобраћаја

Аутопут:

- изградња ауто-пута Београд-Јужни Јадран, деонице планираног ауто-пута Београд – Прељина;
- изградња ауто-пута 761 – Западно Моравске магистрале/Прељина – Појате;

Државни путеви I реда:

- изградња друге коловозне траке, физички раздвојене од постојеће средњом разделном траком (односно формирање попречног профила, предвиђеног за ранг градске магистрале), на деоници државног пута I реда М-5 (сада Државни пут 1.Б реда бр.23), од Прељине до Паковраћа.

Пешачки саобраћај

У Прељини је, преко државног пута I реда М22 (сада Државни пут 1.Б реда бр.22), изграђена пасарела, коју пешаци ретко користе, упркос чињеници да се ради о деоници са изразито великим бројем саобраћајних несрећа.

У циљу отклањања недостатака мреже државних путева I реда неопходна је Изградња пешачких стаза у зонама насеља и аутобуских ниша на државним путевима I реда. У зонама насеља која се налазе на државним путевима I реда (Прељина, Бресница ...) интензиван је пешачки саобраћај, па је неопходна изградња пешачких стаза дуж магистралних путева, као и аутобуских ниша у циљу унапређења нивоа безбедности пешака.

Општински путеви

Изградња северног општинског обилазног пута

Северни општински обилазни пут је дефинисан коридором ширине 50 метара. У зони планираних денivelисаних укрштаја и денivelисаних раскрсница, ширина коридора износи 550 метара. Даља разрада северног општинског обилазног пута биће разрађена плановима детаљне регулације

Зоне прикључака планиране обилазнице на постојећи магистрални путни правац (М5), су оријентационо дефинисане стациоณาма (почетном Км 615+200, у Прељини, и крајњом Км 604+600, у Парменцу), у референтном систему државног пута првог реда М5.

Планирани северни општински пут у складу са ППППН аутопута Београд-Јужни Јадран, деоница Београд-Пожега представља алтернативни путни правац за транзитни саобраћај.

Железнички саобраћај

Пружни коридор старе пруге Чачак-Горњи Милановац је екстремно угрожен грађењем, већином, пословних и стамбених објеката, као и коришћењем коридора за друмски саобраћај са великим бројем прилазних путева прикључених на те

саобраћајнице (изграђеним у склопу пружног коридора, нпр. улица браће Ковачевић).

Посебни циљеви развоја железничког саобраћаја

- штитити пружне појасеве, као и коридор Старе пруге Чачак-Горњи Милановац, за потребе изградње једноколосечне пруге нормалног колосека Чачак-Горњи Милановац, у складу са Просторним планом Републике Србије („Сл. гласник РС“, број 13/96);

Ваздушни саобраћај

Аеродром у Прељини се, с обзиром на близину привредних центара и државних путева I реда (M5 (сада Државни пут 1.Б реда бр.23), M22 (сада Државни пут 1.Б реда бр.22), M23, планирани ауто-путеви E763 и E761), уз одговарајуће метео-факторе, налази на стратешки изузетно повољној локацији. Регистрован је као спортско-рекреативни аеродром, са школом летења и центром за производњу и репарацију лаких ваздухоплова. Уврштен је у актуелни Просторни план Републике Србије. Заштитна зона аеродрома је релативно добро очувана.

Циљеви развоја ваздушног саобраћаја

- Аеродром у Прељини поред спортске може имати и комерцијалну употребу, што је у складу са Просторним планом Републике Србије, којим је предвиђено интензивирање развоја и изградње "... средњих и мањих аеродрома широм Републике, оспособљених за прихват и отпрему мањих савремених авиона, намењених за пословна и туристичка путовања у локалном саобраћају и обављање спортских делатности, аеродрома намењених пољопривредној авијацији, као и коришћење војних аеродрома за цивилни саобраћај." (ППРС, „Сл. гласник Републике Србије“, бр. 13/96).

Посебна правила грађења у зонама заштите аеродрома Прељина

Зона забрањене градње – појас у ширини од 100м (по 50м обострано у односу на осу писте) и 400м од почетне и крајње тачке писте у коме је забрањена изградња објеката осим полетно-слетне писте.

Зона ограничене градње – појас у ширини од 150м мерено од границе зоне забрањене градње, обострано у односу на полетно-слетну писту. У овој зони је дозвољена изградња искључиво објеката за потребе аеродрома.

Зона контролисане изградње – простор у радијусу од 3км мерено од референтне тачке (координате $y = 7\ 455\ 080.00$; $x = 4\ 861\ 699.30$). Пре приступања изради планске документације хијерархијски нижег нивоа, као и за случајеве непосредног издавања акта о урбанистичким условима и пре изградње било каквих објеката обавезна је сагласност Директората цивилног ваздухопловства Републике Србије.

Заштитни појасеви у инфраструктурним коридорима Саобраћај

Заштитни појас, са сваке стране јавног пута, има следеће ширине:

1) државни путеви I реда – аутопутеви	40 метара
2) остали државни путеви I реда	20 метара
3) државни путеви II реда	10 метара
4) општински путеви	5 метара

У Просторном плану града Чачка границе заштитног појаса аутопута Е-763 су дате графички у складу са ППППН аутопута Београд-Јужни Јадран, деоница Београд-Пожега („Сл. гласник РС“ 2/2005) уредба о утврђивању („Сл. гласник РС“ бр. 37/2006). У оквиру заштитног коридора важе режими коришћења простора из ППППН. Ширина заштитног коридора уже зоне заштите износи 180 метара.

Просторним планом града Чачка дефинисан је коридор планираног аутопута Е-761 (Појате-Прељина), на основу усвојеног Генералног пројекта (урађеног од стране Института за путеве -Београд). Ширина заштитног коридора износи 500 метара (уз напомену обрађивача да ће дефинитивне границе заштитног путног појаса бити дефинисане у фази израде Идејног пројекта аутопута Е-761). За деоницу планираног аутопута Е-761, од прикључка на планирани аутопут Е-763 до планиране деонице Улице Ђорђа Томашевића, ширина заштитног појаса износи 120 метара.

Водоснабдевање и канализација

Посебни циљеви развоја канализације насеља

- Прикључивање домаћинства целог града на фекалну канализацију (1200 л/с у дану мах оптерећења), моћи ће да се оствари и кроз:

- проширење капацитета,
- изградњу централних канализационих колектора до већих сеоских насеља (изградити нови колектор из правца *Прељине*, Атенице, Трбушана...) и повезати на градску канализациону мрежу и на централно постројење за пречишћавање отпадних вода,
- укидање септичких јама као алтернативног решења, осим у разбијеним сеоским насељима виших предела града, где ће се органски садржаји користити као ђубриво-на начин који не угрожава водотоке,
- повезивање више суседних насеља на мања постројења за пречишћавање отпадних вода пре испуштања у најближи реципијент.

- Изградња атмосферске канализације у Овчар Бањи, Горњој Трепчи, Мрчајевцима, као и *Прељини* и Мршинцима.

Заштита животне средине

Анализа квалитета воде реке Дичине

Контрола квалитета реке Дичине вршена је на једном мерном месту пре улива у реку Чемерницу.

У погледу физичко-хемијских показатеља река је повремено показивала карактеристике воде и ван III класе, а кроз биолошка испитивања констатовано је присуство “бетамезосапробних” микроорганизама, био-индикатора-становника умереног загађења.

Анализа квалитета воде реке Чемернице

На основу резултата контроле квалитета воде реке Чемернице у току 2001., 2002. и 2003. године на карактеристичној локацији, пре уливања у реку Западну Мораву, може се закључити да је у погледу физичко-хемијских показатеља река показивала и карактеристике воде ван III класе. Биолошка испитивања констатовала су присуство “бетамезосапробних” микроорганизама, као био-индикатора-становника умереног загађења.

Напомена: Испитивања квалитета речних вода на територији града Чачка нису праћена одговарајућим хидролошким мерењима нити проценама.

Примена заштите и мера заштите од поплава

Приоритетне активности:

Хидролошко истраживање плављења река у алувијалним равнинама, процењивање штета на грађевинским и другим објектима и геодетско картирање граница плавних зона које су угрожене великим водама у размери 1:2500.

1. Регулисање речних корита слива Западне Мораве

• Регулисање река на ранг вода Q1% или Q2%, зависно од тога да ли се штите насеља или земљиште, са циљем заустављања ерозије тла и обала.

а. Регулацију мањих водотока, посебно оних који се налазе у зонама очуваних екосистема, треба обављати по принципима “натуралне регулације”, која подразумева што мању употребу грубих вештачких интервенција (кинетирања корита, облагања целог попречног профила каменом и бетоном, итд), како би се у целости очували водени екосистеми и непосредно приобаље (забраном градње објеката који би отежали или онемогућили одржавање насипа).

б. На бујичним водотоцима заштиту обавити активним мерама ублажавања поплавних таласа.

в. Регулације водотока у зони насеља, поред функционалних критеријума, применити и у урбаним, естетским и другим условима који оплемењују животну средину;

г. Експлоатацију наноса као грађевинског материјала дозволити само овлашћеним организацијама;

2. Дефинисање коридора атмосферских колектора и отворених канала, како би се прикупиле што веће количине воде од киша, топљења снега или сливања са оближњих терена и спречиле штете од плављења делова насеља и саобраћајница.

3. Дефинисање сливних подручја са строго условљеним местом улива на најближим реципијентима.

4. Режим одржавања отворених канала у путном земљишту се мора стриктно примењивати уз повећање ефикасности надзора.

Основне поставке за размештај индустрије и МСП

Имајући у виду положај Града и регионалну и транспортну повезаност, стварање робно дистрибутивних и транспортних центара (укључујући и технолошке паркове) представља један од циљева и могућу полугу даљег привредног развоја Града, посебно у сектору услуга. Дистрибутивни центри могу бити смештени како у граду, тако и у другим насељима – нпр. у Мрчајевцима и *Прељини*, полазећи од могућности коришћења и квалитета веза са магистралним и регионалним путевима, као и близине индустријских и производних погона великих и МСП предузећа.

Размештај индустрије и МСП

Потребе нових производних капацитета и МСП за локацијама на сеоском подручју града биће реализоване на следећи начин:

- 1) обезбеђењем засебних инфраструктурно опремљених локација површине 1-2 ха за смештај погона у центрима заједнице насеља и другим насељима у којима је испољен интерес за развој МСП;
- 2) изградњом микро погона у оквиру постојећег стамбеног ткива сеоских насеља, уз поштовање правила изградње и уређења простора и услова заштите животне средине; и
- 3) активирањем и побољшањем инфраструктурне опремљености постојећих локација и напуштених објеката (нпр. сушара, откупних станица, производних хала, складишта и др.).

Смештај производних и услужних капацитета МСП требало би нарочито усмеравати на постојеће и нове локације на сеоском подручју Града, и то:

- 1) за производне капацитете и различите врсте сервиса/услуга у:
  - секундарне центре – *Прељина*, Мрчајевци и Слатина-Мршинци;
  - насеља у ужој и широј гравитационој зони Чачка – приградска насеља, у насељима са развијеним центром Трбушани, Пријевор, Заблаће, Бресница, Прислоница,
- 2) за услужни сектор:
  - насеља у ужој и широј гравитационој зони Чачка – приградска насеља;
  - секундарне градске центре – *Прељина*, Мрчајевци, Слатина-Мршинци;
  - бањска насеља Овчар бања, Горња Трепча, Слатина;
  - насеља са развијеним центром Жежевица, Остра, Доња Трепча, Заблаће;

Правила размештаја комуналне опреме

У секундарним центрима и бањским насељима проширује се обим служби и објеката на следеће:

- ватрогасне службе
- комуналне службе за чишћење јавних површина
- пијаце (секундарна насеља опремити свим врстама пијаца: зелена, кванташка, сточна)

Разрада просторног плана другим плановима

Неопходна је израда следећих планова

- израда Плана генералне регулације за планирани секундарни центар Прељина
- План детаљне регулације за инфраструктурни коридор према ППППН Београд – Јужни Јадран деоница Београд – Пожега (фазна реализација)
- План детаљне регулације за инфраструктурни коридор аутопута Е 761 (Прељина – Појате)
- Израда планова детаљне регулације за гробља

Извод из важећег Плана генералне регулације

ПРАВИЛА, УСЛОВИ И ОГРАНИЧЕЊА УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА

Подела на урбанистичке целине и зоне унутар простора плана

Због потребе за утврђивањем правила уређења и правила грађења у Плану генералне регулације простор унутар границе обухвата Плана је према преовлађујућој намени простора, урбанистичким показатељима и другим карактеристикама подељен на карактеристичне урбанистичке целине.

У оквиру сваке урбанистичке целине се издвајају одређене зоне, у оквиру којих се могу остварити планиране намене у складу са правилима уређења и грађења за сваку зону.

Подела на зоне је извршена како би се у оквиру исте намене одређеним површинама обезбедили различити услови градње.

Простор, који је предмет ових Измена и допуна дела ПГР-а, налази се у оквиру Урбанистичке целине 4.

Урбанистичка целина 4 - укупне површине 96,19ха, обухвата део насељеног места уз Државни пут 1.Б реда бр.23 односно јужни део обухвата плана до планиране трасе аутопута Е-761 Прељина – Појате. У оквиру ове целине се налази и хиподром.

Урбанистичка целина 4 обухвата зоне:

- мешовите намене
- становања
- становање мале густине
- пословно производних функција
- комуналних функција
- објекти у функцији инфраструктуре
- хиподрома
- зеленила
- заштитно зеленило
- зеленило споменика
- саобраћајне површине

На површинама у оквиру целине 4, опредељеним за мешовите намене могућа је организација становања, пословно – производних садржаја, смештајних капацитета, услуга, трговине, угоститељства и сл., односно садржаја који ће подржати карактер саобраћајнице на коју се ослањају. Организација зона мешовите намене на потезу дуж саобраћајнице, Државног пута 1Б реда бр.23, могућа је на уситњенијим парцелама. Организација простора

за одређене намене, посебно пословања и производње, треба да буде компатибилна са суседним наменама у оквиру ове зоне.

Зона становања мале густине је опредељена у оквиру блока, на делу уз сервисну саобраћајницу где је могуће организовати становање као и садржаје који су компатибилни са становањем и који могу подржати становање као примарну намену (туризам, трговина, угоститељство, услуге, чиста производња и др.)

Зоне пословно производних функција су дефинисане на делу где су препознате према постојећем стању и учвршћене на површинама где преовладавају у оквиру ове целине.

Зона хиподрома се задржава на простору према постојећем стању.

Зона заштитног зеленила обухвата парцеле дуж планиране трасе аутопута Е-761, деоница Појате – Прељина. Ова зона представља зелени тампон између зона мешовите намене и пословања и зоне планиране трасе ауто пута. Формирана је као својеврстан заштитни појас, који наведене намене штити од штетних утицаја аутопута (аерозагађења, буке), а уједно предстаља и интересантну амбијенталну целину која спречава монотонију путовања. Формирана је комбинацијом лишћарских и четинарских, дрвенастих и жбунастих врста различите висине.

Намена простора и биланс површина

Намена простора

- **Површине остале намене**

- **Зона мешовите намене**

Зона мешовите намене је заступљена у оквиру целина 1, 2, 3, 4, 4а, 5 и 6.

У оквиру ове зоне могућа је организација становања, пословно – производних садржаја, смештајних капацитета, услуга, трговине, угоститељства и сл.

У зависности од целине у оквиру које је опредељена дефинишу се правила изградње.

- **Зона хиподрома**

Налази се у оквиру целине 4.

Зона хиподрома се задржава на простору према постојећем стању уз могућност повећања капацитета у складу са просторним могућностима и потребама корисника, а уз поштовање норматива за градњу те врсте објеката.

- **Зона пословно производних функција**

Зона пословно производних функција је заступљена у оквиру целина 1, 2, 3, 4, 5 и 6.

Зоне пословно производних функција су дефинисане на делу где су препознате према постојећем стању, учвршћене на површинама у оквиру целине 4 и новоопредељене (према захтеву) у оквиру целине 3.

Стратегија развоја општине Чачак

Стратешки важан документ који дефинише основне правце развоја је Стратегија развоја општине Чачак (Сл.гласник бр.8/2005, усвојена 25.06.2005.г.). Овим документом дефинисана су стратешка опредељења за осам области:

- Природни и људски ресурси
- Привредна инфраструктура
- Привреда
- Пољопривреда, прехранбена индустрија и развој села

- Друштвене делатности
- Предузетништво и услужне делатности
- Комунална инфраструктура
- Функција система управе

Стратешка опредељења су подељена у две групе:

- У првој групи су она чије је решавање могуће у оквиру расположивих људских, материјалних и финансијских ресурса
- У другој групи су она која се решавају првенствено на нивоу државе, а локална самоуправа може својим ангажовањем допринети да се она нађу у Стратешким плановима Републике Србије.

Обе групе опредељења имају визију да град Чачак постане економски и културно развијено подручје Западне Србије које свој развој базира на предузетничким акцијама грађана, природним компаративним предностима и захтевима глобалног тржишта и као такво буде носилац сопственог развоја.

Развој привреде града се темељи на индустријској и пољопривредној традицији и савременим технологијама.

Град Чачак се препознаје као средина која је у сваком погледу привлачна за живот, као средина где се води рачуна о комплетној инфраструктури и где се посебно подстиче информатичка инфраструктура, предузетништво и образовање.

Град Чачак настоји да створи:

- Повољан амбијент за изградњу конкурентне, иновативне и предузетничке привреде, кроз ефикасну међузависност и партнерство приватних и јавних институција
- Унапређује инфраструктуру, пружа квалитетне и савремене услуге грађанима и предузећима
- Развија грађанско друштво, доприноси запошљавању и благостању грађана у целом региону
- Равномерно развија све секторе уз оптимално коришћење ресурса

- **Разматрана питања и проблеми угрожавања и заштите животне средине**

Природне карактеристике подручја, створене вредности и планови за наредни плански период представљају основу за процену еколошког капацитета простора и спречавања могућих конфликта у простору.

Како је читав простор у обухвату Измена и допуна дела Плана слабо изграђен, осим неколико објеката у функцији хиподрома и једног пословног објекта, простор у највећој мери чине пољопривредне површине заступљене у виду ливада, обрадивих површина и воћњака. У том смислу се може закључити да су основни природни потенцијали у значајној мери и даље очувани. Тренутно животна средина предметног простора трпи оптерећења од интензивног саобраћаја који се у оквиру њега одвија (загађење ваздуха, бука), од пољопривредне производње (неконтролисано коришћење ресурса - земљиште, ваздух, вода), као и од недовољно развијене инфраструктуре.

- **Резултати претходних консултација са заинтересованим органима и организацијама**

У поступку израде плана исказане су потребе корисника и других субјеката за дефинисање простора са аспекта намене, саобраћаја, инфраструктуре и др.

Током израде плана затражени су и добијени услови од релевантних институција и предузећа, који су дати као прилог предметног плана.

У поступку прибављања података за израду плана обрађивач је извршио евидентирање постојећег стања. Преко градских служби сви корисници простора су упознати са поступком израде Плана за ово подручје. У току Раног јавног увида јавност (правна и физичка лица) је упозната са општим циљевима и сврхом израде Плана, могућим решењима за развој простора као и ефектима планирања.

II. ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА ПРИРОДНЕ И ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЊЕНОГ МОГУЋЕГ РАЗВОЈА

2.1. Природне карактеристике

Имајући у виду да ће се измене и допуне дела ПГР-а вршити на простору у обухвату важећег ПГР-а намењеном за хиподром са непосредним окружењем, подаци о природним карактеристикама преузети су из важећег Плана.

Географски положај

Простор обухваћен важећим ПГР-ом се налази у југозападном делу Србије, око 6 км источно од Чачка, 16km од Горњег Милановац, 145 km од Београда, 33 km од Краљева и 50 km од Крагујевца. У регионалном смислу простор припада Западном Поморављу и представља део Чачанске котлине. У административном погледу подручје припада граду Чачку. У статистичким оквирима припада региону Шумадије и Западне Србије.

Прељина је са свих страна окружена планинама: Овчар, Каблар и Јелица (на југу и западу), Мали и Велики Вујан (на северу), Буковик и Острвица (на истоку). Кроз насеље Прељина протиче река Чемерница која се улива у Западну Мораву.

Хидрографске карактеристике

Чемерница је река у југозападној Србији и лева је притока Западне Мораве. Извире у Ваљевским планинама, између Маљена и Сувобора. Тече према југоистоку ка Чачанској котлини и долини Западне Мораве, паралелно са њима. После уливања њене леве притоке Дичине (на подручју Прељине) Чемерница поново скреће према југу и улива се у Западну Мораву, низводно од Чачка. Дужина тока је 41 km, а површина слива је 621 km². Речни систем и слив Чемернице су изразито асиметрични јер она скоро све притоке прима са леве стране, нарочито у доњем току. Неке од њих, као на пример Дичина јаке су скоро као и сама Чемерница.

Река Дичина настаје на јужним падинама Сувобора и Рајца, од Велике и Мале Дичине. Код Прељине се као лева притока улива у реку Чемерницу, притоку Западне Мораве и припада црноморском сливу. Дужина тока је 35 km, а површина слива 349 km², са просечним протоком 1 m³/s.

Према условима добијеним од Хидрометеоролошког завода

У границама подручја Прељине нема хидролошких станица подземних вода па би при изради геотехничких и хидрогеолошких подлога требало користити метеоролошке податке са Главних метеоролошких станица Краљево и Пожега и са подручне мреже климатолошких и падавинских станица.

За израду хидролошких подлога за потребе планирања и пројектовања на рекама Дичини и Чемерници као и у њиховом приобаљу треба користити хидролошке податке из државне мреже хидролошких станица површинских вода РХМЗС.

Хидролошке подлоге за потребе пројектовања објеката на мањим сталним или повременим (бујичним) водотоцима на којима РХМЗС нема успостављене

хидролошке станице, треба припремити коришћењем метода прорачуна за тзв. хидролошки неизучене сливове.

На подручју Прељине РХМЗС располаже хидролошким подацима за реку Чемерницу (х.с. Прељина).

Према условима Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде–Републичке дирекције за воде-Планску документацију је потребно урадити сагласно одредбама Закона о водама, којима се утврђује водно добро, водни објекти, интегрално управљање водама, водне делатности, итд.

Геоморфолошке и морфолошке карактеристике

Град Чачак има котлинске и брдско-планинске предеоне карактеристике. Територија града се може поделити на три карактеристичне предеоне зоне: чачанску котлину са надморском висином од 200 до 300 м, која представља карактеристичну морфолошку целину, брежуљкасто-брдски предео са надморском висином од 300 до 500 м и брдско-планински предео од 500 до 985м.

Чачанска котлина у морфолошком погледу представља тектонску потлину. Формирана је у олигоцену спуштањем два уздужна раседа. Тада је започела њена лимниска фаза и трајала је до краја плиоцена и почетка дилувијума. У неогену је овде било језеро, као и пожешкој котлини, са којим је повезано преко језероузине у Овчарско-кабларској клисури. После ишчезавања неогених језера на централним језерским равнима котлина развили су се токови који су били притоке језера. По дну језера усекла је своје корито Западна Морава, док су притоке некадашњег језера постале притоке Западне Мораве. Површина ове котлине до краљевачког сужења износи 270 км² а дужина котлине је око 40 км. Котлина је на територији града оивичена планинама Овчар (985м), Каблар (885м) са запада, Јелица (929м) са југа, подгорином Суворора и Маљена, Вујан (857м) и Буковик (850м) на североистоку.

Инжењерско геолошке и сеизмолошке карактеристике

На простору у захвату плана теренска истраживања показују издвајање две основне литолошко-геотехничке средине. Присутни седименти припадају квартару где доминантну улогу имају седименти флувијално терасне секвенце. Као типови флувијалне секвенце издвојени су алувијум и терасе. Подинска секвенца заступљена је алувијално-пролувијалним наслагама.

На долиним странама уочавају се три терасна нивоа од којих су два присутна на самој микролокацији. Без обзира на разлике у дебљини седимената код различитих терасних нивоа, код свих се уочава фазија корита и фазија поводња.

Прва је представљена хетерогеним шљунковима различитих гранулација (средњим и крупним) са песковитим матриksom у меланжу са крупним конгломератима, док се поводањска фазија карактерише присуством супескова у подручју постојеће шљункаре и алвертичним песковима пуних гвожђевитим оксида.

У инжењерско-геолошком погледу терен у захвату представља повољну и стабилну средину, релативно добрих физичко-техничких својстава, повољну за фундирање објеката.

Сеизмички услови на простору захвата нису неповољнији од услова за шире подручје, а на основу расположивих карата сеизмичке рејонизације за предметни простор је процењен сеизмички интензитет VIII степена по скали MCS за одређени повратни период.

Републички Сеизмолошки завод је за потребе израде ПГР за насељено место Прељина утврдио регионалне вредности очекиваних максималних параметара осциловања тла. Основа за пројектовање по ЈУС стандарду, важећој законској регулативи у Србији је сеизмички интензитет приказан на Сеизмолошкој карти за повратни период од 500 година према пропису: Правилник о техничким нормативима за изградњу објеката у сеизмичким подручјима (Сл. лист СФРЈ 31/81, 49/82, 29/83, 21/88 и 52/90).

По ЕН1998-1 улазни параметри за сеизмолошку анализу изведени су из услова да се објекат, просечног века експлоатација од 50 година, не сруши, што одговара сеизмичком дејству са вероватноћом превазилажења од 10% у периоду од 50 година. Овај земљотрес има повратни период догађања од $T_{NCR} = 475$ година. Други услов садржан је у захтеву да се ограничена оштећења могу јавити само као последица дејства земљотреса за који постоји вероватноћа да буде превазиђен од 10% у периоду од 10 година односно земљотресом који има просечан повратни период од 95 година.

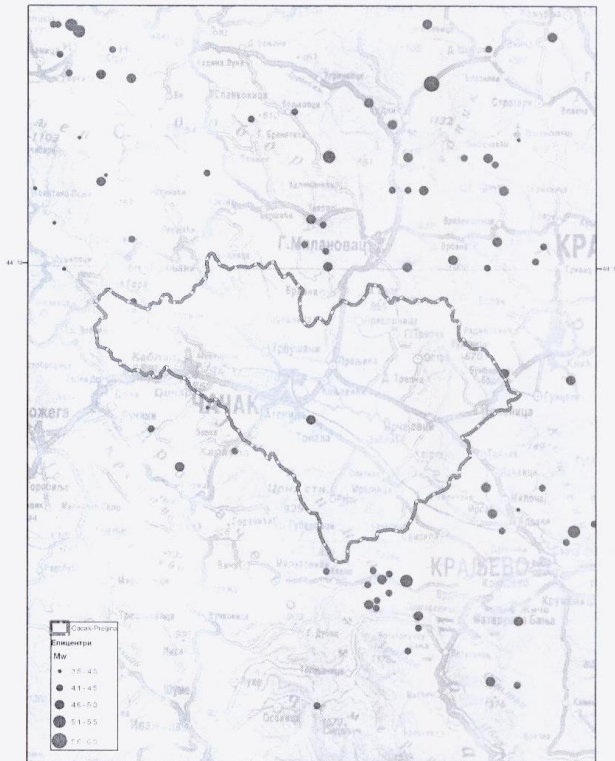
За потребе сагледавања сеизмичког хазарда за ПГР за насељено место Прељина израђене су:

- Карта епицентара земљотреса $M_w \geq 3,5$ на локацији објекта ПРИЛОГ 1.
- Карта сеизмичког хазарда за повратни период 475 г., по параметру максималног хоризонталног убрзања PGA на основној стени ($v_s = 800 \text{ m/s}$) на локацији објекта ПРИЛОГ 2.
- Карта сеизмичког хазарда за повратни период 475 г. на површини терена за емпиријски процењене: средњу брзину локалног тла до дубине 30м и одговарајући динамички фактор амплификације на максимално хоризонтално убрзања RGA, на локацији објекта ПРИЛОГ 3.
- табела нумеричких вредности сеизмичког хазарда за повратни период 475г. на површини терена за простор планске документације ПРИЛОГ 4.
- Табела епицентара земљотреса који се налазе на локацији објекта ПРИЛОГ 5.

СТРАТЕШКА ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА ДЕЛА ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ за насељено место ПРЕЉИНА, НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

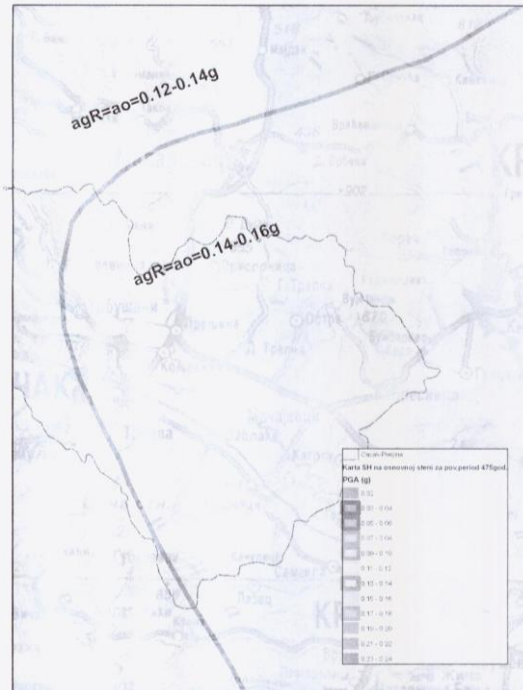
ПРИЛОГ 1

Карта епицентара земљотреса $M_w \geq 3.5$ у ширем региону општине Чачак

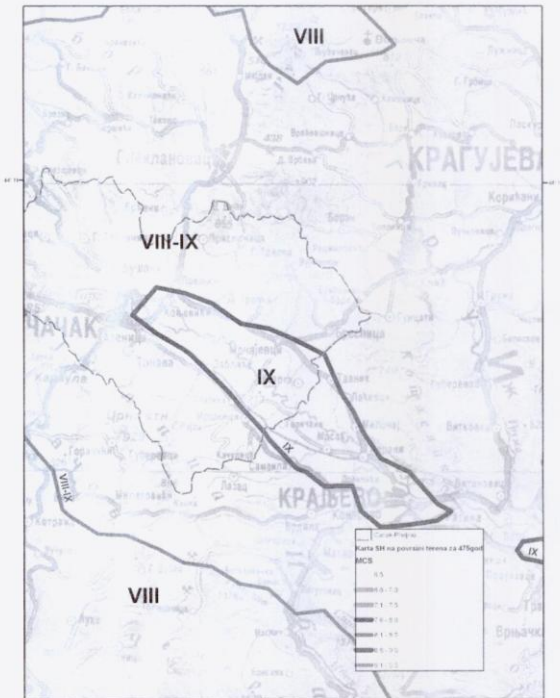
ПРИЛОГ 2.

Карта сеизмичког хазарда за повратни период 475г., по параметру максималног хоризонталног убрзања PGA на основној стени ($v_s=800\text{m/s}$) у региону Прељине општина Чачак

ПРИЛОГ 3.

Карта сеизмичког хазарда за повратни период 475г. на површини терена у региону региону Прељине општина Чачак

ПРИЛОГ 4

Табела нумеричких вредности сеизмичког хазарда за повратни период 475г. на површини терена за простор планске документације

Место	Lat	Lon	PGA (g)
Полигон 1			0.14-0.16

ПРИЛОГ 5

Табела епицентара земљотреса који се налазе у ширем подручју општине Параћин

Год	мес	дан	час	min	sec	LAT	LON	Дубина	M_w
1906	4	23	8	45	0	44.02	20.37	10	4.3
1910	3	17	7	46	0	43.75	20.7	6	4.5
1922	1	6	5	53	26	44.014	20.397	9	4.4
1926	7	4	23	1	30	44.043	20.378	9	4.8
1927	5	15	2	47	22	44.168	20.529	20	5.8
1927	5	15	2	58	48	44.1	20.5	14	5
1927	5	15	3	0	0	44.1	20.5	10	4.5
1927	5	15	3	12	6	44.13	20.48	10	4.8
1927	5	15	3	28	48	44.07	20.48	10	4.5
1927	5	15	5	48	42	44	20.6	20	4.5
1927	5	15	7	53	54	44.1	20.6	26	4.9
1927	5	15	8	28	30	44.1	20.57	10	4.5
1927	5	15	16	55	0	44.07	20.5	10	4.5
1927	5	15	17	22	12	44.07	20.52	10	4.5
1927	5	15	21	31	30	44.07	20.52	6	4.8
1927	5	17	17	38	12	44.1	20.4	25	5.2
1927	5	27	10	58	0	44.1	20.5	14	4.6
1927	6	1	2	39	0	44.15	20.45	6	4.8
1927	6	13	6	3	0	44.07	20.62	6	4.7
1927	6	18	4	11	0	44.1	20.6	17	4.6
1927	6	18	6	26	48	43.776	20.608	14	5
1927	6	18	9	37	0	43.8	20.6	17	4.6
1927	6	18	10	37	0	43.8	20.67	6	4.5
1927	7	8	12	21	54	43.8	20.6	13	4.5
1927	10	11	15	29	1	44.024	20.612	6	4.6
1927	10	24	7	33	6	44	20.5	14	4.8
1927	10	28	22	17	30	44.02	20.67	6	4.5
1927	11	2	0	45	48	44	20.4	12	4.8
1928	12	15	17	31	30	44.038	20.393	8	4.4
1931	10	12	16	58	12	44.006	20.66	8	4.3
1933	1	18	2	35	21	43.816	20.216	8	4.8
1937	2	25	9	27	44	43.904	20.622	12	4.6
1938	3	28	2	42	42	44.134	20.301	7	4.4

СТРАТЕШКА ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА ДЕЛА ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ за
насељено место ПРЕЉИНА, НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

1955	6	28	7	14	7	44.007	20.557	9	4.6
1957	12	16	4	50	0	43.678	20.641	9	4.6
1965	4	3	8	31	40	43.85	20.18	15	4.3
1968	3	15	22	56	37	43.72	20.48	6	4.3
1977	12	29	18	37	1.2	43.966	20.156	14	4.4
1981	12	23	12	16	43.2	44.094	20.609	13	4.3
1986	11	8	16	38	29.5	44.084	20.246	25	4.3
1987	4	19	3	55	3.5	43.682	20.517	18	5
1987	4	19	4	33	43.4	43.71	20.453	11	4.3
1987	5	11	22	46	0.7	43.65	20.504	9	4.4
1987	6	8	22	13	41.4	43.703	20.48	14	4.5
1987	7	11	23	9	19.8	43.715	20.471	14	4.9
1987	7	12	0	18	55.8	43.671	20.517	12	4.4
1987	7	12	4	12	54.5	43.689	20.464	20	4.3
1987	8	14	6	24	4.5	43.714	20.502	17	5.1
1987	8	15	11	34	58.4	43.723	20.46	12	4.3
1987	8	15	15	5	12.6	43.696	20.465	12	4.3
1987	8	27	4	5	41.32	43.722	20.401	11	4.4
1989	3	5	0	22	26	43.692	20.455	10	4.6
1990	10	20	13	31	40.6	43.831	20.284	12	4.3
1998	10	12	22	32	22.5	44.17	20.15	12.3	4.6
1998	12	30	0	12	44.1	44.173	20.112	7	4.6
2000	4	3	2	9	1.1	44.117	20.638	16.6	3.9
2000	4	3	3	8	13.8	44.094	20.607	14.1	3.8
2001	2	21	17	20	7.8	44.141	20.356	5.3	4.1
2003	10	31	5	3	38	44.037	20.056	18.8	3.7
2006	3	22	11	26	17.5	44.075	20.114	12.9	4.8
2006	3	31	13	18	13.2	44.081	20.12	14.1	4
2006	5	11	16	55	36.6	44.023	20.153	10	4.5
2006	7	28	1	36	15	43.995	20.069	22.1	3.7
2006	8	2	20	51	53.14	44.115	20.086	7.2	3.9
2007	4	23	14	11	31.8	43.87	20.25	7	3.8
2008	2	15	17	3	2.9	43.86	20.38	6.1	4.8
2010	11	3	13	37	3.6	43.75	20.7	3	3.7
2010	11	4	21	9	5.4	43.76	20.62	2.6	4.3
2010	11	5	5	39	20.9	43.78	20.64	7.7	3.8

Климатске карактеристике

У климатском погледу територија града Чачка се може поделити у две јасно изражене целине. Простори до 700м надморске висине имају умерено-континенталну климу, а простори изнад 700 м.н.в. имају субпланинску климу. Код оба типа јављају се карактеристике микротермалне климе.

Простор обухваћен разрадом овог плана представља зону умерено-континенталне климе. Хладну половину године (од октобра до априла) карактерише учестала појава слабијих мразева (дани са минималном температуром ваздуха испод 0°C). Годишње се на подручју Чачанско-краљевачке котлине јавља у просеку 88 дана са мразом, и то најчешће у периоду децембар-март, а знатно ређе у октобру, новембру и априлу. Према овим показатељима, климатски услови зимског периода приближавају се условима оштрије континенталне климе. Топлу половину године карактерише сразмерно велика учесталост летњих дана са максималном температуром ваздуха изнад 25°C и тропских дана са максималном температуром ваздуха изнад 30°C (у просеку 24 дана годишње).

Средња годишња релативна влажност ваздуха износи око 79%, па се сматра да ову зону **карактерише претежно умерено влажна клима**. Највеће средње месечне вредности релативне влажности ваздуха се јављају у периоду од новембра до фебруара, и у просеку износе око 80%, док се најмања влажност јавља у периоду април-јул, и на анализираном подручју, износи у просеку 70% до 75%.

Просечна количина падавина на анализираном подручју Чачанско-Краљевачке котлине у приобаљу Западне Мораве просечно износи око 740мм на годишњем нивоу.

У току године у Чачанско-краљевачкој котлини преовлађују западни, северозападни, и југозападни ветрови док су ветрови из правца југоистока, истока, севера, североистока и југа мање заступљени. Сразмерно висока фреквенција тишина показује да је на анализираном подручју велика честина дана без ветра. Јаки и олујни ветрови се ређе појављују у овом крају.

2.2. Опис стања животне средине

Досадашња сазнања и расположиви подаци о стању животне средине насељеног места Прељина указују да су основни елементи природних потенцијала (ваздух, земљиште, биодиверзитет и предели/пејзажи) у значајној мери и даље очувани, иако су током времена претрпели значајне притиске. Како конкретних података, у смислу мерења и праћења стања елемената животне средине на подручју Плана није било, коришћени су подаци преузети из Просторног плана града Чачка („Службени лист града Чачка“ бр. 17/2010).

А. Квалитет ваздуха

Проблеми високих концентрација загађујућих материја на територији града Чачка систематизовани су у неколико група:

1. повећане количине загађујућих материја у ваздуху узроковане прекомерном заступљеношћу грејања на чврста и течна горива на територији града,
2. повећане количине загађујућих материја у ваздуху узроковане саобраћајем (издувним гасовима),
3. повећане количине загађујућих материја у ваздуху узроковане индустријско-технолошким процесима на територији града
4. проблеми немогућности примене и непримењивања казних одредби закона за све правне субјекте

Основне загађујуће материје које се мере су SO_2 , чађ, таложне материје и NO_x . Анализа таложних материја, поред мерења укупних таложних материја, обухвата и следеће: рН вредност, специфичну електричну проводљивост, сулфате, хлориде, нитрите, нитрате, калцијум, магнезијум, растворне материје, сагорљиви део, садржај пепела, олово, кадмијум, цинк и никл.

Параметри који се мере и приказују су: средња годишња вредност, медијана (С50), фреквенца високих концентрација (С98), минималне вредности, максималне вредности и број дана SO_2 и чађ, када је њихова концентрација већа од граничне вредности имисије (ГВИ). Концентрације SO_2 и чађи одређиване су једном дневно током целе године. Укупне таложне материје одређиване су једном месечно.

Прикупљени подаци су систематски обрађивани и анализирани у складу са Правилником о граничним вредностима, методама мерења имисије, критеријумима за успостављање мерних места и евиденцији података („Сл. гласник РС“, бр. 54/92).

Концентрације SO_2 у 2002. години достизале вредност $392 \mu\text{g}/\text{m}^3$, што је затно веће од дозвољене. Број дана са појединачном концентрацијом изнад дозвољених ГВИ био је: 11 у центру града и 13 у стамбеној зони и 43 у индустријској зони, при чему средње годишње вредности имисије нису прелазиле дозвољене вредности.

Концентрације чађи су у овој години достигале вредности од $436 \mu\text{g}/\text{m}^3$, што је скоро 7 пута веће од дозвољене (у децембру месецу). Број дана са појединачним концентрацијама изнад дозвољених ГВИ био је: 141 у центру града, 187 у стамбеној зони и 43 у индустријској зони.

У 2003. години концентрације SO_2 , чађи и NO_x **достигале изразито високе вредности и то на скоро свим локацијама**. Укупне таложне материје у 2003. години су биле изнад дозвољених само у мају месецу, а средња годишња вредност је била у границама дозвољених вредности (изузев за локацију ЈКП „Комуналац“ – саобраћајна зона).

Конкретно, на локацији која је предмет обраде Планом, ваздух је под утицајем издувних гасова пореклом од саобраћаја, као и пореклом од агрохемијских средстава и механизације који се користе у пољопривредној производњи.

Б. Квалитет вода

Основни проблеми загађења вода на територији града Чачка састоје се у следећем:

1. повећане количине загађујућих материја у водотоковима и акумулацијама на територији Чачка,
2. проблем комуналних отпадних вода,
3. проблем кишне канализације,
4. загађење водотокова и акумулација загађујућим материјама из пољопривреде,
5. проблем индустријских отпадних вода на територији града Чачка,
6. проблеми немогућности примене и непримењивања казних одредби закона за све правне субјекте.

Основни извори загађења вода су привредни субјекти, установе, институције и становништво Чачка. Они врше основни утицај на животну средину, односно врше загађивање вода разним загађујућим материјама из: индустријских и др. привредних објеката, енергетских постројења и уређаја, атмосферске канализације, домаћинства, пољопривреде итд. Квантитативно стање, врсте и концентрације загађујућих материја у водотоковима и акумулацијама на територији града Чачка, утврђује се на основу биолошких, микробиолошких и физичко-хемијских испитивања, која спроводи Завод за јавно здравље Чачак, у складу са Правилником о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода („Сл. гласник РС бр. 74/11) и Уредбом о ГВ загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање („Сл. гласник РС бр. 50/12).

Августа 2014.год. Завод за јавно здравље Чачак, обавио је физичко-хемијска и микробиолошка испитивања водотока Западне Мораве, Чемернице и Каменице.

На основу добијених резултата физичкохемијских испитивања реке Западне Мораве (ZMOR2), која према претходно наведеном Правилнику и Уредби одговара Типу 2, МОже се констатовати да је еколошки статус и класа:

1. Испод бране у Међувршју за параметре: БПК5, нитрите, укупни азот, укупни колиформни и фекални колиформне бактерије – **умерен (III класа)**,
2. код СЦ „Младост“ за параметре: БПК5, нитрите, укупни азот, укупни колиформни и фекални колиформне бактерије – **умерен (III класа)**,
3. код моста на кружном путу за параметар: фекални колиформни – **слаб (IV класа)**,
4. код висећег моста у Станчићима за параметре фекални колиформни – **лош (V класа)**.

На основу добијених резултата физичкохемијских испитивања реке Чемернице (СЕМ 1), која према претходно наведеном Правилнику и Уредби одговара Типу 3 река, може се констатовати да је: еколошки потенцијал у односу на параметре БПК5, укупни азот, арсен, укупне и фекалне колиформне **умерен** и да река одговара **III класи**.

На основу добијених резултата физичкохемијских испитивања реке Каменице (КАМ), која према претходно наведеном Правилнику и Уредби одговара Типу 3 река, може се констатовати да је: еколошки статус реке за параметре БПК5 и амонијум јон био **умерен** и да иста одговара **III класи**.

За реку Дичину претходно наведена испитивања нису вршена па се наводе подаци из претходних година којима је обрађивач располагао. Контрола квалитета реке Дичине вршена је на једном мерном месту пре улива у реку Чемерницу. У погледу физичко-хемијских показатеља река је повремено показивала карактеристике воде и ван **III класе**, а кроз биолошка испитивања констатовано је присуство „бетамезосапробних“ микроорганизама, биоиндикатора - становника **умереног** загађења.

В. Квалитет земљишта

Негативан утицај антропогенизованих фактора у деградацији земљишта динамичног је интензитета и огледа се *трајним или привременим изузимањем земљишта* из домена примарне производње (услед депоновања разних материјала – смећа, изградње стамбених објеката и објеката комуналне инфраструктуре, изградњом саобраћајница и водних акумулација итд.), као и променама пејзажних карактеристика (антропогенизовани предео).

Подручје града Чачка располаже значајним земљишним и пољопривредним површинама. Укупне површине износе 63.632 ха, у чему пољопривредно земљиште учествује са 43.563 ха (68,5 %), шуме 15.002 ха (23,5 %) и неплодно земљиште 5.067 ха (8,0%).

По броју ангажованих у различитим пољопривредним делатностима, пољопривреда је на подручју града Чачка примарна привредна грана. Тешко је утврдити тачан број становништва чија је основна делатност пољопривреда, јер је за многе пољопривреда само додатна делатност. Претпоставља се да на територији града око 40% становништва своју материјалну егзистенцију заснива на производњи и продаји пољопривредних производа.

Као последица нестручног руковања непрестано се одвијају следећи штетни

процеси:

- неадекватна употреба агрохемикалија (пестицида),
- неконтролисана употреба минералних хранива, без претходне анализе квалитета земљишта, што наноси вишеструку штету поремећајем хемијског састава земљишта, а самим тим и поремећајем земљишне флоре и фауне,
- неконтролисана вишегодишња механичка обрада значајних површина скелетних земљишта брдско планинског подручја Каблара, Овчара и Јелице, већ је изазвала трајан поремећај киселости тла и ерозију испитивањем немогућношћу обнове хумусног дела,
- употреба пољопривредне механизације без плашилица узрок је смрти великог броја ситних сисара, птица и гмизаваца,
- неконтролисана сточарска производња на мини фармама у густо насељеним деловима града.

Ове проблеме пољопривредни произвођачи не могу самостално да реше због недостатка знања, финансијских средстава, дуготрајних улагања са неизвесним и нестабилним тржиштем итд.

Имајући у виду да највећи део предметног Плана представља пољопривредно земљиште, може се закључити да ни оно није изузето од претходно наведених утицаја.

Г. Радеонуклиди

Као обрађивачи нисмо располагали подацима о радионуклидима за предметно подручје. Неопходно је да се овај параметар уведе у мониторинг животне средине. Резултат овог мониторинга требало би да покаже активност, како природних, тако и дугоживећих радионуклида вештачког порекла у различитим врстама узорака (ваздух, падавине, земљиште, речне, језерске и пијаће воде, прехранбени производи, грађевински материјал) чиме се долази до сазнања колико је радиолошко оптерећење становништва и стање животне средине, са становишта радиолошке исправности.

Д. Бука

Према ППГ Чачка мерења су извршена на 5 мерних места у свакој зони. На сваком мерном месту извршено је 5 мерења у трајања од по 15 минута у току 24 часа (3 у току дана и 2 у току ноћи). Као дан дефинисано је време од 6:00 – 22:00, а као ноћ време од 22:00 – 6:00.

Свако мерно место обухвата опис са становишта угрожености буком, као и измерене вредности еквивалентног нивоа буке и превазиђених нивоа буке, уз одговарајуће релевантне дијаграме за по један мерни интервал у току дана и ноћи.

Комунална бука представља типичан пример променљивог нивоа, као основни параметар за њено нормирање користи се тзв. **еквивалентни ниво буке L_{elj}** . Он представља стални ниво буке који је у погледу штетног дејства на човека, у одређеном временском интервалу, еквивалентан одговарајућем променљивом нивоу.

Савремени уређаји за мерење буке имају могућност аутоматског одређивања L_{elj} .

Сходно одредбама Правилника о дозвољеном нивоу буке у животној средини и стандарда ЈУС У.Ј 6.205, дефинисан је Закључак о испуњености прописаних услова у погледу дозвољеног нивоа буке у животној средини.

У погледу дозвољеног нивоа буке у животној средини измерене вредности у већем броју случајева показују извесна одступања, која нису нарочито изражена али су евидентна у скоро свим зонама, најчешће у мерним интервалима II и IV.

Главни узрок повишеног нивоа буке представља одвијање саобраћаја. Вредности се разликују зависно од обима, брзине и структуре тока саобраћаја, као и броја возила у јединици времена. Полазећи од тога да одступања вредности еквивалентног нивоа, у односу на дозвољене за одређену, нису посебно изражена, а имајући у виду већ предузете мере заштите (преусмеравања теретног саобраћаја изградњом обилазнице и увођење посебног режима саобраћаја у центру града), може се закључити да подручје града Чачка не припада групи урбаних насеља у којима је ниво комуналне буке висок фактор ризика за здравље становништва. Повишен ниво буке, поред саобраћаја, потиче из привредних објеката (у стамбеним зонама) и угоститељских објеката (у центру града и стамбеним објектима)

Пошто су извесна прекорачења евидентна, у сваком случају постоји неопходност даљег преузимања адекватних мера заштите од буке. Скупштина општине Чачка на основу Закона о заштити животне средине, Правилника о дозвољеном нивоу буке у животној средини и Статута Скупштине града Чачка усвојила је Одлуку о мерама заштите од буке на територији града Чачка ("Службени лист општине Чачка", број 9/2004) у септембру 2004. године. Одлуком је дефинисано шест звучних зона, као и да је град обавезан да једном годишње обезбеди систематско мерење буке.

Бука на предметном простору потиче од одвијања саобраћаја на ДП 1б реда број 22 (ибарској магистралу), као и од употребе пољопривредне механизације.

Ђ. Биљни и животињски свет

Основне карактеристике вегетације

Богатство и распоред вегетације – биљног покривача на једном подручју одређено је пре свега условима спољашње средине која врши снажан утицај на биљни па и на животињски свет. То су у првом реду температура и влажност, али и светлост, ваздушна струјања и др. Други чинилац у формирању вегетације је тло – земљиште на којем се формира вегетација. Трећи чинилац у формирању вегетације су историјски фактори – еколошки услови који су постојали и деловали у прошлости на предметном подручју.

Преко 60% (433 km²) површине Чачка се користи за разне пољопривредне активности, тако да је и флора и фауна условљена гајеним културама и животињама, 158 km² је слободна површина и то су углавном континенталне листопадне шуме са пропланцима са добром травнатом покривеношћу. Од шумског дрвећа преовлађују храст, граб, буква, јасен, јасика, клен, липа, топола итд. Четинари су унешени на обронке Овчара, Каблара и Јељена вештачким пошумљавањем. У приобаљу Западне Мораве, на неким местима, заступљена је и барска вегетација.

Према подацима Јавног предузећа “Србијашуме”, Чачак поседује 15.761 ха шумских површина, што износи нешто мање од једног ара по становнику. То је мање него у свим општинама Моравичког округа као и значајно испод просека суседних региона. Разлози за то су велика аграрна површина општине и неодговарајућа просторна реонизација међу суседним општинама. Као природни потенцијали на предметној територији издвајају се шуме, ливаде, њиве и воћњаци, као и водене површине.

Осим изразите фрагментације животних станишта изазване пољопривредним активностима, шуме и други екосистеми су додатно фрагментирани густом саобраћајном инфраструктуром у другим видовима експлоатације и утицаја. Од високе дивљачи заступљена је срна и дивља свиња, најмасовнији ниски сисари су зец, лисица, куна, ласица, твор, јазавац итд. Јако је развијена херпето фауна, поготову у кршевитом делу Овчарско кабларске клисуре. Ова клисура се такође сматра и орнитолошким парком.

Е. Заштићена подручја природе

Увидом у Централни регистар заштићених природних добара који води Завод за заштиту природе Србије и другу документацију, утврђено је да у обухвату Плана нема заштићених подручја, подручја у поступку заштите и подручја планираних за заштиту. У складу са Уредбом о еколошкој мрежи („Службени гласник РС“, бр. 102/2010), појесеви високог зеленила који повезују шумска станишта и предеони елементи са очуваном или делимично измењеном вегетацијом унутар културног предела (шумарци аутохтоних врста, групе и појединачна стабла, кошанице, живице, међе, шибљаци, баре, тршћаци и др.) имају функцију еколошких коридора. Еколошки коридори представљају станишта строго заштићених и заштићених дивљих врста проглашених Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“, бр. 5/2010 и 47/2011) и доприносе очувању и динамике њихових популација и животних заједница на нивоу предела, с обзиром да бројност врста и јединки природних вредности показује сезонску варијабилност са највећим вредностима у периодима миграција појединачних животињских група.

Дефинисани услови заштите природе одређени су у складу са :

- Члановима 4, 5, 7-10, 14-18, 26, 80-82, 99. и 102. Закона о заштити природе;
- Члановима 2, 4, 6, 9, 13, 15 и прилозима 2. и 3. Уредбе о еколошкој мрежи;
- Чланом 8. Конвенције о биолошкој разноврсности („Службени лист СРЈ – Међународни уговори“, бр. 11/2001);
- Члановима 9, 20, 33 и 34. Закона о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр.135/2004, 36/2009, 72/2009, 43/2011);
- Члановима 26. и 29-33. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/2009, 81/2009- исправка, 64/2010- одлука Уставног суда, 24/2011, 121/2012, 42/2013- одлука Уставног суда и 50/2013- одлука Уставног суда)
- Тачкама 1.1.1, 2.3.1. и 3.4.1. потпоглавља 1. „Природа, еколошки развој, заштита“ поглавља V „Просторни развој Републике Србије 2010-2014-2020“

Закона о Просторно плану Републике Србије 2010-2014-2020 („Службени гласник РС“ бр. 88/2010);

- Члановима 4-6, 13, 16, 47, 50, 51, 53, 57. и 63. Закона о шумама („Службени гласник РС“ бр. 30/2010 и 93/2012)
- Члановима 23, 25, 27. и 31. Закона о пољопривредном земљишту („Службени гласник РС“ бр. 62/2006 и 41/2009);
- Члановима 3, 14. и 22. Закона о туризму („Службени гласник РС“ бр. 36/2009, 88/2010 и 93/2012).

Општи услови заштите животне средине обухватају спровођење норматива који су дефинисани како кроз планове вишег реда, тако и кроз услове за изградњу објеката, заступљеност отворених – слободних простора и зелених површина на нивоу урбанистичке зоне.

Придржавањем утврђених услова из плана у погледу врсте и намене новопланираних објеката, њиховог утврђеног положаја, дефинисаних индекса и заузетости простора–парцела и утврђених максималних спратности, уз поштовање ограничења, обезбеђују се квалитетнији услови живота.

Општи услови заштите животне средине обезбеђују се придржавањем одредби:

- Закона о заштити животне средине („Сл. гласник РС“ бр. 135/04, 36/09, 36/09-др. закон, 72/09-др. закон, 88/10, 43/11-одлука УС, 14/16).

- Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Сл.гласник РС бр. 135/04 и 88/10),

- Закона о процени утицаја на животну средину ("Сл.гласник РС бр.135/04 и 36/09), као и другим законима, правилницима и прописима везаним за ову област, као што су:

- Закон о заштити природе ("Сл.гласник РС бр.36/09, 88/10 и 91/10),

- Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине ("Сл.гласник РС бр.135/04 и 25/15),

- Закон о управљању отпадом ("Сл.гласник РС бр.36/09 и 88/10),

- Закон о заштити ваздуха ("Сл.гласник РС бр.36/09 и 10/13),

- Закон о заштити буке у животној средини ("Сл.гласник РС бр.36/09 и 88/10),

- Закон о водама ("Сл.гласник РС бр.46/91, 53/93, 67/93, 48/94, 54/96,101/05, 30/10 и 93/12),

- Закон о пољопривредном земљишту ("Сл.гласник РС бр.62/06, 65/08. 41/09),

- Закон о шумама ("Сл.гласник РС бр.46/91, 83/92, 54/93,67/93, 48/94, 54/96 и 101/05, 30/10 и 93/12),

Остали релевантни закони и подзаконска акта битна са аспекта заштите животне средине наведена су у поглављу XV.

Оцена постојећег стања и могућности развоја

- **Грађевинско подручје**

Читав простор у обухвату Измена и допуна дела Плана је слабо изграђен. Осим неколико објеката у функцији хиподрома и једног пословног комплекса, предметни простор у највећој мери чине неизграђене површине, ливаде и обрадиве површине.

- **Намена површина**

-површине јавне намене

Од површина јавне намене, у обухвату Измена и допуна дела Плана, једино се налазе саобраћајне површине.

- површине у функцији саобраћаја

Саобраћајну мрежу предметног подручја чине Државни пут и два некатегорисана, приступна пута.

Југозападна граница Плана поклапа се са трасом Државног пута I Б реда бр. 22/23. Источном границом Плана, као и северно од простора хиподрома, пружају се локални некатегорисани путеви.

-површине остале намене

-површине у функцији хиподрома – хиподром заузима велику површину у обухвату Плана. На овом простору се поред неколико објеката налази и коњичка стаза.

-површине у функцији пословања – у обухвату Плана налази се комплекс продајних објеката са уређеним партерним површинама, паркингом и саобраћајно-манипулативним површинама. Комплексу се приступа директно са магистралног пута. Поред овог комплекса, у функцији пословања је и мања ауто-радионица у северозападном делу обухвата Плана.

-пољопривредно земљиште - заузима значајну површину у обухвату Плана. На овом простору су заступљене ливаде и обрадиве површине.

- **Врста изградње**

На предметном подручју евидентирани су:

- објекти у функцији хиподрома,
- пословно комерцијални објекти.

Очуваност и квалитет објеката у обухвату Плана су углавном на задовољавајућем нивоу. Неопходно је њихово адекватно одржавање, а у складу са наменом потребно је и уређење слободних, отворених површина.

• **Трасе, коридори и регулација саобраћајница**

Простор који се налази у обухвату Измена и допуна дела ПГР-а је највећим делом неизграђена површина. На предметној локацији се налази неколико објеката у функцији хиподрома, као и један комерцијално-пословни објекат. Осим површина у функцији хиподрома и пословања, остатак простора у обухвату Измена и допуна дела ПГР-а чине пољопривредно и неизграђено земљиште.

Простор обухваћен Изменама и допунама дела Плана генералне регулације доминира на потезу дуж Државних путева IБ реда бр.22 и 23 (некада Државни путеви М22 и М5) у смислу веома атрактивне локације за формирање пословно-производне зоне, а првенствено због одличне саобраћајне повезаности, како тренутне, тако и у планском периоду - са изградњом аутопута- Државни пут IA реда број 5 (Појате-Крушевац-Краљево-Прељина)- **Е-761**.

Положај локације у окружењу и саобраћајни токови

Будућа пословно-производна зона простире се дуж државног пута I Б реда бр. 22, бивши М-22; деоница 02221 од чвора 2220 Прељина (км 137+737) до чвора 2221 Мрчајевци (км 157+679). Границе плана су на путној стационажи од км 139+235 до км 140+807.5 (према путној стационажи државног пута I Б реда бр. 22). На овом делу путне мреже преклапа се државни пут I Б реда бр. 22 са државним путем I Б реда бр 23 (бивши М-5)- деоница 02221 од чвора 2221 Мрчајевци (км 83+118) до чвора 2220 Прељина (км 84+878).

Подаци су у складу са усвојеном **Уредбом о категоризацији државних путева** („Сл.гл. РС“, број 105/2013, 119/2013 и 93/2015).

Оцена стања саобраћајне инфраструктуре

Државни пут I Б реда бр. 22/23 на делу који непосредно тангира простор будуће пословно-производне зоне карактеришу:

- велико саобраћајно оптерећење
- дуга деоница у правцу (без хоризонталних кривина), погодна за развијање брзина знатно већих од дозвољених;
- заштитни појас Државног и некатегорисаних путева су већим делом очувани
- неколико прилазних путева и прикључака на државни пут I реда, који су неадекватно опремљени
- лоше стање канала, чиме је онемогућена евакуација површинских вода, што је један од основних узрока краткотрајности коловозних конструкција;
- Остале саобраћајне површине нису диференциране (углавном нема тротоара)

Пешачка кретања

Пешачка кретања одвијају се флексибилно по оскудној саобраћајној мрежи, а и ван ње. У овом тренутку се за пешачка кретања користи углавном банкином државног пута, као и макадамски и земљани путеви и прилази.

Паркирање

Предметни простор је углавном неизграђен, те, стога нема потреба за паркирањем нити било каквим организованим паркинг површинама, осим у зони пословног комплекса „Атријум“, у оквиру кога постоје уређене површине за паркирање путничких аутомобила и теретних возила.

Може се закључити да је потребно реконструисати и допунити постојећу мрежу саобраћајница како би се саобраћајно повезале све функционалне целине на простору будуће пословно-производне зоне, а превасходно задржала адекватна и безбедна веза овог простора са постојећим и будућим Државним путевима.

Мреже и капацитети јавне комуналне инфраструктуре

- **Хидротехничка инфраструктура**

Водоводна мрежа

Водоводна мрежа је слабо изграђена. Постојећа водоводна мрежа се састоји од цевовода пречника 90мм и 100мм налази се на мањем делу плана.

Фекална канализација

Канализациона мрежа није изграђена. Користе се септичке јаме од којих су неке водопрпусне.

Атмосферска канализација

Атмосферска канализација на датом подручју није изграђена. Атмосферске воде се слободно изливају у зелене површине.

- **Електроенергетска мрежа**

Снабдевање подручја, које је предмет Измена и допуна, електричном енергијом је из постојеће трафо станице Чачак 4, напонског нивоа 35/10kV/kV. На локацији која је предмет овог плана налази се трафо станица МОКА напонског нивоа 10/0.4kV/kV снаге 630kVA, а у непосредној близине трафо станице Делтамастик и Интертрејд истог напонског односа.

- **Телекомуникациона инфраструктура**

На простору, који је предмет ових измена и допуна плана пролази постојећи телекомуникациони кабал и који се завршава са завршном оптичком кутијом у објекту. Делом постоји и ваздушна ТК мрежа.

- **Зеленило**

У оквиру предметног плана зеленило је у највећем проценту присутно у форми пољопривредног земљишта, зелених површина у оквиру коњичке стазе хиподрома, где је зеленило заступљено у виду травних површина и као уређено зеленило комплекса продајних објеката.

Стање животне средине

Имајући у виду да за територију насељеног места Прељина важе исте законитости антропогеног притиска које су наглашене на целом подручју Чачка последњих година, тако да предметни простор није изузет од тога. На просторну плана констатован је утицај на земљиште и ваздух који потиче од интензивне пољопривредне производње, као и од интензивног саобраћаја који се одвија на Државном пут I Б реда бр. 22/23 који непосредно тангира простор будуће пословно-производне зоне. У зони ове саобраћајнице повећан је и интензитет буке.

Биланс површина - постојећи начин коришћења земљишта у оквиру анализираног простора

НАМЕНА	УКУПНА ПОВРШИНА КОРИШЋЕЊА m ²
Пословање	28 083,96
Хиподром	195 179,24
Пољопривредно земљиште	199 176,56
Неизграђене површине	33 613,42
Саобраћајне површине	50 965,95
УКУПНО	507 019,13

III. ИДЕНТИФИКАЦИЈА ПОДРУЧЈА ЗА КОЈА ПОСТОЈИ МОГУЋНОСТ ДА БУДЕ ИЗЛОЖЕНО ЗНАЧАЈНОМ РИЗИКУ

Како је квалитетна животна средина основ за будући развој града, веома је битно уочити и идентификовати тренутно стање њених чинилаца (воде, ваздуха и земљишта) узимајући у обзир развој привреде, стање природних вредности (биодиверзитет), број становника, степен урбанизације и других фактора који утичу на стање у животној средини.

Територија града Чачка представља сложену структуру природних (морфолошких, хидрографских, хидрогеолошких, педолошких, климатских, флористичких, пејзажно-предеоних и др.) одлика и антропогених утицаја у изграђеним урбаним, руралним целинама и зонама, инфраструктурним зонама и појасевима, али и на пољопривредном, шумском и водном земљишту и у зонама ерозионих процеса различитог степена и интензитета.

Значајнији утицаји на животну средину, на подручју предметног плана могу се очекивати:

- на локацији планираних садржаја
- дуж главних саобраћајних праваца;
- у области водоснабдевања и управљања водним ресурсима;
- у области управљања отпадом;
- у зонама интензивне производње.

Сви ови, потенцијално негативни утицаји, могу се разврстати у различите групе проблема, и то:

- деградација свих елемената животне средине грађевинским радовима
- угрожен принцип одрживог развоја различитих типова екосистема
- недовољно развијена еко-свест
- високе концентрације загађујућих материја у ваздуху
- неадекватно одлагање отпада
- угроженост водотока и поземних вода чврстим и течним отпадом
- повећан ниво буке
- угроженост здравља становника који користе воду са сеоских водовода, који нису у систему одржавања и контроле квалитета воде од стране ЈКП

Планирани производни садржаји на подручју Плана представљају изворе потенцијално негативних утицаја по животну средину. Интензитет утицаја зависиће од планираних намена и заступљености различитих типова делатности и производње. Будући пословни субјекти су у обавези да користе најбоље доступне технике, односно опрему, утређаје, техничка и технолошка решења којима се обезбеђује оптималан рад и спречава негативан утицај на све сегменте животне средине (воду, ваздух, земљиште). Саобраћајне активности дуж главних саобраћајних праваца могу довести до појаве значајних негативних утицаја на елементе животне средине, зависно од обима, брзине и структуре тока саобраћаја, као и броја возила у јединици времена Такође, удесне ситуације (изненадне неочекиване појаве) у случају транспорта опасних и штетних материја, представљају

потенцијалну опасност по окружење и здравље становништва (директно-локалног и индиректно за становништво ширег окружења). Загађивање вода и земљишта могуће је услед неадекватног предtretмана отпадних вода (технолошке, комуналне и атмосферске воде), као и отпадних материја (комуналног и индустријског отпада). Неуређена одлагалишта отпада, као и технолошке воде непречишћене до одређеног степена представљају изворе заразе који директно угрожавају здравље становништва. Услед неодговарајуће примене мера за заштиту животне средине потенцијалних корисника простора и немарног односа према окружењу, може доћи до распрострањања негативних ефеката пословања и на шири захват у односу на предметни план.

IV ПОСТОЈЕЋИ ПРОБЛЕМИ У ПОГЛЕДУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ВЕЗИ СА ПЛАНOM

За територију насељеног места Прељина важе исте законитости антропогеног притиска које су наглашене на целом подручју последњих година, тако да предметни простор није изузет од тога. На просторну плана присутан је притисак од интензивне пољопривредне производње и делимично од саобраћаја. Сви ови негативни утицаји могу се разврстати у групе проблема:

- повећане концентрације загађујућих материја у земљишту услед неконтролисане употребе хемијских средстава у пољопривреди,
- повећане концентрације загађујућих материја у ваздуху, услед употребе пољопривредне механизације,
- угроженост водотока агрохемикалијама и различитим врстама отпада,
- повећан ниво буке и издувних гасова од саобраћаја (зависно од интензитета),
- уgroжен принцип одрживог развоја различитих типова еко-система,
- недовољно развијена еко-свест.

V ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА

Према члану 14. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину општи и посебни циљеви стратешке процене дефинишу се на основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине у другим плановима и програмима, циљева заштите животне средине утврђених на нивоу Републике и међународном нивоу, прикупљених података о стању животне средине и значајних питања, проблема и предлога у погледу заштите животне средине у плану или програму. На основу дефинисаних циљева врши се избор одговарајућих индикатора који ће се користити у изради стратешке процене.

5.1. Општи циљеви стратешке процене

Општи циљеви стратешке процене дефинисани су на основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине у другим плановима и програмима, циљева заштите животне средине утврђених на нивоу Републике и циљева заштите животне средине дефинисаних у међународним документима, као што су „Закључци светског самита о одрживом развоју“ (Рио де Жанеиро - 1992, Јоханесбург - 2002, Рио+20 - 2012), "Животна средина за Европу" (Кијев, 2003) и бројне конвенције о заштити животне средине којима је приступила наша земља. На основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине у наведеним у плановима и стратегијама дефинисани су општи циљеви СПУ који се односе на следеће области животне средине:

- управљање квалитетом основних чинилаца животне средине,
- очување биодиверзитета,
- унапређење предела,
- заштита културно-историјске баштине,
- становништво, људско здравље и социо-економски развој,
- јачање институционалне способности за заштиту животне средине.

Општи циљеви Стратешке процене дефинисани су на основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине, као и циљева заштите животне средине утврђених на националном и међународном нивоу:

- рационално коришћење природних ресурса и енергије (чување пољопривредног земљишта, превенција конверзије најплоднијег земљишта у друге (непољопривредне сврхе); заштита, унапређење стања шума и шумског земљишта и одрживо коришћење шума; смањење потрошње воде у индустрији и домаћинствима, смањење губитка воде у дистрибутивној мрежи, развијање система даљинског грејања, повећање енергетске ефикасности);
- имплементација стратешких опредељења Националне стратегије управљања отпадом-планирањем повећања броја становника обухваћених системом сакупљања отпада и развијање система компостирања пољопривредног (органског отпада); санирање постојећих безусловних и непланских сметлишта која представљају највећи ризик по животну средину и здравље људи,

изградња и активна употреба регионалне санитарне депоније, рекултивација постојећих безусловних сметлишта и дивљих депонија, као и изградња постројења за третман отпадних вода и заштита и унапређење квалитета вода;

- очување и заштита подручја заштићених природних и културних добара заштитних појасева и њихово одрживо укључивање у туристичку понуду;
- смањење емисије штетних материја у ваздуху и смањење нивоа буке из саобраћаја и индустријских постројења и спречавање инцидентних/неконтролисаних испуштања загађујућих материја у ваздух, воде и земљиште;
- повећање обима инвестиција за заштиту животне средине и развој система мониторинга елемената животне средине (ваздуха, вода, земљишта и буке), побољшање информисања, едукација становништва, обезбеђење учешћа јавности у доношењу одлука које могу имати утицај на квалитет животне средине.

5.2. Посебни циљеви стратешке процене и избор индикатора

Посебни циљеви заштите животне средине планског подручја утврђују се на основу анализе стања животне средине и значајних питања, проблема, ограничења и потенцијала планског подручја, као и приоритета за решавање еколошких проблема, а у складу су са општим циљевима и начелима заштите животне средине.

Посебни циљеви стратешке процене представљају разраду општих циљева и дефинисани су на основу сагледаних проблема и захтева за заштиту животне средине на националном, тегионалном и локалном нивоу. За сваки од постављених посебних циљева стратешке процене дефинисани су индикатори у односу на које се оцењују планска решења. Избор индикатора извршен је из „Основног сета УН индикатора одрживог развоја“. Овај сет индикатора заснован је на концепту „узрок – последица – одговор“ и у потпуности одражава принципе и циљеве одрживог развоја.

На основу дефинисаних посебних циљева врши се избор одговарјућих индикатора који ће се користити у изради стратешке процене утицаја на животну средину. Индикатори стања животне средине представљају веома битан сегмент у оквиру израде еколошких студија и планских докумената. Индикатори су веома прикладни за мерење и оцењивање планских решења са становишта могућих штета у животној средини, као и за утврђивање које неповољне утицаје треба смањити или елиминисати. Сврха њиховог коришћења је у усмеравању планских решења ка остварењу циљева који се постављају. Индикатори представљају један од инструмената за систематско идентификовање, оцењивање и праћење стања, развоја и услова средине и сагледавање последица. Они су средство за праћење извесне променљиве вредности у прошлости и садашњости, а неопходни су као улазни подаци за свако планирање. Имајући у виду просторни обухват плана, планиране намене површина, стање животне средине у планском подручју и дефинисане посебне циљеве Стратешке процене утицаја, извршен је избор индикатора у односу на које ће бити вршена процена утицаја планских решења на животну средину. Приликом дефинисања индикатора обрађивачи СПУ су се

ослонили, као што је наглашено, на индикаторе УН за одрживи развој, као и на елементарне еколошке индикаторе који се могу узети у обзир у односу на постојеће стање животне средине и карактер плана и планираних активности

Врло је важно напоменути да су наведени индикатори дефинисани у контексту реализације планских, а не техничких и технолошких решења. При том треба направити разлику између Стратешке процене утицаја (СПУ) и Процене утицаја (ПУ). СПУ је плански оријентисана и разматра планска решења као основ за реализацију циљева одрживог развоја и заштите животне средине. Управо на оваквом схватању СПУ базиран је и предметни план. Са друге стране, процене утицаја су технички и технолошки оријентисане са циљем да дефинишу мере заштите приликом израде главних пројеката (не планова), како би се одређени негативни утицаји свели у законски дефинисане оквире.

Према Просторном плану града Чачка и Просторном плану Републике Србије приоритетне активности значајне за Стратешку процену су:

У области **заштите животне средине:**

- Развој подручја у складу са процењеним капацитетом просторно-еколошких целина, зона локација,
- Намена простора и услови коришћења природних ресурса, усаглашени са просторно-еколошким капацитетом, значајем подручја и факторима ограничења,
- Планирани развој заснован на квалитетном унапређивању социо-економског и тржишно-одрживог развоја, услов за унапређивање привредних, економских, еколошких и осталих вредности подручја,
- Развој планираних капацитета може бити одржив и еколошки прихватљив уз специјализацију засновану на обележјима и предностима подручјима града Чачка,
- Развој инфраструктурне и комуналне опремљености, сагласно мерама заштите и унапређења стања,
- Валоризација и планска подршка специфичним предностима у контекстима ширег окружења,
- Заштита изворишта водоснабдевања према прописаним условима санитарне заштите, применом мера забране и ограничења,
- Обавезне су мере санације, ремедијације и ревитализације угрожених и деградираних локација и зона индиректног утицаја из окружења.

У области **квалитета вода:**

- Забрана упуштања отпадних вода у водотокове истраживаног подручја, приобаља „подземља“, без обавезног претходног третмана до захтеваног нивоа,
- Обавена процена утицаја очекиваних количина и категорија отпадних вода, начин третмана и управљања отпадним водама при реализацији зона, локација и појединачних пројеката,
- Изградња канализационе мреже и постројења за третман фекалних отпадних вода,
- Изградња водонепропусних септичких јама, за појединачне пројекте и издвојене локације, прелазно решење до реализације канализационе мреже, и обавезан третман отпадних вода до захтеваног нивоа за упуштање у реципијент,
- Укључивање у мониторинску мрежу контроле воде река Западне Мораве, Дичине, Каменице, Чемернице.

У области **квалитета ваздуха**:

- Процена могућих утицаја на стање и квалитет ваздуха (имисија, емисија),
- Избор најбоље понуђених решења и еколошки прихватљивих енергената,
- Процена еколошког капацитета зона и локација при реализацији појединачних пројеката са аспекта утицаја на квалитет ваздуха,
- Препоруке, обавезујуће и стимулативне мере за коришћење обновљивих извора енергије при реализацији пројеката – објеката већих капацитета,
- Обавезне мере биолошке заштите (озелењавање, пејзажно уређење) при формирању зона и појасева са приоритетном функцијом заштите,
- Мере забране отварања вегетацијског склопа и ставарање “огољених” и отворених површина као извора еолске прашине,
- Усвајање Програма израде катастра загађивача ваздуха по јединственој методологији,
- Обавеза изградње уређаја за пречишћавање ваздуха (ефикасних филтерских система) за објекте (типологије) изворе аерозагађења,
- Смањење емисије неспецифичног полутаната атмосфере из индивидуалних ложишта максималним прикључивањем на централизован начин снабдевања топлотном енергијом или /и гасификацијом,
- Успостављање контроле квалитета ваздуха кроз просторну мониторинску мрежу (утврђивање мерних места за праћење стања аерозагађености специфичних и неспецифичних полутаната атмосфере),
- Укључивање у јединствену стратегију и концепт локалног и регионалног мониторинга за праћење стања загађености ваздуха и утицаја на људско здравље.

У области **заштите земљишта**:

- Заштита земљишта од загађивања,
- Заштита продуктивног земљишта од нерационалног коришћења и деградације,
- Контрола употребе хемијских препарата на пољопривредним површинама,
- Заштита земљишта од еродибилних процеса,
- Забрана депоновања отпада свих врста и других материјала ван простора за то намењених, уређених и утврђених.

У области **заштите природних и непокретних културних добара**:

- Спровођење мера заштите, уређење, презентација и укључивање природних добара у туристичку понуду Града.
- Спровођење мера сталне контроле,
- Спроводи одрживо коришћење и презентације,
- Карактер предела и пејзажа мора задржати аутохтони идентитет,
- У зони уређења и оплемењивања осетљивих зона и локација успоставити максимално очување аутохтоности природне предеоне целине,
- Пејзажно уређење индивидуалних парцела усагласити са локационим условима и условима зоне којој припадају.

У области **управљања отпадом**:

- Реализација концепта регионализације, укључивање на регионалну депонију преко мреже трансфер станица,
- Сва решења до реализације основног концепта су прелазна и у функцији коначног

- решења, превенција, унапређење и смањење настајања отпада на извору,
- Постепено увођење шема раздвојеног сакупљања и сортирања отпада и увођење рециклаже,
  - Побољшање организације сакупљања и транспорта,
  - Увођење модерних судова за одвојено сакупљање отпада и савремене, специјализоване опреме за транспорт,
  - Оптимизација учесталости сакупљања и транспортних средстава, у зависности од густине становања, густине насељености, броја становника, туриста и осталих корисника простора,
  - Поуздано, еколошки одрживо и прихватљиво коначно одлагање отпада на регионалној депонији.

У сектору енергетике:

- Смањење емисије SO₂, NO_x и суспендованих честица из великих постројења за сагоревање;
- Смањење утицаја на животну средину приликом одлагања летећег пепела променом технологије депоновања;
- Повећање енергетске ефикасности у свим секторима производње и потрошње енергије;
- Рекултивација постојећих депонија пепела;
- Повећање обима коришћења обновљивих извора енергије и гаса;
- Повећање енергетске ефикасности и смањење губитака топлоте у топланама и дистрибутивној мрежи;

У сектору пољопривреде и шумарства:

- Развијање свести пољопривредних произвођача у области животне средине развојем и промоцијом кодекса добре пољопривредне праксе;
- Увођење система контролисане употребе ђубрива и средстава за заштиту биља на пољопривредном земљишту ради смањења утицаја на животну средину;
- Унапређење управљања заштитом животне средине на сточним фармама и погонима за прераду;
- Развој органске пољопривреде;
- Унапређење система одрживог газдовања, посебно у приватним шумама.

У сектору транспорта:

- Искључивање из употребе оловног бензина;
- Изградња обилазница у градовима где је велики утицај саобраћаја на животну средину.

У области заштите од буке:

- Формирањем пејзажно уређених “зелених” коридора, зона и појасева,
- Избор зеленила прилагодити зонским и локацијским условима у складу са пејзажним и еколошко биолошким захтевима,
- Обавезно озелењавање паркинг-простора,
- Реконструкција саобраћајница за очекивану саобраћајну оптерећеност.

У циљу реализације општих циљева утврђују се посебни циљеви стратешке процене у појединим областима заштите:

- спречавање загађивања земљишта
- плански третман одлагања отпада-унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада из насеља
- спречавање загађивања вода – прикупљање, одвођење и пречишћавање отпадних вода из насеља и одвођење атмосферских вода и контролисано испуштање у водопријемник
- увођење принципа заштите животне средине у коришћењу површина (локација и коришћење земљишта), уз контролисану изградњу компатибилних намена у складу са капацитетима простора (микролокационо и укупно)
- одређивање праваца просторног развоја ради ограничења просторног ширења зона градње, заштите шума и планско уређење локација за изградњу
- усклађивање постојећих површина, објеката супра и инфраструктуре са новопланираним капацитетима – проналажење оптималних параметара за грађење поштујући непосредно и шире окружење
- уређење делимично изграђених простора, увођењем нових садржаја, спречавање нерационалног коришћења површина и бесправне изградње.

ОЗНАКА ЦИЉА	ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СПУ	ИНДИКАТОРИ
1	Очувати и унапредити квалитет површинских и подземних вода	
1.1.	Спречити загађење водних ресурса	Изградња постројења за пречишћавање вода % објеката прикључених на канализациону мрежу ВРК и НРК у води
2	Смањити изложеност становништва загађеном ваздуху	
2.1.	Смањити ниво штетних материја у ваздуху	Емисија честица NO ₂ и NO _x
2.2.	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	Број дана са прекорачењем граничне вредности за чађ, SO ₂ и NO ₂
2.3	Смањити изложеност становништва повећаном нивоу буке	Број стамбених објеката у зони јаких саобраћајница
3	Смањити загађеност земљишта	
3.1.	Очувати пољопривредно земљиште	% смањења пољопривредног земљишта
3.2.	Очувати шумско земљиште	% повећања површина под шумама
3.3.	Смањити контаминацију тла	% контаминираних површина

4	Унапредити систем прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада	
4.1.	Успоставити одржив интегрални систем управљања отпадом	% домаћинстава укључених у систем
		%отпада који се третира
		% отпада који се одлаже на санитарну депонију
5	Очувати биодиверзитет, природна добра и унапредити предео	
5.1.	Очувати биодиверзитет	Број и величина уништених станишта
5.2.	Заштита постојећих природних и предеоних вредности	Број и већина заштићених подручја
6	Смањити ефекат стаклене баште	
6.1.	Унапредити енергетску ефикасност	% смањења енергената
6.2.	Коришћење алтернативних извора енергије	%енергије добијене из алтернативних извора
7	Заштитити непокретна културна добра	
7.1.	Унапредити ефикасност заштите непокретних културних добара	Број и квалитет културних добара која су под режимом заштите
7.2.	Унапредити здравље становништва	Број и капацитет здравствених установа
		% становништва који има приступ здравствено исправној пијаћој води
		Број домаћинстава прикључених на канализациону мрежу
		Број домаћинстава укључених у систем прикупљања отпада
		Број становника изложених повећаном нивоу буке
		Број становника изложених загађењу ваздуха
8	Заштита од елементарних непогода	
	Заштита од ерозије и бујица	
	Заштита од земљотреса	
9	Подстицати економски развој	
9.1.	Пораст економског развоја општине	% запосленог радно способног становништва
		Број нових радних места у новом планском периоду
10	Унапредити службу заштите животне средине, информисања јавности и мониторинг	

СТРАТЕШКА ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА ДЕЛА ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ за
насељено место ПРЕЉИНА, НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

10.1.	Унапредити службу за заштиту животне средине и мониторинг	Број развојних програма за заштиту животне средине
		Број запослених на пословима заштите животне средине у Општини
		Број мерних места у систему мониторинга
		% буџета намењен заштити животне средине
10.2.	Унапредити информисање јаности	Број извештаја о стању животне средине доступних јавности
		Број информација о животној средини у средствима информисања

VI ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

6.1. Процена утицаја варијантних решења

Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину не прописује шта су то варијантна решења плана која подлежу стратешкој процени утицаја, али у пракси се морају разматрати две варијанте:

- 1) варијанта да се план не усвоји и не имплементира,
- 2) варијанта да се план усвоји и имплементира.

Варијантна решења плана представљају различите рационалне начине, средства и мере реализације циљева плана у појединим секторима развоја, кроз разматрање могућности коришћења одређеног простора за специфичне намене и активности. Укупни ефекти плана и утицаји на животну средину, могу се утврдити само поређењем са циљевима и решењима плана.

Ограничавајући се у том контексту на позитивне и негативне ефекте које би имало доношење предметног плана, стратешка процена ће се бавити разрадом обе варијанте.

У истраживању подручја за потребе СПУ, тачније за процену ефеката варијанти на животну средину користи се метод матрице. Тако је разматран утицај планских решења на стање животне средине предметног подручја.

За сваки сектор плана, примењен је метод израде сценарија развоја како би се омогућила процена позитивних и негативних утицаја изабраних варијанти. У матрицама се укрштају сценарији развоја по секторима плана, с једне стране, и циљеви стратешке процене утицаја са припадајућим индикаторима, с друге стране.

6.2. Евалуација карактеристика и значаја утицаја

У наставку стратешке процене утицаја биће извршена евалуација значаја, просторних размера и вероватноће утицаја планских решења на животну средину.

Значај утицаја процењује се у односу на величину (интензитет) утицаја и просторне размере на којима се може остварити утицај. Утицаји, односно ефекти, планских решења, према величини промена се оцењују бројевима од -3 до +3, где се знак минус односи на негативне, а знак плус на позитивне промене.

Овај систем вредновања промењује се како на појединачне индикаторе утицаја, тако и на сродне категорије преко збирних индикатора.

Табела – Критеријуми за оцењивање величине утицаја

Величина утицаја	Ознака	Опис
Критичан	- 3	Преоптерећује капацитет простора
Већи	- 2	У већој мери нарушава животну средину
Мањи	- 1	У мањој мери нарушава животну средину
Нема утицаја	0	Нема утицаја на животну средину
Позитиван	+ 1	Мање позитивне промене у животној средини
Повољан	+ 2	Повољне промене квалитета животне средине
Врло повољан	+ 3	Промене битно побољшавају квалитет живота

У табели су приказани критеријуми за вредновање просторних размера могућих утицаја.

Табела – Критеријуми за вредновање просторних размера могућих утицаја

Значај утицаја	Ознака	Опис
Национални	Н	Могућ утицај на националном нивоу
Регионални	Р	Могућ утицај у региону
Општински	О	Могућ утицај на подручју општине
Локални	Л	Могућ утицај локалног карактера

Вероватноћа да се неки процењени утицај догодити у стварности такође представља важан критеријум за доношење одлука у току израде плана.

Вероватноћа утицаја одређује се према скали приказаној у табели.

Табела – Скала за процену вероватноће утицаја

Вероватноћа	Ознака	Опис
100%	ВВ	Утицај врло вероватан
више од 50%	В	Утицај вероватан
мање од 50%	М	Утицај могућ
мање од 1%	Н	Утицај није вероватан

Поред тога додатни критеријуми могу се извести према времену трајања утицаја, односно последица. У том смислу могу се дефинисати привремени – повремени (П) и дуготрајни (Д) ефекти.

На основу критеријума процене величине просторних размера и процене вероватноће утицаја планских решења на циљеве стратешке процене врши се евалуација значаја идентификованих утицаја за остваривање циљева стратешке процене.

Усваја се: Утицаји од стратешког значаја за предметни план су они који имају јак или већи (позитиван или негативан) ефекат на целом подручју плана или на вишем нивоу планирања, према критеријумима у табелама које се односе на оцену величине утицаја и просторне размере могућих утицаја.

Табела – Скала за процену вероватноће утицаја

Размере	Величина		Ознака значајних утицаја
Регионални ниво: Р	Јак позитиван утицај	+ 3	Р+3
	Већи позитиван утицај	+ 2	Р+2
	Јак негативан утицај	- 3	Р-3
	Већи негативан утицај	- 2	Р-2
Општински ниво: О	Јак позитиван утицај	+ 3	О+3
	Већи позитиван утицај	+ 2	О+2
	Јак негативан утицај	- 3	О-3
	Већи негативан утицај	- 2	О-2

СТРАТЕШКА ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА ДЕЛА ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ за насељено место ПРЕЉИНА, НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Планска решења у нацрту пплана обухваћена су вишекритеријумском евалуацијом

СЕКТОРИ ПЛАНА	Планска решења обухваћена стратешком проценом утицаја
СТАНОВНИШТВО, НАСЕЉА И ЈАВНЕ ФУНКЦИЈЕ	1. Опремање простора неопходним садржајима, јавним службама и комуналном инфраструктуром, као главни предуслов повећања квалитета живота у свим насељима
	2. Формулисање општинске политике у домену планирања
	3. Снажнији развој објеката јавних служби у субопштинским центрима и центрима заједнице насеља
	4. Развој служби услуга и опремања насеља
	5. Развој насеља и формирање центара заједнице насеља
	6. Увећање атрактивности подручја како би се спречила миграција становништва
ПОЉОПРИВРЕДА	7. Обезбеђење квалитетне производње здравих примарних производа
	8. Организоване савремене повртарске производње
	9. Изградња недостајуће пољопривредне производње
	10. Повећање конкурентности понудом локалних пољопривредних производа
ИНДУСТРИЈА, РУДАРСТВО, ЕНЕРГЕТИКА	11. Развој и просторни размештај прерађивачке индустрије и мале привреде
	12. Формирање нових радних зона
	13. Активирање експлоатације руда и минералних сировина
	14. Коришћење енергије сунца
	15. Коришћење других обновљивих извора енергије
САОБРАЋАЈ	16. Модернизација магистралних и регионалних путних праваца
	17. Побољшање јавног превоза
	18. Решавање паркирања
ТЕХНИЧКА ИНФРАСТРУКТУРА И КОМУНАЛНА ОПРЕМА	19. Развијање пешачког и бицикличког саобраћаја
	20. Изградња и развој водоводне мреже
	21. Изградња и развој канализационе мреже
	22. Изградња постројења за пречишћавање отпадних вода
	23. Регулација водотока
	24. Развој електроенергетске и телекомуникационе мреже
	25. Планирана топлификација
26. Опремање насеља објектима комуналне инфраструктуре који недостају	
ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	27. Побољшање постојећих зелених површина
	28. Уређење нових зелених површина
	29. Увођење мониторинга
	30. Подизање заштитних појасева и техничких баријера на најугроженијим локацијама
	31. Реализација рекултивације пољопривредног и другог деградираниог земљишта
	32. Едукација становништва са аспекта заштите животне средине
	33. Организовано сакупљање и одлагање отпада
ЗАШТИТА ПРЕДЕЛА, ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА	34. Заштита постојеће природне баштине
	35. Евидентирање нове природне баштине
	36. Изградња планова управљања за заштићена подручја
	37. Заштита постојеће и евидентирање нове културне баштине
ЗАШТИТА ОД ПРИРОДНИХ И ТЕХНИЧКО ТЕХНОЛОШКИХ УДЕСА	38. Израда планова заштите од удеса у свим већим објектима
	39. Израда плана микросеизмичке рејонизације

Процена утицаја плана у односу на циљеве стратешке процене утицаја у варијанти **да се план не примени**

ЦИЉЕВИ СПУ

1.	Спречити загађење водних ресурса	9.	Заштитити постојеће природне и предеоне вредности
2.	Очувати квалитет подземних вода	10.	Унапредити енергетску ефикасност
3.	Смањити ниво штетних материја у ваздуху	11.	Коришћење алтернативних извора енергије
4.	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	12.	Унапредити ефикасност заштите непокретних културних добара
5.	Смањити изложеност становништва повећаном нивоу буке	13.	Унапредити здравље становништва
6.	Очувати пољопривредно земљиште на рационалан начин	14.	Заштита од земљотреса
7.	Смањити контаминацију тла	15.	Пораст економског развоја подручја
8.	Успоставити одржив интегрални систем управљања отпадом	16.	Унапређење службе за заштиту животне средине и мониторинг
		17.	Унапредити информисање јавности

СТРАТЕШКА ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА ДЕЛА ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ за насељено место ПРЕЉИНА, НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

ОБЛАСТ РАЗВОЈА	СЦЕНАРИО ТРЕНДА РАЗВОЈА	ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА																
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
СТАНОВНИШТВО	Уважавање промењених потреба становништв	-	-	-	-	-	-	0/-	0	0/-	0	0	0	0	0	-	0	0
ПРИВРЕДА	Дефинисање локација за поједине садржаје	-	-	0/-	0	0	-	-	-	-	-	-	0/-	0	0/-	0	0	
МРЕЖА НАСЕЉА	Слаба доступност сеоског подручја и увећање градског и приградског подручја са одликом моноцентричности	-	-	0	-	-	-	0/-	-	0/-	0	0	0/-	0/-	0	0	0	0
ЈАВНЕ СЛУЖБЕ	Недовољна опремљеност подручја објектима јавних служби	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0	0	-	
ПОЉОПРИВРЕДА	Настављање ширења непланске изградње. Напуштање традиционалних делатности, пражњење подручја и запустање земљишта.	-	-	0	0	0	-	-	0	-	0	0	0	0	0	0/-	0	0

СТРАТЕШКА ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА ДЕЛА ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ за насељено место ПРЕЉИНА, НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

ВОДА И ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА	Недовољна опремљеност водоводном и канализационом инфраструктуром, нарочито у односу на постојећи тренд развоја. Неконтролисано испуштање отпадних вода, без предтретмана.	-	-	0	0	0	0/-	-	-	0	0	0	0	0	-	0	-	0	0	
САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА	Неквалитетна и неадекватна повезаност и доступност подручја	-	-	-	-	-	0	0	0	0	0	-	0	-	0	0	0	0	0	
ЕНЕРГЕТИКА	Непоуздана и застарела преносна и дистрибутивна мрежа и капацитети. Не користе се алтернативни извори.	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	0	0	0	0	-	0	0	0	
ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ	Непотпуна дигитализација телекомуникационе мреже. Недовољна покривеност појединих подручја за које је планиран интензиван развој.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0/-	0/-	-

Значење симбола: + укупно позитиван утицај; - укупно негативан утицај; 0 нема директног утицаја или нејасан утицај; 0/- нејасан утицај / могућ мањи негативан утицај; 0/+ нејасан утицај / могућ мањи позитиван утицај

СТРАТЕШКА ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА ДЕЛА ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ за насељено место ПРЕЉИНА, НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

ОБЛАСТ РАЗВОЈА	СЦЕНАРИО ТРЕНДА РАЗВОЈА	ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА																
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ	Нема успостављеног савременог система управљања отпадом. Непотпуна покривеност територије за прикупљање отпада. Не постоји системско и тржишно организована прерада рециклажног материјала.	-	-	-	-	0	0/-	-	-	-	0	-	0	-	0	0	0	0
ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	Неадекватно решени проблеми у вези са одлагањем отпада, квалитетом ваздуха, вода и повишеним интензитетом буке. Не спроводе се адекватне мере заштите. Слаба освешћеност по питањима заштите животне средине.	-	-	-	-	-	0	-	-	-	0	0	0	-	-	0/-	-	-
ЗАШТИТА ПРИРОДНЕ БАШТИНЕ	Наставља се угрожавање био и геодиверзитета, предеоних и пејзажних особености, посебно због непланске градње.	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0
ЗАШТИТА КУЛТУРНЕ БАШТИНЕ	Неефикасна заштита непокретних културних добара услед недостатка планске документације и одговарајућих урбанистичких планова и других мера заштите	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0	0/-	0	-

Значење симбола: + укупно позитиван утицај; - укупно негативан утицај; 0 нема директног утицаја или нејасан утицај; 0/- нејасан утицај / могућ мањи негативан утицај; 0/+ нејасан утицај / могућ мањи позитиван утицај

Процена утицаја плана у односу на циљеве стратешке процене утицаја у варијанти **да се план примени**

ЦИЉЕВИ СПУ

1.	Спречити загађење водних ресурса	9.	Заштитити постојеће природне и предеоне вредности
2.	Очувати квалитет подземних вода	10.	Унапредити енергетску ефикасност
3.	Смањити ниво штетних материја у ваздуху	11.	Коришћење алтернативних извора енергије
4.	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	12.	Унапредити ефикасност заштите непокретних културних добара
5.	Смањити изложеност становништва повећаном нивоу буке	13.	Унапредити здравље становништва
6.	Очувати пољопривредно земљиште на рационалан начин	14.	Заштита од земљотреса
7.	Смањити контаминацију тла	15.	Пораст економског развоја подручја
8.	Успоставити одржив интегрални систем управљања отпадом	16.	Унапређење службе за заштиту животне средине и мониторинг
		17.	Унапредити информисање јавности

СТРАТЕШКА ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА ДЕЛА ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ за насељено место ПРЕЉИНА, НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

ОБЛАСТ РАЗВОЈА	СЦЕНАРИО ТRENDA РАЗВОЈА	ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЕЦЕНЕ УТИЦАЈА																
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
СТАНОВНИШТВО	Уважавање промењених потреба становништва	0	0	0	0/+	0/-	+	0/+	0	0/+	0	0	0	0	0	+	0	0
ПРИВРЕДА	Дефинисање локација за поједине садржаје	0/+	0/+	0/+	0/+	0	0/-	0	0	0/-	0	0	+	0/-	0	+	0	0
МРЕЖА НАСЕЉА	Развој урбаног система и мреже насеља уз очување, успостављање и увођење нових функција које ће подићи ниво квалитета живота.	0	0	0	+	+	0	0/+	+	0/+	0	0	+	+	0	0	0	0
ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ	Потпуна дигитализација телекомуникационе мреже. Покривање и опремање туристичких објеката телекомуникацијама.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+	0	0/+	0/+	+
УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ	Потпуна покривеност подручја системом прикупљања отпада	+	+	+	+	0	+	+	+	+	0	0/+	0	+	0	0/+	0	0

СТРАТЕШКА ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА ДЕЛА ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ за насељено место ПРЕЉИНА, НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

ОБЛАСТ РАЗВОЈА	СЦЕНАРИО ТРЕНДА РАЗВОЈА	ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА																
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	Дефинисање планских мера унапређења и заштите животне средине у планском подручју. Мере заштите од елементарних непогода, мере повећања енергетске ефикасности и коришћење обновљивих извора енергије.	+	+	+	+	0/+	+	+	0/+	+	+	+	0	+	+	0/+	+	+
ЗАШТИТА ПРИРОДНЕ БАШТИНЕ	Дефинисање планских мера унапређења и заштите природне баштине у планском подручју.	+	+	0	0	0	0/+	+	+	+	0	0	0	+	0	0/+	0	0
ЗАШТИТА КУЛТУРНЕ БАШТИНЕ	Дефинисање планских мера унапређења и заштите културне баштине у планском подручју у складу са локалним потребама.	0	0	0/-	+	+	0	0/-	0	0	0	0	+	+	0	0/+	0	+
ЕНЕРГЕТИКА	Развој постојеће електроенергетске инфраструктуре. Развој и коришћење алтернативних извора енергије.	0	0	0/+	0/+	0	0	0/+	0	0	+	+	0	0	0	0/+	0	0

Значење симбола: **+** укупно позитиван утицај; **-** укупно негативан утицај; **0** нема директног утицаја или нејасан утицај; **0/-** нејасан утицај / могућ мањи негативан утицај; **0/+** нејасан утицај / могућ мањи позитиван утицај

СТРАТЕШКА ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА ДЕЛА ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ за насељено место ПРЕЉИНА, НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Процена величине утицаја планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја

ПЛАНСКА РЕШЕЊА	ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА																
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Укључивање правне и планске регулативе	+2	+2	+2	+2	+2	+2	+2	+2	+2	+2	+1	+1	+1	+1	+1	+2	+2
Дефинисање локација за поједине садржаје (динамичан развој подручја)	-2	-2	-2	-2	-2	-2	+2	+2	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+2	0	0
Уважавање промењених потреба становништва	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+2	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+2	0	0
Уважавање постојеће намене	0	0	0	0	0	0	0	+1	+1	0	+1	0	0	0	+1	0	0
Дефинисање саобраћајног решења	+2	+2	+2	+2	+1	+1	+1	+1	+1	0	0	0	+1	0	+2	0	0
Развој и унапређење комуналне инфраструктуре	+2	+2	+2	+2	+1	+1	+2	+2	+2	+1	+1	+1	+2	0	+2	0	0
Развој телекомуникационих услуга	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	0	+1	+2	+3
Успостављање система управљања отпадом	+2	+2	+1	0	0	+1	+2	+3	+1	0	+1	0	+1	0	0	0	0
План уређења зелених површина	+2	+2	+2	+3	+2	0	+2	+3	+3	0	0	0	+2	0	+1	0	0
Заштита и рационално коришћење земљишта	+1	+1	+3	+3	+2	0	+2	+2	+1	0	0	+1	+2	0	0	0	0
Мере заштите природне баштине	+1	+1	+2	+2	+1	0	+1	0	+2	0	0	0	0	0	+2	0	+2
Мере заштите културне баштине	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+3	0	0	+2	0	+2
Мере заштите од елементарних и дугих непогода	0	0	+1	0	0	+1	0	0	0	0	0	+1	0	+3	0	+2	+2

СТРАТЕШКА ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА ДЕЛА ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ за насељено место ПРЕЉИНА, НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Процена просторних размера утицаја планских решења на животну средину и елемената одрживог развоја

ПЛАНСКА РЕШЕЊА	ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА																
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Укључивање правне и планске регулативе	О	О	О	О	О	О	О	О	О	О	Л	Л	Л	Л	Л	О	О
Дефинисање локација за поједине садржаје	О	О	О	О	О	О	О	О	Л	Л	Л	Л	Л	Л	О		
Уважавање промењених потреба становништва	Л	Л	Л	Л	Л	Л	Л	О	Л	Л	Л	Л	Л	Л	О		
Уважавање постојеће намене	Л	Л						Л	Л		Л				Л		
Дефинисање саобраћајног решења	О	О	О	О	Л	Л	Л	Л	Л				Л		О		
Развој и унапређење комуналне инфраструктуре	О	О	О	О	Л	Л	О	О	О	Л	Л	Л	О		О		
Развој телекомуникационих услуга													Л		Л	О	Р
Успостављање система управљања отпадом	О	О	Л			Л	О	Р	Л		Л		Л				
План уређења зелених површина	О	О	О	Р	О		О	Р	Р				О		Л		
Заштита и рационално коришћење земљишта	Л	Л	Р	Р	О		О	О	Л			Л	О				
Мере заштите природне баштине	Л	Л	О	О	Л		Л		О						О		О
Мере заштите културне баштине												Р			О		О
Мере заштите од елементарних и дугих непогода			Л			Л						Л		Р		О	О

СТРАТЕШКА ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА ДЕЛА ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ за насељено место ПРЕЉИНА, НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

ПЛАНСКО РЕШЕЊЕ	УТИЦАЈ		ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
	ЦИЉ СПУ	РАНГ	
Укључивање правне и планске регулативе	1-10	O+2B	Планске мере за унапређење квалитета подручја могу позитивно утицати на очување биодиверзитета, услед контролисаних урбаних процеса. Известан је позитиван утицај на креирање јединственог визуелног идентитета простора.
	16,17	O+2M	
Дефинисање локације за поједине садржаје (динамичан развој подручја)	1-6	O-2B	Динамичан развој подручја може имати значајне негативне ефекте. Извесни су јаки позитивни утицаји на заштиту просторних елемената као и на економски развој подручја.
	7,8,15	O+2B	
Уважавање промењених потреба становништва	8,15	O+2B	Рационалнијом организацијом простора очекује се низ позитивних ефеката.
Дефинисање саобраћајног решења	1-4,15	O+2B	Очекују се значајни позитивни ефекти на очување животне средине.
Увођење адекватне комуналне инфраструктуре	1,2,5-9,13,15	O+2B	Очекују се значајни позитивни ефекти заштите вода, које превазилазе локалне границе и границе планског подручја и могу позитивно утицати на здравље становништва.
Развој телекомуникационих услуга	16	O+2M	Очекују се позитивни ефекти.
	17	R+3B	
Успостављање система управљања отпадом	8	R+3BB	Извесни су позитивни ефекти на квалитет животне средине као и на рационално коришћење дефицитарних енергетских ресурса.
	1-2,7	O+2B	
План уређења зелених површина	4,9	R+3BB	Извесни су позитивни ефекти регионалног карактера на очувању вода. Опремање свих постојећих и планираних објеката зеленим површинама допринеће здрављу становништва и биће важан предуслов за ефикасну заштиту животне средине и одрживи развој подручја и општине у целини.
	1,2,3,5,7,13	O+2B	
Заштита и рационално коришћење земљишта	3,4	O+3B	Планским организовањем простора рационалније се користи простор у целини, а обезбеђују се неопходни садржаји.
	5,7,8,13	O+2B	

СТРАТЕШКА ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА ДЕЛА ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ за насељено место ПРЕЉИНА, НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Мере заштите природне баштине	3,4,9,15,17	O+2B	Очекују се позитивни утицаји на укупну слику ширег планског подручја.
Мере заштите културне баштине	12	O+3B	Заштита и ревитализација објеката ће имати позитиван утицај на активност предела.
	15,17	O+2B	
Мере заштите од елементарних и других непогода	14	O+3B	Очекују се већи позитивни утицаји на територији читавог плана, на заштиту од ерозија, бујица, земљотреса, пожара, поплава, ветра и других могућих непогода, како би се становништво максимално заштитило, а потом и материјална добра.
	16,17	O+2B	
НАПОМЕНА: Ранг утицаја одређен је на основу критеријума из табеле који се односе на величину утицаја , просторне размере, вероватноћу утицаја, решења у односу на дефинисане циљеве и индикатора стратешке процене утицаја на животну средину.			

Резиме значаја утицаја планских решења

Евалуација утицаја вршена је само за стратешки значајне утицаје. Резимирајући утицаје планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја може се констатовати да ће велики део стратешки значајних утицаја плана имати позитиван утицај на конкретан простор и његово шире окружење. То се нарочито односи на:

- ЖИВОТНУ СРЕДИНУ кроз заштиту основних чинилаца животне средине, биодиверзитета, предела, заштиту природних вредности и културне баштине;
- ДРУШТВЕНО – ЕКОНОМСКА ПИТАЊА кроз стварање амбијента за економски развој подручја опремањем простора инфраструктуром и подстицањем развоја, пре свега кроз повећање запослености, реструктуирањем пољопривредне производње, комуналним опремањем, насеља, успоравањем негативних демографских тенденција, подизање стандарда и квалитета живота и сл.

Мањи и већи негативни утицаји које је могуће очекивати реализацијом планских решења су: ограниченог интензитета и просторних размера, а њихова реализација није толико ни извесна с пбзиром да План наглашава потребу за квалитетном валоризацијом потенцијала и у складу са тим интервенцију у простору, које морају бити усаглашене са еколошки одговорним коришћењем природних вредности.

6.3. Процена утицаја у односу на просторне константе

Процена могућих утицаја плана на животну средину обично садржи следеће елементе:

- 1) путоказ процењених утицаја варијантних решења плана повољних са становишта заштите животне средине са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
- 2) поређење варијантних решења и приказ разлога за избор најповољнијег решења;
- 3) приказ процењених утицаја плана и програма на животну средину са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
- 4) начин на који су при процени утицаја узети у обзир чиниоци животне средине, укључујући податке о ваздуху, води, земљишту, клими, јонизујућем и нејонизујућем зрачењу, буци и вибрацијама, биљно и животињском свету, стаништима и биодиверзитету, заштићеним природним добрима, становништву, здрављу људи, културно историјској баштини, инфраструктурним и другим створеним вредностима
- 5) начин на који су при процени узете у обзир карактеристике утицаја, вероватноћа, интензитет, сложеност/реверзибилност, временска димензија (трајање, учесталост, понављање), просторна димензија (локација, географска област, број изложених становника, прекогранична природа утицаја) и др.

Проблем заштите животне средине је данас један од прворазредних друштвених задатака. Данас присутне негативне последице углавном су последица погрешно планиране изградње насеља, саобраћајних система, неконтролисане и неадекватне употребе енергије, неадекватног поступања са отпадом, као и непознавања основних законитости из домена животне средине.

У оквирима изнетих ставова промене које су последица прилагођавања природе потребама човека могу бити онакве какве он очекује, али могу бити, и често јесу,

сасвим неповољне и за њега самог. Скуп таквих промена за собом повлачи врло сложене последице, које у принципу имају повратно деловање на иницијаторе промена, доводећи тако до нових стања и нових последица.

Циљ израде стратешке процене утицаја предметног плана на животну средину је сагледавање могућих негативних утицаја на квалитет животне средине и предвиђених мера за њихово смањење, односно довођење у прихватљиве оквире не стварајући конфликте у простору и водећи рачуна о капацитету животне средине на посматраном простору. Да би се постављени циљеви остварили, потребно је сагледати Планом предвиђене активности и мере за смањење потенцијално негативних утицаја.

VII МЕРЕ ЗАШТИТЕ ПРЕДВИЂЕНЕ У ЦИЉУ СПРЕЧАВАЊА, СМАЊЕЊА И ОТКЛАЊАЊА НЕГАТИВНОГ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Поред утврђивања утицаја планских решења на животну средину и сагледавања могућих значајних негативних утицаја, циљ израде извештаја о стратешкој процени утицаја предметног плана је прописивање одговарајућих мера за њихово смањење, односно довођење у прихватљиве оквире дефинисане законском регулативом, а водећи рачуна о капацитету животне средине.

Концепција заштите животне средине у обухвату ПГР-е заснива се на усклађивању потреба развоја и очувања, односно заштите његових ресурса и природних вредности на одржив начин, тако да се садашњим и наредним генерацијама омогући задовољење њихових потреба и побољшање квалитета живота.

Стратегија заштите животне средине у овом плану мора се заснивати на начелима интегралности и превенције приликом привођења простора намени и изградње нових објеката на основу процене утицаја на животну средину свих главних планских решења, програма, пројеката и активности за спровођење плана, нарочито у односу на рационалност коришћења ресурса, могуће угрожавање животне средине и ефектност спровођења мера заштите. Заштита и унапређење животне средине оствариће се побољшањем њеног укупног квалитета, а посредно и њених основних елемената, ваздуха, воде, земљишта и живог света. Овај циљ оствариће се спровођењем низа мера различитог карактера:

А. Правно нормативне мере доношење општих правно – нормативних аката општинске управе о заштити и унапређењу животне средине, као и програма заштите, поступака и активности, критеријума понашања, а у вези са тим и санкционих поступака у случају непоштовања Закона, израда годишњег програма заштите животне средине; успостављање мерних пунктова и услова праћења загађивача, забрана и ограничавање изградње објеката који су потенцијални загађивачи;

Б. Техничко – технолошке мере избор одговарајућег технолошког процеса и условима заштите животне средине као и уградња, контрола употребе и одржавања инсталација и постројења за пречишћавање отпадних вода;

Ц. Просторно планске мере: правилан распоред објеката и активности у оквиру планираних комплекса уз уважавање микролокацијских карактеристика успостављање зоне заштите (зеленила) око саобраћајница; овде се посебно наглашава израда елбората Процена утицаја на животну средину којима ће се оцењивати планска и пројектна решења у односу на захтеве животне средине, а у складу са Законском процедуром.

Д. Економске мере: обезбеђивање финансијских средстава ради остваривања циљева заштите животне средине планског подручја кроз наплату еколошке таксе, накнаде заузимања грађевинског земљишта и помоћи локалних, државних и међународних донација и кредита усмерених ка очувању заштите животне средине планског подручја.

Спровођење мера заштите животне средине утицаће на смањење ризика од загађивања и деградације животне средине, као и на подизање квалитета животне средине, што ће се одразити и на подизање свеукупног квалитета на подручју града.

На планском подручју није дозвољена изградња или било каква промена у простору која би могла значајније да наруши стање животне средине. Планска концепција заснива се на заштити и унапређењу квалитета животне средине правилним коришћењем простора.

Заштита ваздуха

Заштита и очување ваздуха на подручју плана, обухвата мере превенције и контроле емисије загађујућих материја из свих извора загађења (стационарних и покретних), како би се спречио и умањио њихов утицај на квалитет ваздуха и минимизирали потенцијално негативни ефекти на животну средину и здравље становништва.

Опште мере заштите за спречавање и смањење загађивања ваздуха су:

- спроводити неопходне техничке мере заштите на свим постојећим и планираним објектима у циљу смањења емисије загађујућих материја у ваздух;
- саобраћајнице пројектовати тако да се постигне боља саобраћајна проточност у складу са меродавним саобраћајним оптерећењем;
- увођење природног гаса као енергента уместо фосилних горива у појединачним котларницама;
- дефинисати и утврдити трасе транспорта опасних и штетних материја;
- формирати зону дрворедног зеленила дуж саобраћајница, у складу са просторним могућностима уз проверу синхрон плана инсталација;
- извршити пејзажно и партерно уређење свих паркинг површина;
- у производним погонима применити еколошки повољније технологије и системе за пречишћавање ваздуха, у циљу задовољења граничних вредности емисије.

Успоставити систем мониторинга квалитета ваздуха у складу са Европском директивом о процени и управљању квалитетом амбијенталног ваздуха (96/62/ЕС).

Заштита вода

Заштита вода спроводи се са циљем спречавања загађења која могу настати као последица изградње и експлоатације планираних садржаја, а подразумева:

- обавезно комунално и инфраструктурно опремање подручја;
- обавезно пречишћавање технолошких отпадних вода пре упуштања у канализацију;
- обавезан претходни третман потенцијално зауљених атмосферских вода са манипулативних и осталих површина преко сепаратора-таложника уља и масти до законом захтеваног нивоа пре упуштања у реципијент;

Заштита земљишта

Опште мере заштите земљишта обухватају систем праћења квалитета земљишта и његово одрживо коришћење:

- обавезно планирање и спровођење превентивних мера заштите, приликом коришћења земљишта за све делатности за које се очекује да ће значајно оштетити функције земљишта;
- обавезна је рекултивација деградираног земљишта;
- депоновање и одлагање отпада и отпадног материјала мора бити у складу са утврђеним правилима и прописаним условима;
- обавезно је управљање отпадним водама;

Управљање отпадом

Концепт управљања отпадом на подручју плана мора бити заснован на укључивању у систем управљања отпадом на територији града Чачка, као и на примени свих неопходних организационих и техничких мера којима би се минимализовали потенцијални негативни утицаји на квалитет животне средине .

Опште мере управљања отпадом су:

- вршити сакупљање, разврставање и безбедно одлагање отпада;
- уклањање отпада вршити према врсти и карактеру отпада, сагласно важећој законској регулативи;
- произвођач или увозник чији производ после употребе постаје опасан отпад у обавези је да тај отпад преузме после употребе, без накнаде трошкова и са њима поступи у складу са законом.

За обављање делатности управљања отпадом прибавају се дозволе и то: дозвола за сакупљање отпада, за транспорт отпада, складиштење и третман отпада и за одлагање отпада. За обављање више делатности једног оператера може се издати једна интегрална дозвола.

Заштита од буке

Заштита од буке обухвата спровођење техничких и биолошких мера заштите како би се умањили негативни утицаји које повишен ниво буке може имати по живи свет и становништво у окружењу. Међусобни просторни распоред инфраструктуре, стамбених, рекреационих, угоститељских и других објеката сматра се превентивном мером заштите од буке.

Мере заштите од буке и вибрација су:

- обавезна је реализација појаса заштитиног зеленила у оним деловима планског подручја који могу представљати потенцијалне изворе буке;
- за објекте чија је изградња дозвољена, а налазе се у зони утицаја саобраћајнице или производних објеката, обавезно је спровести мере акустичке заштите;
- обавезно је озелењавање паркинг простора;
- успостављање посебног саобраћајног режима у зонама са могућим или очекивано повећаним интензитетима буке.

Обзиром на карактер и мрежу саобраћајница у оквиру плана, може се закључити да се повећани ниво буке очекује у зони саобраћајница, нарочито транзитних – магистрале и ауто пута. Према ЈУС У.Ј6.205 су прописане следеће вредности највише дозвољене буке по зонама:

Табела – Највиши дозвољени нивои буке

зона	Намена простора	Највиши дозвољени нивои спољне буке (у dB)	
		дан	ноћ
1.	Подручја за одмор и рекреацију, болничке зоне и опоравалишта, културно историјски локалитети, велики паркови	50	40
2.	Туристичка подручја мала и сеоска насеља, кампови и школске зоне	50	45
3.	Чисто стамбена подручја	55	45
4.	Пословно-стамбена подручја, трговачко стамбена подручја и дечија игралишта	60	45
5.	Градски центар, занатска, трговачка, административно-управна зона са становима, зоне дуж аутопутева магистралних и градских саобраћајница	65	55
6.	Индустријска складишна, сервисна подручја, аеродром, транспортни терминали без стамбених зграда	На граници ове зоне бука не сме прелазити дозвољене нивое у зонама са којима се граничи	

Заштита од нејонизујућег зрачења

Према препоруци Светске здравствене организације треба избегавати постављање извора нејонизујућих зрачења у зонама повећане осетљивости. Зоне повећане осетљивости јесу: подручја стамбених зона у којима се људи могу задржавати и 24 часа дневно; школе, домови, предшколске установе, породилишта, болнице, туристички објекти, дечија игралишта и површине неизграђених парцела намењених, према урбанистичком плану, за наведене намене.

Заштита природних добара

У планском подручју нема заштићених природних добара. Обавеза је инвеститора извођења радова, да уколико у току извођења радова наиђе на природно добро које је геолошко-палеонтолошког или минералошко-петрографског порекла, и за које се претпоставља да има својство споменика природе, о томе обавести Завод за заштиту природе Србије и да предузме све мере како се природно добро не би оштетило до доласка овлашћеног лица.

VIII ПРЕГЛЕД РАЗЛОГА КОЈИ СУ ПОСЛУЖИЛИ КАО ОСНОВА ЗА ИЗБОР ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА КОЈА СУ УЗЕТА У ОБЗИР

Избор повољније варијанте врши се на основу анализе свих позитивно и негативно оцењених ефеката сваког сектора плана из табела за оцењивање варијанти.

Могући позитивни и негативни ефекти варијанти показују следеће:

- У варијанти да се план не донесе и да се развој настави према досадашњем тренду, у појединим секторима предметног плана неће имплицирати никакве промене, а имајући у виду негативне сценарије развоја који постоје у тим секторима, и ово задржавање у постојећем стању може се квалификовати као негативан утицај;
- У варијанти да се план имплементира, могу се очекивати бројни позитивни ефекти у различитим секторима плана, који потстичу економски и привредни развој, а отклањају већину негативних тендеција у развоју предметне локације у случају неспровођења плана. У овој варијанти могу се очекивати и појединачни негативни ефекти у одређеним секторима плана, а који су неизбежна цена друштвено-економског развоја. То су пре свега ефекти заузимања земљишта за изградњу, а када је реч о развоју производних зона и саобраћаја, потенцијално може доћи до повремених прекорачења граничних вредности загађења ваздуха и граничних вредности нивоа буке.

Важно је напоменути да су, када је реч о позитивним и негативним ефектима Плана, побољшања и погоршања стања у обе варијанте процењена као мала и у просторном смислу и по интензитету, с обзиром на то да планиране активности, уз придржавање прописаних услова заштите, не доприносе загађењу ни деградацији простора у мери која може значајно утицати на постојећи еколошки капацитет простора. С друге стране, побољшања која се могу очекивати реализацијом планских поставки имају позитиван ефекат у ширем контексту који превазилази локалне оквире и границе плана, поготово у економском и социјалном смислу.

IX ПРИКАЗ МОГУЋИХ ЗНАЧАЈНИХ ПРЕКОГРАНИЧНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Извештајем о стратешкој процени утицаја на животну средину Измена и допуна дела Плана генералне регулације за насељено место Прељина на територији града Чачка нису обухваћена питања и проблеми везани за прекогранични утицај на животну средину, јер они нису утврђени.

X СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА

Стратешка процена утицаја Измена и допуна дела Плана генералне регулације за насељено место Прељина на животну средину, урађена је у складу са одредбама Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину („Сл. Гласник РС“ бр. 135/04, 88/10), а за потребе израде Плана генералне регулације.

За све површине у обухвату измена и допуна дела ПГР-а, планом су дефинисани услови градње без посебне потребе за даљом урбанистичком разрадом.

Према условима службе за заштиту животне средине Града Чачка, прописано је:

- обавезно одлучивање о потреби процене утицаја за пројекте потенцијалне изворе свих облика и врста загађивања, угрожавања и деградације простора и животне средине, у складу са важећом регулативом;
- дозвољено је планирање и реализација пројеката (делатности, технологија) чија реализација и редовни рад неће утицати на квалитет животне средине и здравља становништва, за које се поступком процене утицаја могу планирати и реализовати мере превенције, спречавања и отклањања потенцијално негативних утицаја и ефеката у простору и животној средини, мере заштите и мониторинга животне средине у свим фазама реализације, редовног рада и за случај акцидента;
- при планирању и реализацији пројеката (објеката), обавезно је претходно инфраструктурно и комунално опремање и уређење локације;
- мале и средње фирме које према нивоу еколошког оптерећења могу бити лоциране на рубним деловима стамбеног насеља, тако да њихове функције не изазивају непријатности у суседству су веће електромеханичке радионице, складиште грађевинског материјала, примарна прерада и складиштење пољопривредних производа и слично;
- обавезна је примена мера заштите од буке, вибрација, непријатног мириса.

Уколико се процени да изградња објекта може проузроковати било какве еколошке конфликте или услед кумулативног дејства више објеката, мора се пре издавања дозволе за градњу извршити њихова провера, путем захтева о потреби процене утицаја на животну средину у складу са Законом о процени утицаја на животну средину („Сл. Гласник РС“ бр. 135/04) и Правилником о садржини захтева о потреби процене утицаја и садржини захтева за одређивање обима и садржаја студије о процени утицаја на животну средину („Сл. Гласник РС“ бр. 69/05)

XI ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ТОКУ СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА

Успостављање система мониторинга један је од приоритетних задатака, како би се мере заштите животне средине, које су предложене Изменама и допунама Плана генералне регулације могле успешно контролисати и пратити при имплементацији тог планског документа. Програм праћења стања животне средине може бити саставни део постојећег програма мониторинга који обезбеђује надлежни општински орган.

Основни циљ праћења стања животне средине тј. мониторинга, јесте да се обезбеди, поред осталог, правовремено реаговање и упозорење на могуће негативне процесе и ванредне ситуације, као и потпунији увид у стање елемената животне средине и одређивање потреба за предузимање мера заштите у зависности од степена угрожености и врсте загађења.

Мониторинг стања животне средине се врши систематским мерењем, испитивањем и оцењивањем индикатора стања и загађења животне средине, које обухвата праћење природних фактора, односно промена стања и карактеристика животне средине.

Мониторинг квалитета ваздуха

Мониторинг квалитета ваздуха се мора успоставити у складу са Европском директивом о процени и управљању квалитетом ваздуха. Мониторинг треба вршити континуирано, посебно на локацијама и подручја повећаног загађења, на утврђеним локалитетима где се постављају стационарне мерне станице, 24-часовним узроцима.

Проучавање и праћење квалитета ваздуха има за циљ контролу и утврђивање степена загађености ваздуха, као и утврђивања тренда загађења како би се правовремено деловало ка смањењу садржаја штетних супстанци до нивоа који неће битно утицати на квалитет животне средине (ваздуха, земљишта, вода).

Контрола квалитета ваздуха се остварује системским мерењем емисије, праћењем и истраживањем утицаја квалитета ваздуха на животну средину и извештавањем о резултатима мерења, праћења и истраживања.

Резултати мерења концентрација загађујућих материја пореде се са граничним вредностима имисија (ГВИ), те се на основу обављених анализа утврђују стање и трендови, на основу којих се предузимају одговарајуће мере заштите ваздуха.

Основне одредбе, права, обавезе и интересе који су усмерени у правцу очувања квалитета ваздуха дефинишу:

У поступку спровођења мониторинга и мера неопходно је поштовати:

- Закон о заштити ваздуха („Службени гласник РС”, број 36/09 и 10/2013)
- Правилник о садржају планова квалитета ваздуха („Сл.гл. РС“, бр.21 /10)
- Уредбу о садржини и начину вођења информационог система заштите животне средине, методологији, структури, заједничким основама, категоријама и нивоима сакупљања података, као и о садржини информација о којима се редовно и обавезно обавештава јавност („Службени гласник РС”, број 112/09)

-Уредбу о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Сл.гл. РС“, бр.11/10, 75/2010 и 63/2013)

На основу добијених дуготрајних (просечних) и краткотрајних (виоких) вредности загађености ваздуха различитим полутантима, дефинише се квалитет ваздуха. Законом о заштити ваздуха („Сл. гл. РС“, бр. 36/09 и 10/13), као и подзаконским актима донетим на основу овог Закона утврђене су загађујуће материје за које се обавља систематско и континуално праћење, при чему је посебан акценат дат на типичне материје. На основу добијених дуготрајних (просечних) и краткотрајних (виоких) вредности загађености ваздуха различитим полутантима, дефинише се квалитет ваздуха.

Мерење емисије обезбеђују загађивачи ваздуха на основу Закона о заштити ваздуха („Сл. гласник РС“36/09 и 10/13) као и подзаконска акта донета на основу овог Закона. Заштиту ваздуха од разних видова загађења могуће је остварити кроз:

- Обезбеђење одговарајуће заступљености еколошких система грејања
- Израду плана регулације саобраћаја града
- Обезбеђење мониторинга и контроле излазних гасова из енергетских постројења система грејања и издувних гасова из моторних возила на територији Чачка
- Изградњу „Катастра индустријских извора загађивања ваздуха“ на територији Чачка
- Повећање степена искоришћености алтернативних и обновљивих извора енергије

Мониторинг буке

Заштита од буке у животној средини обезбеђује се утврђивањем услова и предузимањем мера заштите у складу са Законом о заштити од буке у животној средини („Сл. гл. РС“, бр. 36/09 и 88/10), као и подзаконским актима донетим на основу овог Закона а то чини део интегралног система заштите животне средине и односе се на:

- просторно, урбанистичко и акустичко планирање;
- звучну заштиту;
- стратешку процену утицаја планова и програма, односно
- процену утицаја пројеката на животну средину, као и на издавање дозволе за изградњу и рад постројења, односно обављање активности;
- прописивање граничних вредности буке у животној средини;
- производњу, промет и употребу извора буке;
- акустичко зонирање;
- израду стратешких карата буке;
- израду акционих планова заштите од буке у животној средини;
- мерење и оцену буке у животној средини (мониторинг);
- процену штетних ефеката буке на здравље људи и животну средину;
- информисање јавности о буци и њеним штетним ефектима у животној средини.

Мониторинг квалитета воде

Према Закону о водама („Сл. гласник РС“, бр. 30/2010 и 93/2012) као и према

подзаконским актима донетим на основу овог Закона у циљу праћења стања загађености вода потребно је вршити систематско испитивање квалитета површинских и подземних вода, на прописан начин, на основу Правилника о опасним материјама у водама („Сл. гласник СРС” бр. 31/82) и Правилника о начину и минималном броју испитивања квалитета отпадних вода („Сл. гласник СРС” бр. 47/83 и 13/84), према програму који доноси Влада.

Урадити катастар канализационог система и мониторинг вода са колектора, а пре упуштања у реципијент.

На сваком испусту отпадних вода у реципијенте и јавну канализацију потребно је поставити уређаје за мерење количине отпадних вода. Привредни субјекти морају вршити континуални мониторинг отпадних вода, а нарочито параметара који су условљени врстом делатности односно технолошким процесом.

Упуштање у канализацију регулисано је Одлуком о јавном водоводу и канализацији града Чачка („Службени лист града Чачка” број 13/2008).

За унапређење комуналне инфраструктуре, која се тиче отпадних вода и отпада, потребно је:

- спречити изградњу водопропусних септичких јама и понирућих упојних бунара, док је планом предвиђено да се фекална канализација која прикупља отпадне воде пумпом одводи у фекалну канализацију у Коњевићима, где се налази постројење за пречишћавање отпадних вода. После пречишћавања отпадне воде ће се испуштати у Западну Мораву. Степен пречишћавања отпадних вода је условљен категоризацијом квалитета воде Западне Мораве. Ради реализације овог циља неопходно је доношење потребних одлука, решавање имовинско-правних односа, израда техничке документације.

Проблем загађења од **индустријских** отпадних вода треба решити тако да сваки индустријски објект мора имати постројење за предtretман индустријских отпадних вода, пре упуштања предtretраних вода у канализациону мрежу. Сви објекти у којима се обавља производња и постоје технолошке отпадне воде морају имати посебно издата водна акта (услови, сагласности и дозволе) којима се регулишу услови и квалитет отпадне воде и њено упуштање у канализацију.

Мониторинг квалитета земљишта

Ради утврђивања садржаја опасних и штетних материја у земљишту, на локацијама у непосредној близини депонија, трафостаница, саобраћајница, индустријских зона, као и у насељеним местима врши се мониторинг земљишта, у складу са Правилником о дозвољеним концентрацијама штетних и опасних материја у земљишту и води за наводњавање („Сл. гласник СРЈ” бр. 23/94) и методама за њихово испитивање. При изградњи објеката и извођењу радова који могу угрозити земљиште, обавезно спроводити поступак Процене утицаја на животну средину у складу са Законом о процени утицаја на животну средину („Сл. Гласник РС” бр. 135/04 и 36/09).

Мониторинг биодиверзитета

Мониторинг биодиверзитета и заштићених природних добара, као и стање вегетације, очување њене компактности и функционисања најзначајнијих/највреднијих подручја ће дугорочно обезбедити функционисање живог света који је везан за ову компоненту ширег подручја.

Мониторинг извора загађења

На местима изливања у реципијент потребно је пратити квалитет и квантитет отпадних вода, сходно начину, динамици и параметрима датим у Законским и подзаконским актима. Потребно је, такође, вршити праћење гасовитих загађивача на месту њиховог настанка.

У поступку третирања отпада неопходно је дефинисати: начин прикупљања, селекцију, рециклажу, одлагање, поступање са медицинским, индустријским, грађевинским отпадом, евентуално удруживање са другим општинама, оквирна финансијска средства и сл. (Закон о поступању са отпадним материјама, „Сл. гласник РС“ бр. 25/96, 25/96-испр. и 101/2005-др.закон).

Према Закону о заштити животне средине („Сл. гласник РС“ бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009-др. закон, 72/2009-др. закон, 43/2011-одлука УС), заштита од опасних материја врши се:

- прописивањем начина поступања са појединим отпаcima који имају својства отпадних материја,
- прописивањем методологије за процену опасности односно ризика од удеса и опасности од загађивања животне средине мерама припрема за могући хемијски удес и мерама отклањања последица удеса,
- прописивањем начина вођења евиденције о врстама и количинама опасних материја у производњи, употреби, превозу, промету, складиштењу и одлагању и
- одређивање отпадака који се могу користити и прерађивати као секундарне сировине.

Права и обавезе надлежних органа

Када су питању права и обавезе надлежних органа у вези са праћењем стања животне средине, она произилазе из Закона о заштити животне средине, односно чланова 69-78. овог Закона. Према наведеним члановима, права и обавезе надлежних органа су:

1. Влада доноси програм мониторинга за период од две године,
2. Јединица локалне самоуправе доноси програм мониторинга на својој територији који мора бити у сагласности са програмом Владе,
3. Република и јединица локалне самоуправе обезбеђују финансијска средства за обављање мониторинга,
4. Влада утврђује критеријуме за одређивање броја места и распореда мерних места, мрежу мерних места, обим и учесталост мерења, класификацију појава које се прате, методологију рада и индикаторе загађења животне средине и њиховог праћења, рокове и начин достављања података.
5. Мониторинг може да обавља само овлашћена организација. Министарство прописује ближе услове које мора да испуњава овлашћена организација и одређује

овлашћену организацију по претходно прибављеној сагласности министра надлежног за одређену област.

6. Влада утврђује врсте емисије и других појава које су предмет мониторинга загађивача, методологију мерења, узимања узорака, начин евидентирања, рокове достављања и чувања података,

7. Државни органи, односно организације и јединице локалне самоуправе, овлашћене организације и загађивачи дужни су да податке из мониторинга достављају Агенцији за заштиту животне средине на прописан начин,

8. Влада ближе прописује садржину и начин вођења информационог система, методологију, структуру, заједничке основе, категорије и нивое сакупљања података, као и садржину информација о којима се редовно и обавезно обавештава јавност,

9. Информациони систем води Агенција за заштиту животне средине,

10. Министар прописује методологију за израду интегралног катастра загађивача, као и врсту, начине, класификацију и рокове достављања података,

11. Влада једном годишње подноси Народној скупштини извештај о стању животне средине у Републици,

12. Надлежни орган локалне самоуправе једанпут у две године подноси скупштини извештај о стању животне средине на својој територији,

13. Извештаји о стању животне средине објављују се у службеним гласилима Републике и јединице локалне самоуправе,

Државни органи, органи локалне самоуправе и овлашћене и друге организације дужни су да редовно, благовремено, потпуно и објективно, обавештавају јавност о стању животне средине, односно о појавама које се прате у оквиру мониторинга емисије и емисије, као и мерама упозорења или развоју загађења која могу представљати опасност за живот и здравље људи, у складу са Законом о заштити животне средине и другим прописима.

XII ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Главна намена стратешке процене утицаја на животну средину је да олакша благовремено и систематично разматрање могућих утицаја на животну средину на нивоу стратешког доношења одлука о плановима и програмима уважавајући принципе одрживог развоја. Стратешка процена је добила на значају доношењем ЕУ Directive 2001/42/ЕС о процени еколошких ефеката планова и програма, а у Србији доношењем Закона о стратешкој процени.

Будући да су досадашња искуства недовољна у примени стратешке процене, предстоји решавање бројних проблема. У досадашњој пракси стратешке процене планова присутна су два приступа:

(1) технички: који представља проширење методологије процене утицаја пројеката на планове и програме, где није проблем применити принципе за ЕИА, и

(2) планерски: који захтева битно другачију методологију из следећих разлога:

- Планови су знатно сложенији од пројеката, баве се стратешким питањима и имају мање детаљних информација о животној средини,
- Планови се заснивају на концепту одрживог развоја и у већој мери поред еколошких обухватају друштвена и економска питања,
- Због комплексности структура и процеса, као и кумулативних ефеката у планском подручју нису применљиве софистициране симулационе математичке методе,
- При доношењу одлука већи је утицај заинтересованих страна и нарочито јавности, због чега примењене методе и резултати процене морају бити разумљиви учесницима процеса процене

Због наведених разлога у пракси стратешке процене користе се најчешће експертске методе као што су: контролне листе и упитници, матрице, мултикритеријална анализа, просторна анализа, SWOT анализа, Делфи метода, оцењивање еколошког капацитета, анализа ланца узрочно – последичних веза, процена повредивости, процена ризика и др. Као резултанта примене било које методе појављују се матрице којима се испитују промене које би изазвала имплементација плана и изабраних варијанти (укључујући и ону да се план не примени). Матрице се формирају успостављањем односа између циљева плана, планских решења и циљева стратешке процене са одговарајућим индикаторима.

Овде је примењена методологија процене која је развијана и допуњавана у последњих 10 година и која је углавном у сагласности са новијим приступима и упутствима за израду стратешке процене у Европској Унији. Специфичности конкретних услова који се односе на предметно истраживање огледају се у чињеницама, да се оно ради као стратешка процена утицаја на животну средину са циљем да се истраже циљеви плана и дефинишу карактеристике могућих негативних утицаја и оцене планске мере за спровођење негативних утицаја у границе прихватљивости. Садржај стратешке процене утицаја на животну средину, а донекле и основни методолошки приступ дефинисани су Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину. Специфичности конкретног плана, као и специфичности постојећег стања животне средине на конкретном простору,

условили су да се садржај стратешке процене у одређеној мери модификује и прилагоди основним карактеристикама плана, али да обухвати све потребне сегменте дефинисане Законом.

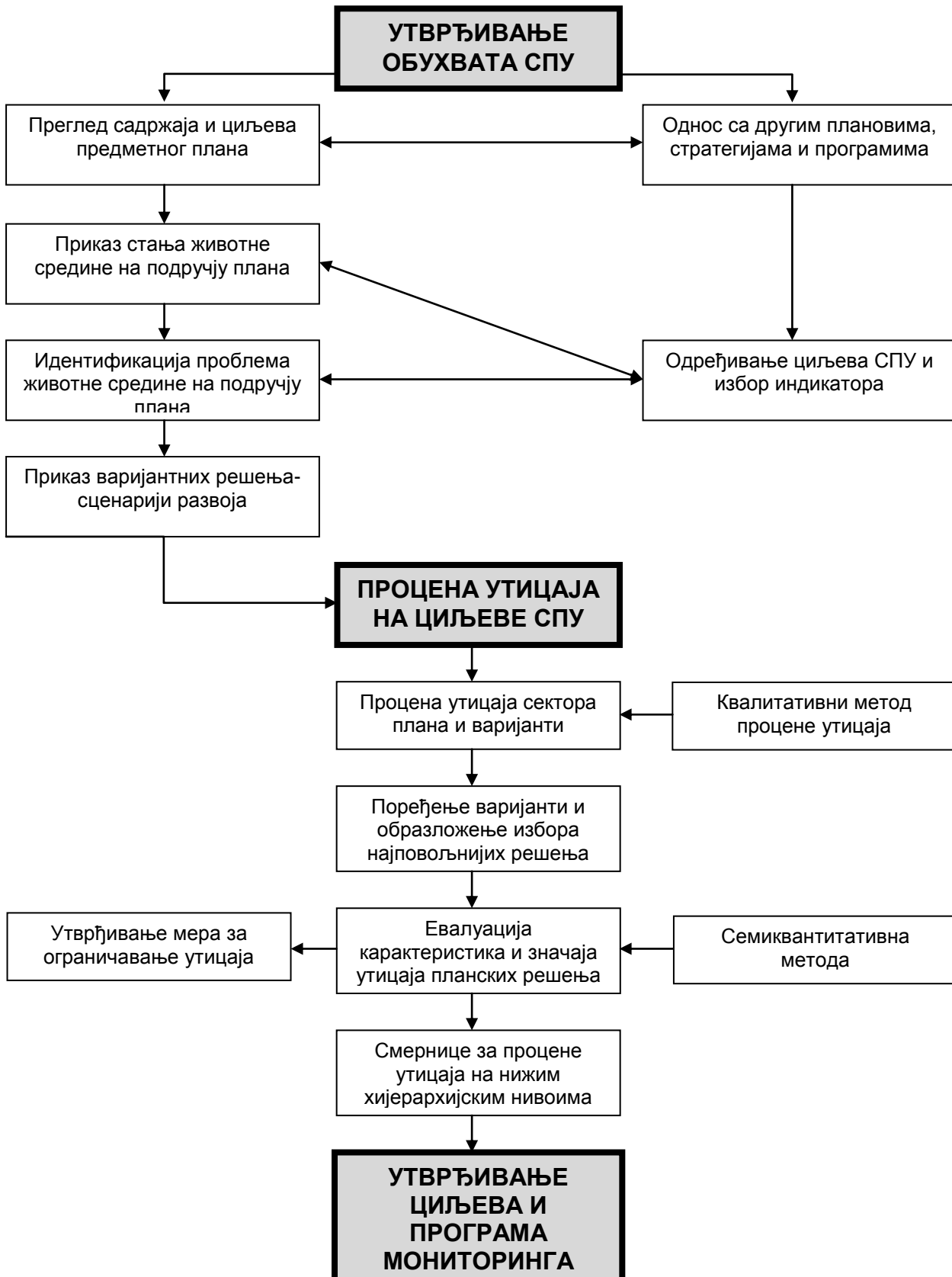
Што се тиче методологије, у изради овог документа коришћена је методологија за евалуацију и примењен је метод вишекритеријумске експертске евалуације. Као основа за развој овог метода послужиле су методе које су потврдиле своју вредност у земљама Европске уније. Примењена методологија заснована је на квалитативном вредновању животне средине у подручју плана, непосредном и ширем окружењу, као основе за валоризацију простора за даљи одрживи развој.

У смислу општих методолошких начела, стратешка процена утицаја је урађена тако што су претходно дефинисани: полазни програмски елементи (садржај и циљ плана), положај полазне основе, постојеће стање животне средине. Битан део истраживања је посвећен:

- процени постојећег стања, на основу кога се могу дати еколошке смернице за планирање,
- квалитативном одређивању могућих утицаја планираних активности на основне чиниоце животне средине који су послужили и као основни индикатори у овом истраживању,
- анализи планских решења на основу којих се дефинишу еколошке смернице за спровођење плана и имплементацију, тј. за утврђивање еколошке валоризације простора за даљи развој.

У процесу израде Стратешке процене утицаја Плана генералне регулације за насељено место Прељина нису уочене битне тешкоће које би утицале на ток и поступак процене утицаја стратешког карактера Плана генералне регулације за насељено место прељина наживотну средину. За оцену стања животне средине извршена је процена, на основу постојеће базе података мониторинга животне средине, увида на терену, услова надлежних институција, постојеће просторно-планске и урбанистичке документације, природних карактеристика просторне целине, као и података студијске, пројектне и друге доступне документације.

Процедура и методологија израде извештаја о СПУ

XIII ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА

Саставни део поступка стратешке процене су консултације са заинтересованим органима и организацијама и са становништвом подручја за који се ради план и стратешка процена, а у циљу обезбеђивања ефикасне заштите животне средине и одрживог развоја планског подручја.

Чланом 17 Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину дефинише се учешће заинтересованих органа и организација, који могу да дају своје мишљење о Извештају о стратешкој процени утицаја на животну средину у року од 30 дана. Пре упућивања захтева за добијање сагласности на Извештај о стратешкој процени, орган надлежан за припрему плана обезбеђује учешће јавности у разматрању извештаја о стратешкој процени (члан 19). Орган надлежан за припрему плана обавештава јавност о начину и роковима увида у садржину Извештаја и достављање мишљења, као и времену и месту одржавања јавне расправе у складу са законом којим се уређује поступак доношења плана. Због значаја могућих утицаја предметног плана на животну средину, нарочито је важно адекватно и транспарентно укључивање заинтересованих страна (инвеститора, надлежних државних органа, локалних управа, невладиних организација и становништва) у процес доношења одлука по питањима заштите животне средине. Учешће надлежних органа и организација обезбеђује се писаним путем и путем презентација и консултација у свим фазама израде и разматрања стратешке процене. Учешће заинтересоване јавности и невладиних организација обезбеђује се путем средстава јавног информисања и у оквиру јавног излагања Плана.

Орган надлежан за припрему плана израђује извештај о учешћу заинтересованих органа и организација и јавности који садржи сва мишљења о СПУ, као и мишљења изјављених у току јавног увида и јавне расправе. Извештај о СПУ доставља се заједно са извештајем о стручним мишљењима и јавној расправи органу надлежном за заштиту животне средине на оцењивање. На основу члана 21 по добијању ових извештаја орган надлежан за послове заштите животне средине може прибавити мишљење других овлашћених организација или стручних лица за поједине области или може образovati комисију за оцену извештаја о стратешкој процени.

На основу оцене орган надлежан за заштиту животне средине даје своју сагласност на Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину у року од 30 дана од дана пријема захтева за оцењивање.

XIV ЗАКЉУЧАК СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА

Стратешка процена утицаја на животну средину је процес који треба да интегрише циљеве и принципе одрживог развоја у плановима, уважавајући при томе потребу да се избегну или ограниче негативни утицаји на животну средину и на здравље и добробит становништва.

Значај стратешке процене утицаја на животну средину, поред осталог, огледа се у томе што:

- се заснива на начелима одрживог развоја, предострожности, интегралности и учешћа јавности,
- обрађује питања и утицаје ширег значаја, који се не могу поделити на пројекте,
- утврђује одговарајући контекст за процену утицаја конкретних пројеката, укључујући и претходну идентификацију проблема и утицаја који заслужују детаљније истраживање.

Измене и допуне дела Плана генералне регулације за насељено место Прељина односе се на измену дела плана намењену за хиподром са непосредним окружењем. Површина обухвата Плана је 50,7 ha.

Читав простор у обухвату Измена и допуна дела Плана је слабо изграђен. Осим неколико објеката у функцији хиподрома и једног пословног комплекса, предметни простор у највећој мери чине неизграђене површине, ливаде и обрадиве површине. Простор у обухвату Измена и допуна дела Плана се налази у оквиру урбанистичке целине 4, дате важећим Планом генералне регулације за насељено место Прељина.

На предметном простору, овим Изменама и допунама дела Плана предвиђа се развој следећих зона:

- зона пословно производних функција
- зона коњичког клуба
- зона заштитног зеленила
- саобраћајне површине

Према важећем Плану генералне регулације, део простора у обухвату Измена и допуна дела ПГР-а, предвиђен је за развој зоне пословно производних функција и зоне мешовите намене. За други део предметног простора планирано је задржавање постојећег начина коришћења, односно, планирана је зона хиподрома и зона пољопривреде. Међутим, анализом постојећег начина коришћења, функција које се налазе у окружењу, као и потреба заинтересованих корисника овог простора, дошло се до закључка да би у циљу рационалније употребе грађевинског земљишта требало извршити промену планиране намене.

Овим Изменама и допунама дела ПГР-а, за највећи део површине хиподрома, као и за пољопривредне површине биће планирана намена зоне пословно производних функција. Ова промена намене је посебно оправдана узевши у обзир положај и добру саобраћајну повезаност предметног простора. Наиме, локација је позиционирана уз значајну саобраћајницу - Државни пут 1.Б реда бр. 22/23. и налази се у непосредној близини планираног прикључења на будући ауто-пут „Појате -

Прељина“, и као таква, погодна је за развој индустрије и пословања, што је од изузетног значаја за привредни развој града Чачка.

Мања површина садашњег хиподрома задржаће сличну намену, односно, на делу где се налазе објекти, задржава се коњички клуб, где се у оквиру опредељене површине могу организовати садржаји у објектима и партеру који подржавају намену зоне.

Стратешком проценом утицаја Измена и допуна дела Плана генералне регулације за насељено место, анализирано је постојеће стање животне средине у оквиру планског подручја, значај и карактеристике Плана, карактеристике утицаја планираних садржаја и друга питања и проблеми заштите животне средине у складу са критеријумима за одређивање могућих значајних утицаја Плана на животну средину. У том процесу доминантно је примењен планерски приступ који сагледава трендове и сценарије развоја, а не бави се појединачним пројектима и објектима што је карактеристично за техничко-технолошки приступ, односно израду процена утицаја за појединачне пројекте.

Концепцијски је примењен интегрални приступ који се базирао на интеграцији циљева стратешке процене у планска решења у самом планском процесу који је, иначе, подразумевао паралелну израду оба планска документа. Управо је у том делу и остварен најзначајнији допринос стратешке процене, а то је да План садржи све елементе одрживости са фокусом на аспект заштите животне средине.

Примењени методолошки приступ СПУ базиран је на дефинисању циљева и индикатора одрживог развоја и вешекритеријумској квалитативној евалуацији планских решења у односу на дефинисане циљеве СПУ. У том контексту посебно је значајно нагласити да је СПУ најзначајнији инструмент у реализацији начела и циљева одрживог развоја у процесу планирања. То значи да се СПУ није бавила искључиво заштитом животне средине (мада је генерално фаворизовала), већ и социо-економским аспектом развоја, па су и сами циљеви СПУ дефинисани у том контексту.

У оквиру СПУ дефинисани су циљеви одрживог развоја и индикатори за оцену одрживости Плана. Избор индикатора извршен је из основног сета индикатора одрживог развоја УН и прилагођен потребама израде планског документа. Овај сет индикатора базиран је на принципу идентификовања "узрока" и "последица" и на дефинисању "одговора" којим би се проблеми у животној средини минимизирали. У процес вишекритеријумске евалуације укључена су стратешки важна приоритетна планска решења која су вреднована по основу следећих критеријума:

- величине утицаја,
- просторних размера могућих утицаја и
- вероватноћи утицаја.

Формиране су матрице у којима је извршена вишекритеријумска евалуација одабраних планских решења у односу на дефинисане циљеве/индикаторе и критеријуме за оцену утицаја. Након тога је извршена процена могућих кумулативних и синергетских ефеката планских решења у односу на области стратешке процене.

Резултати евалуације указали су на следеће:

-када је реч о негативним ефектима Плана, погоршања стања су процењена као мала и у просторном смислу и по интензитету, с обзиром на то да планиране активности, уз придржавање прописаних услова заштите, не доприносе загађењу ни деградацији простора у мери која може значајно утицати на постојећи еколошки капацитет простора. Негативни утицаји су неминовна последица развоја, а у конкретном случају односе се на: заузимања земљишта за изградњу, развој пословно-производне зоне и развој интерног саобраћаја, са свим могућим импликацијама које то може имати на квалитет основних чинилаца животне средине. -побољшања која се могу очекивати реализацијом планских поставки имају позитиван ефекат у ширем контексту који превазилази локалне оквире и границе плана, поготово у економском и социјалном смислу.

Да би позитивни плански утицаји остали у процењеним оквирима који неће оптеретити капацитет простора, а могући негативни ефекти планских решења минимизирали и/или предупредили, дефинисане су планске смернице и мере заштите које је потребно спроводити у циљу спречавања и ограничавања негативних утицаја Плана на животну средину. Као инструмент за праћење реализације планираних активности и стања животне средине дефинисан је систем праћења стања (мониторинг) за појединачне чиниоце животне средине.

Стратешка процена утицаја Плана на животну средину је важан процес, али и важан документ из следећих разлога:

- простор вреднује са аспекта одрживог развоја – заштите животне средине и економски прихватљивог развоја;
- простор вреднује са аспекта спречавања конфликта и грешака у простору, избегавања непотребних трошкова и самим тим представља инструмент превентивне заштите још у фази израде планског документа;
- даје смернице, мере и услове за еколошко-економски оправдано, одговорно, прихватљиво, развојно, одрживо планирање и управљање простором;
- обрађивачима Плана даје потребне податке, информације о стању и могућностима у простору, потенцијалима и ограничењима, могућим конфликтима и друге важне податке о животној средини;
- даје матрицу са обавезујућим смерницама и мерама, препорукама и условима за ниже хијерархијске нивое;
- прописује нивое процене утицаја за планове – планова детаљне регулације и пројекте (објекте, постројења, технологије, радове и активности у простору);
- даје приказ процене стања према поставкама планираног развоја и даје механизме контроле кроз обавезујуће смернице, мере и услове заштите и унапређења стања животне средине и правила уређења и грађења;
- омогућава да се дугорочним управљањем и контролом реализације планираног развоја могу узети у обзир импликације планских решења на природне вредности, ресурсе и животну средину, природна и културна добра у Плану.

Процена плана са еколошког аспекта је важна за доношење планских одлука на свим нивоима, а нарочито за одлучивање о заштити животне средине, јер:

- дефинише процедуре одлучивања;
- дефинише процедуре за све фазе планирања и све хијерархијске нивое, за реализацију планираних намена и појединачних пројеката;
- дефинише процедуре заштите и мониторинга животне средине.

Стратешка процена Плана интегрише еколошке, социјално-економске и био-физичке сегменте животне средине, повезује, анализира и процењује активности различитих интересних сфера и усмерава План ка решењима која су, пре свега, од интереса за вредности и квалитет животне средине. Анализа и процена потенцијалних утицаја стратешког карактера превентивно делује у смислу спречавања еколошке штете у простору.

На нивоу Измена и допуна дела Плана генералне регулације за насељено место Прељина, процењени су потенцијални утицаји планираних намена и ефекти на животну средину, укључена је јавност и заинтересоване институције у процес одлучивања, а приликом доношења коначне одлуке биће узети у обзир добијени резултати и укључени у Извештај о Стратешкој процени утицаја плана.

Стратешка процена утицаја је интегрисана у нацрт Измена и допуна дела Плана генералне регулације у поступку израде плана, а у циљу заштите природних вредности и животне средине, као и оптимизације управљања простором и ресурсима, како би се планиране намене, објекти и садржаји реализовали на одржив и еколошки прихватљив начин.

**XV ЗАКОНСКИ ПРОПИСИ ОД ЗНАЧАЈА ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ
УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ**

- Закон о заштити животне средине („Сл. гласник РС“ бр. 135/04, 36/09, 36/09-др. закон, 72/09-др. закон, 88/10, 43/11-одлука УС, 14/16).
- Закон о заштити природе („Службени гласник РС”, број 36/09, 88/10, 91/10 и 14/16).
- Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 36/09);
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, број 135/04 и 88/10).
- Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине („Службени гласник РС”, број 135/04 и 25/15).
- Закон о хемикалијама („Службени гласник РС”, број 36/09, 88/10, 92/11, 93/12 и 25/15).
- Закон о биоцидним производима („Службени гласник РС”, број 36/09, 88/10, 92/11 и 25/15).
- Закон о управљању отпадом („Службени гласник РС”, број 36/09 и 88/10).
- Закон о амбалажи и амбалажном отпаду („Службени гласник РС”, број 36/09).
- Закон о заштити ваздуха („Службени гласник РС”, број 36/09 и 10/13).
- Закон о заштити од буке у животној средини („Службени гласник РС”, број 36/09 и 88/10).
- Закон о водама („Службени гласник РС”, бр. 46/91, 53/93, 67/93, 48/94, 54/96, 101/05, 30/10 и 93/12).
- Закон о режиму вода („Службени лист СРЈ”, број 59/98, „Службени гласник РС”, број 101/05).
- Закон о пољопривредном земљишту („Службени гласник РС”, бр. 62/06, 65/08, 41/09)
- Закон о пољопривреди и руралном развоју („Службени гласник РС”, број 41/09 и 10/13);
- Закон о здрављу биља („Службени гласник РС”, број 41/09);
- Закон о заштити биља („Службени лист СРЈ”, бр. 24/98, 26/98, 101/05 и 41/09);
- Закон о средствима за заштиту биља („Службени гласник РС”, број 41/09);
- Закон о органској производњи и органским производима („Службени лист СРЈ”, број 62/06).
- Закон о органској производњи („Службени гласник РС”, број 30/10)
- Закон о добробити животиња („Службени гласник РС”, број 41/09).
- Закон о шумама („Службени гласник РС”, бр. 46/91, 83/92, 54/93, 67/93, 48/94, 54/96 и 101/0530/10 и 93/12).
- Закон о енергетици („Службени гласник РС”, број 84/04);
- Закон о ловству („Службени гласник РС”, бр. 39/93, 44/93, 60/93 и 101/05);
- Закон о геолошким истраживањима („Службени гласник РС”, бр. 44/95 и 101/05);
- Закон о рударству („Службени гласник РС”, бр. 44/95, 85/05, 101/05, 34/06 и 104/09);
- Закон о просторном плану Републике Србије („Службени гласник РС”, број 13/96)
- Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, број 72/09, 81/09, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13, 59/13, 98/13, 132/14 и 145/14);

- Закон о заштити становништва од заразних болести („Службени гласник РС”, број 125/04);
- Закон о локалној самоуправи („Службени гласник РС”, број 129/07 и 83/14)
- Закон о комуналним делатностима („Службени гласник РС”, бр. 88/11)
- Уредба о одређивању активности чије обављање утиче на животну средину („Службени гласник РС”, број 109/09);

- Уредба о критеријумима за утврђивање накнаде за заштиту и унапређивање животне средине и највишег износа накнаде („Службени гласник РС”, број 111/09);
- Уредба о садржини и начину вођења информационог система заштите животне средине, методологији, структури, заједничким основама, категоријама и нивоима сакупљања података, као и о садржини информација о којима се редовно и обавезно обавештава јавност („Службени гласник РС”, број 112/09).
- Уредба о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне („Службени гласник РС”, бр. 31/05, 45/05, 22/07, 38/08).
- Уредба о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, број 114/08).
- Уредба о производима који после употребе постају посебни токови отпада, обрасцу дневне евиденције о количини и врсти произведених и увезених производа и годишњем извештају, начину и роковима достављања годишњег извештаја, обвезницима плаћања накнада, критеријумима за обрачун, висину и начин обрачунавања и плаћања накнаде („Службени гласник РС”, број 89/09).
- Уредба о категоризацији водотока („Службени гласник РС”, број 5/68);
- Уредба о класификацији вода („Службени гласник РС”, број 5/68).

- Правилник о категоризацији заштићених природних добара („Службени гласник РС”, број 30/92);
- Правилник о начину обележавања заштићених природних добара („Службени гласник РС”, бр. 30/92, 24/94, 17/96);
- Правилник о регистру заштићених природних добара („Службени гласник РС”, број 30/92).
- Правилник о критеријумима за одређивање локације и уређења депонија отпадних материја („Службени гласник РС”, број 54/92).
- Правилник о граничним вредностима емисије, начину и роковима мерења и евидентирања података („Службени гласник РС”, бр. 30/97 и 35/97);
- Правилник о граничним вредностима, методама мерења емисије, критеријумима за успостављање мерних места и евиденцији података („Службени гласник РС”, бр. 54/92, 30/99 и 19/06).
- Правилник о дозвољеном нивоу буке у животној средини („Службени гласник РС”, број 54/92).
- Правилник о методама и минималном броју испитивања квалитета отпадних вода („Службени гласник РС”, бр. 47/83 и 13/84);
- Правилник о опасним материјама у водама („Службени гласник РС”, број 31/82);

- Правилник о хигијенској исправности воде за пиће („Службени лист СРЈ”, бр. 42/98 и 44/99);
  - Правилник о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања („Службени гласник РС”, број 92/08);
  - Правилник о опасним материјама које се не смеју уносити у воде (“Службени лист СФРЈ”, бр. 3/66 и 7/66).
  - Правилник о начину уништавања биља за које су наређене мере уништења („Службени лист СРЈ”, број 67/01).
  - Правилник о врстама амбалаже за пестициде и ђубрива и о уништавању пестицида и ђубрива („Службени лист СРЈ”, бр. 35/99 и 63/01).
-
- Национална стратегија одрживог развоја, 2008.
  - Национална стратегија одрживог коришћења природних ресурса и добара, 2011.
  - Национални програм заштите животне средине, 2010.
  - Стратегија биолошке разноврсности (биодиверзитета) Републике Србије за период од 2011. до 2018. године и Акциони план за њено спровођење, 2010.
  - Стратегија управљања отпадом за период од 2010. до 2019. Године, 2010.
  - Стратегија за примену Конвенције о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине – Архуска конвенције, 2012.
-
- Просторни план Града Чачка („Службени лист града Чачка“, 17/2010).
  - важећи План генералне регулације за насељено место Прељина („Службени лист града Чачка“, 8/2015).
  - Нацрт плана измена и допуна дела Плана генералне регулације за насељено место Прељина (јануар, 2017).